LETO XI. ŠT. 6 (488) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 9. FEBRUARJA 2006

NOVI GLAS

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

CENA 1 EVRO

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Andrej Bratuž

Dan slovenske kulture

Ko je bil 1. februarja 1945 osmi februar, dan Prešernove smrti, proglašen za praznik slovenske kulture, si je bilo najbrž težko predstavljati, da bo ta dan, od leta 1991 državni praznik Republike Slovenije, po 60 letih še vedno pomemben in celo še bolj ter da bo imel takšne razsežnosti, kot jih danes v resnici ima.

Prešernova poezija, ob kateri se slovenski kulturni praznik navdihuje, je že davno postala narodni spomenik, je pa tudi neusahljiv studenec, ki nas in našo kulturo napaja in poživlja. Konec januarja, cel februar in še čez se med nami dogaja nekaj pomembnega, nekaj, kar ima posebno moč, da nas duhovno bogati, spodbudno vpliva na našo ustvarjalnost, krepi zavest naše narodne pripadnosti, dviga naš narodni ponos in nas povezuje.

Že v preteklosti, od Trubarja dalje, je slovenski narod črpal moč iz kulture in se ob njej razvijal, dokler ni v duhu Slomškovega naročila *Ljubite svoj narod, spoštujte svoj jezik!* in ob visoki Prešernovi pesniški besedi dokončno stopil v krog evropskih narodov.

V Prešernovi poeziji vedno znova odkrivamo aktualne misli, tudi take, ki kažejo na negativne pojave v današnji slovenski družbi, ali pa take, ki razodevajo svetlejši pogled na svet. V prvem primeru so npr. zgovorni verzi iz Flegije svojim rojakom: *Kar ni tuje, zaničuješ, /starih šeg se zgublja sled, /pevcev svojih ne spoštuješ...* Optimizem in ponos vzbujajoče pa so druge pesmi, npr. Zdravljica, zlasti v predzadnji kitici, ki je slavospev svobodi in miru med narodi. Ignac Golob, slovenski diplomat na Dunaju, vrsto let državni sekretar na ministrstvu za zunanje zadeve, je predlagal, naj bi Zdravljica postala himna Združenih narodov. Pomenljiv je tudi naslednji dogodek. V nedeljo, 5. februarja 2006, so se blizu Prešernove rojstne hiše v Vrbi, ob prisotnosti velike množice, zbrali veleposlaniki 16 držav in počastili Prešerna s tem, da so vsak v jeziku države, ki jo v Sloveniji predstavljajo (tudi v arabščini), prebrali kitico *Žive naj vsi narodi...*, ki je postala v Premrlovi uglasbitvi slovenska državna himna. Prešernova misel si utira pot v svet tudi ob takih priložnostih.

Številne pripreditve ob slovenskem kulturnem prazniku, od osrednje v Ljubljani do zamejskih in zdomskih, se leto za letom vsebinsko obnavljajo, iščejo novih poti in se prilagajajo različnim dejavnikov. Nekatere dajejo večji poudarek literarni ustvarjalnosti, druge glasbeni ali likovni, še druge se opirajo na ljudsko kulturo, kar je tudi razveseljivo.

Ker ni mogoče mimo pomembnih obletnic, je letos večji poudarek na stoletnici smrti Simona Gregorčiča. "Goriškega slavčka" se letos v celotnem slovenskem prostoru spominjamo na več načinov: z novimi izdajami njegovih poezij, s članki in spominskimi zapisi, s prireditvami, razstavami, koncerti itd. Tudi Prešernove proslave so marsikje uglašene na njegovo poezijo, kakor so bile v preteklih letih na Kosovelovo in na dela drugih ustvarjalcev.

Med letošnjimi Prešernovimi proslavami pri nas prav gotovo izstopa osrednja v Gorici in Trstu z izvedbo veličastne Sattnerjeve kantate Soči. Že dalj časa se nanjo pripravljajo pevci naših najboljših zborov, solisti in orkester. To bo gotovo ena najimenitnejših letošnjih Prešernovih proslav v slovenskem prostoru. Njenim prirediteljem in izvajalcem vse naše priznanje. Z njo bomo namreč v zamejstvu dostojno počastili praznik slovenske kulture in Gregorčičevo stoletnico.

"Kdor jih bere,
vsak drugači pesmi moje sodi;
eden hvali in spet drugi vpije:
"fej te bódi!"
Ta veli mi: poj sonete;
úni: poj balade;
tretji bi bil bolj prijatelj
Pindarovi odi.
Bo prijeten morebiti temu
glas gazelic;
úni bo pa rekel: kaj za Vodnikam
ne hódi?
Razujzdanim bodo moje
pesmi prenedolžne;
al tercjalke porekó,
de jih je vdihnil zlódi."

(France Prešeren, Gazele)

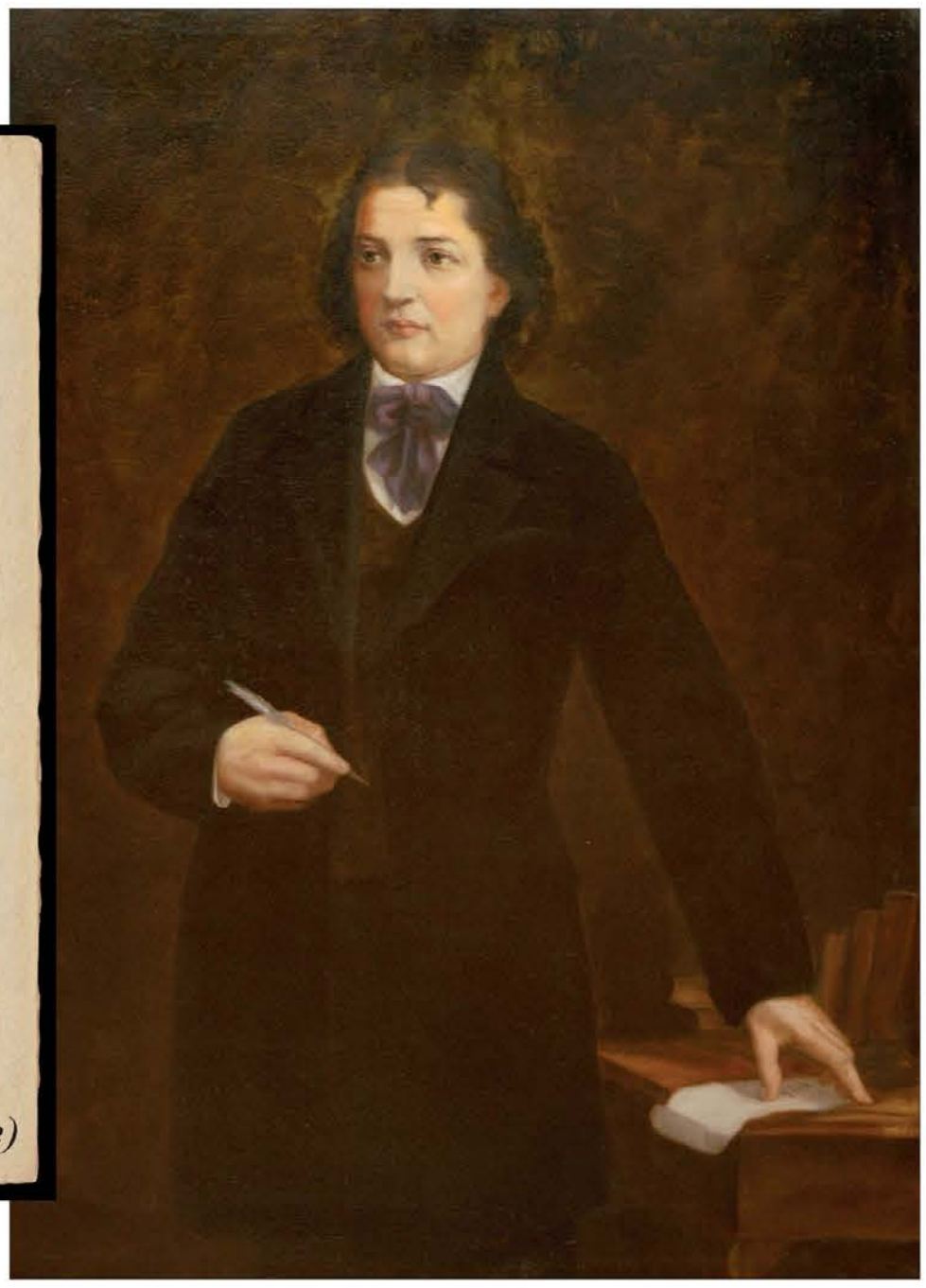

Dr. France Prešeren, Anton Čeh, olje na platno

Je ljubezen do našega jezika nacionalizem?

Drugačna merila

Pred dnevi je bil v italijanskem tisku, predvsem v dnevniku Il Piccolo, pa tudi slovenski zamejski dnevnik ter Primorske novice so se površno lotili vprašanja, govor o oglaševanju v italijanskem jeziku v Sloveniji. Prvi primer je bil letak, ki so ga prebivalci Primorske, pa ne samo koprske regije, našli v nabiralniku. Letak sem prejela tudi sama, in sicer v Kostanjevici na Krasu in res je bil na prvi pogled enostavno zoprn. Če se prav spomnim, zgodilo se je namreč pred tednom ali dva, je bil to oglas neke veleblagovnice s pohištvom v pokrajini Pordenone, Outlet po imenu. Kot je v naši potrošniško usmerjeni družbi pač vsakodnevna navada, je vabil ljudi k nakupu ali skoraj zastonj nabavi najrazličnejšega pohištva. Letak je bil napisan izključno v italijanščini, na njem niti pozdrava v slovenščini in zdelo se mi je, da je v moj nabiralnik zašel čisto pomotoma, morda z burjo, ki je pihala tiste dni. Pa ni bilo tako, o njem sem brala v Primorskih novicah.

Drug primer je trgovina v Šempetru, ki sicer prodaja izključno italijanske peči in kamine, pred kratkim pa je lastnik nad izložbo izpostavil reklamni napis izključno v italijanskem jeziku. Del slovenske javnosti je v obeh primerih izrazil svoje nelagodje in neodobravanje, italijanski dnevnik Il Piccolo pa je to neodobravanje označil za nacionalizem.

Res je čudno, da nekdo pri nas imenuje nacionalizem to, kar je v sosednjem Trstu vsakdanja praksa. Saj nekateri težko sprejemajo dvojezične napise v kraških občinah, kaj šele, da bi se slovenska beseda pojavila v središču mesta. Pa se sprašujem, zakaj naj bi bila ljubezen do slovenskega jezika sploh nacionalizem. Slovenija je tako majhna in z globalizacijo pritiska na njene meje prepričanje, da gre v tujem jeziku lažje, hitreje, da je slovenščina manj praktična, manj uporabna. Bojim se, da je predvsem med mladimi veliko tega prepričanja. In prav zato mislim, ne glede na to, da je po zakonu, ki velja v mednarodni praksi, v vsaki državi narodni jezik tudi uradni jezik, pomembno, da slovenščino spoštujemo in branimo pred nasilnim pritiskom jezikovne globalizacije. Sama mislim, da ni nacionalizem ljubiti deželo, ki je tako lepa, in ljubiti jezik, ki je ustvaril tako dragoceno literaturo in je lep in bogat in zveneč, da se ga marsikateri tujec z zanimanjem uči. V neki italijanski alpinistični reviji je novinar opisal Soško dolino in njene zanimivosti ter pripovedoval o doslej skoraj nepoznani deželi, ki jo njeni prebivalci ljubijo predvsem zaradi lepote. Tako naravno je, da jo ljubiš, je pisal, da tega nacionalizma ni mogoče gledati v negativnem smislu. In res, nekako tako je, kot če bi soseda povabil k sebi domov, pa bi mu povedal, da je tam lepo, da se ti tam dobro počutiš in si bo tudi on sam gotovo odpočil dušo.

In s ponosom bi mu natočil vina, ki si ga sam pridelal, narezal bi mu kruha iz svoje peči in ga povabil, naj ostane, dokler ga je volja, ker je tvoj dom prijeten. Dober sosed ti bo za to hvaležen, vzljubil bo tvoj dom in ponesel domov buteljko, da bo tvoje vino natočil vsem svojim prijateljem.

Suzi Pertot

Slovensko romanje v Krmin

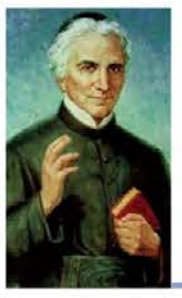

V nedeljo, 19. februarja, bo ob 15.30 veliko slovensko romanje v svetišče Rosa Mistica ob obletnici razglasitve p. Luigija Scrosoppija za svetnika in v zahvalo sestram Božje Previdnosti.

Pogovor

Nadja Rojac o sedanjem kulturnem življenju in o zatajeni preteklosti slovenske Istre 3

Lep jubilej

Prevajalki, publicistki, kulturni delavki in naši prijateljici Jolki Milič želimo ob prazniku veliko dobrega 9

Volilna tekma se je začela

Romano Prodi za korenite reforme

Po dogovoru med strankami in vlado ter predsednikom republike iz minulega decembra bi moral biti italijanski parlament razpuščen 29. januarja, volitve za njegovo obnovitev po ponovno uvedenem proporčnem sistemu pa prihodnjega 9. aprila. Predsednik vlade Berlusconi pa se je kmalu po Novem letu "premislil" in skušal predsednika Ciampija prepričati, naj se omenjena datuma preložita za petnajst dni naprej. Nobena skrivnost pa ni, da je preložitev volitev želel zato, da bi lahko v polni meri izkoristil možnost neomejenega nastopanja v medijih, češ da mora javnost izčrpno seznaniti z dosežki vlade. Proti preložitvi datuma volitev so se kompaktno izrekle stranke Prodijeve levosredinske Unije. Predsednik Ciampi ni popustil pri spreminjanju datuma volitev, pristal pa je na razpustitev parlamenta točno v predpisanem roku dveh mesecev pred volitvami novega parlamenta, to se pravi 10. februarja. Obenem je pozval vodstva radijskih in televizijskih postaj, naj takoj začnejo uveljavljati temeljne smernice zakona, ki vsem na volitvah nastopajočim strankam omogoča enakopraven pristop po znanem načelu "par condicio". Večina strank je ta poziv ugodno sprejela, proti pa močno viha nos voditelj Forza Italia Berlusconi, ki tudi drugače nasprotuje uveljavljanju "par condicio" v volilnem obdobju, češ da je to načelo krivično do večjih strank. Sploh omenjeni prvi vladni mož zelo samovšečno nastopa v številnih medijih in vsevprek napada levico, Prodija in sodnike ter straši s "komunistično nevarnostjo" v Italiji, kot da bi bili leta 1948. Po splošnem mnenju vse to počenja, ker ga je zajela panika pred stvarno možnostjo, da ne prodre več na volitvah. Večina javnomnenjskih raziskav namreč že dalj časa izkazujejo prednost leve sredine za kaki dve točki (52%). Zato se v prihodnjih dveh mesecih napoveduje neizprosna volilna kampanja zlasti za pridobitev naklonjenosti še neodločnih volilcev, ki jih je kakih 30%. Medtem

Romano Prodi

je vsedržavni upravni svet Radiotelevizije objavil okvirni spored nastopov političnih strank oziroma njihovih glavnih prvakov. Tako sta predvideni dve neposredni soočenji med Prodijem in Berlusconijem. Slednji bo končal volilno kampanjo s tiskovno konferenco, kar Prodi ostro kritizira.

V minulem tednu je vodje levosredinske Unije Romano Prodi imel na neki zasebni radijski postaji pomemben predstavitveni nastop, na katerem je neposredno odgovarjal na vprašanja prisotnih gostov in drugih poslušalcev. Izpostavil je namreč glavne programske usmeritve koalicije, ki jih bo v primeru zmage skušal izpeljati. Glavni poudarek njegovih izvajanj je bil na tem, kako premostiti sedanji gospodarski zastoj v državi. Po njegovem trdnem prepričanju bo italijansko gospodarstvo dobilo nov zagon samo z radikalnimi reformami. V to smer je pripravljen zastaviti vse svoje sile in bogate izkušnje. O bistvenih vprašanjih se morajo poiskati primerne rešitve. Ob tem je poudaril, da se čuti povsem neodvisnega od strank in zato lahko izpelje dogovorjene reforme. Glede davkov je Prodi dejal, da si bo njegova vlada prizadevala predvsem za to, da bi vsi plačevali davke. Zato bo potreben sistematičen boj proti davčni utaji. Glede same sestave vlade je potrdil, da bodo nekatera specifična področja lahko dodeljena strokovnjakom, ki niso poklicni politiki, vendar njeno osnovo morajo tvoriti politiki. V njegovi morebitni vladi podtajniki ne bodo parlamentarci. To pa predvsem iz razloga, ker bo zaradi novih volilnih pravil zmagovalec, kdorkoli že bo, v senatu razpolagal s skromno večino. Zato bodo morali parlamentarci ostati v parlamentu, da se ne bi vlada pogostokrat znašla v manjšini. Med drugim je tudi pojasnil, da t.i. partnerske pogodbe, katerih pravne posledice bo treba upoštevati, nimajo kaj opraviti s poroko.

Romano Prodi se je samostojno odločil, da se odslej ne bo več spuščal v odgovarjanje na polemične izpade tekmeca Berlusconija, temveč bo v dialogu z državljani obravnaval konkretne probleme države. 11. februarja bo v Rimu predstavil program levosredinske Unije in s tem uradno začel volilno kampanjo.

Alojz Tul

Jedrska energija

"Iran ne sprejema nobenih pogojev"

Inšpektorji Mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA) ocenjujejo, da Iran razpolaga s tehnologijo, ki je potrebna za izdelavo jedrskega orožja. Teheran sicer za zdaj še ni osvojil celotnega procesa, je pa, kot kaže, na dobri poti. Novica, ki je prišla par dni pred zasedanjem upravnega sveta IAEA, je sprožila veliko hrupa in vzbudila veliko skrbi predvsem zato, ker so ravno na omenjenem zasedanju države članice odločale o tem, ali naj se obravnava iranskega vprašanja preda (ali vsaj o njem poroča) Varnostnemu svetu OZN ali ne. Iranski predsednik Ahmadinejad je glede tega kmalu odgovoril, da "Iran ne sprejema nobenih pogojev"in da je celo pripravljen odstopiti od Pogodbe o neširjenju atomskega orožja v slučaju, da bi debato prenesli v Varnostni svet.

Možnosti, da bo do tega prišlo, pa je vse več. Kljub nasprotovanju nekaterih držav (Kube, Venezuele, Sirije, Južnoafriške republike, Malezije, Indonezije in Libije), ki po napadu na Irak imajo omenjeno Pogodbo le za izgovor, ki ga velesile uporabljajo za izpeljavo preventivnih vojn, je večina držav članic agencije nazadnje sklenila, da Teheranu da na razpolago še največ mesec dni časa, da prekine nezakonite postopke obogatenja urana in ponovno vzpostavi popolno

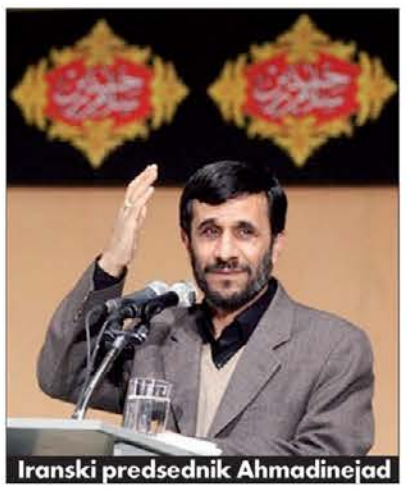
Iranski predsednik Ahmadinejad

sodelovanje z inšpektorji IAEA. 6. marca bo torej odločitev neizbežna.

Situacija se nevarno zapleta, in to je še bolj zaskrbljujoče, če pomislimo, da smo v primerjavi z letom 2003 - ko se je podoben iter končal z napadom na Bagdad - tokrat na slabšem. Leta 2003 so namreč Angleži in Američani bili dovolj vplivni, da so lahko Irak napadli tudi proti volji Varnostnega sveta (Francija, Nemčija in Rusija niso priznavale legitimnosti preventivnega vojaškega posega na osnovi neutemeljenih obtožb). Tri leta pozneje je situacija drugačna. To, kar so svoj čas isti inšpektorji neuspešno iskali v Iraku, so v Iranu našli. Tega, kar so anglo-ameriške sile takrat storile Iraku, pa tokrat morejo (in to kljub temu da bi morda v skrajnem slučaju večina ostalih držav temu ne nasprotovala). Nahajamo se v kočljivi situaciji, ko se po eni strani razlogi za morebitni napad počasi kopičijo, po drugi pa se moramo sprijazniti z dejstvom, da je trenutno naš operativni potencial na neprimernem nivoju. Vojna v Iraku se še ni končala, ZDA in VB pa si nove ne morejo privoščiti.

Tega se iranski predsednik po vsej verjetnosti zaveda, kot se verjetno zaveda tudi dejstva, da si v tem trenutku Zahod ne more privoščiti, da bi na svetovnem tržišču poleg iraške zmanjkalo tudi iranske nafte in da bi se torej cena črnega zlata dodatno povišala. Tako stanje mu dovoljuje, da lahko drzno vztraja s svojim grobim izzivanjem in verbalnim napadanjem, kar mu – obenem – prinaša vse večjo popularnost med radikalnimi predstavniki muslimanskega sveta.

Ironija usode ...ali morda le neodgovorna prenagljenost ljudi na vodilnih mestih najmočnejše države na svetu, ki so svoj čas brezobzirno prezrli mnenje mednarodne skupnosti in sprožili preventivno vojno, ne da bi zanjo imeli kakršnekoli konkretne dokaze.

Pomembna lekcija, ki pa bi nas lahko drago stala. Za vojne postmoderne dobe namreč ne velja več enostavno pravilo prevlade močnejšega nad šibkejšim in niti ne rek, da je vojna le "nadaljevanje politike z drugačnimi sredstvi", kot je svoj čas zatrjeval pruski strateg in vodja baron Carl von Clausewitz (1780 – 1831). Posledice, ki jih lahko ima destabilizacija strateško in versko tako občutljive regije, kot je Bližnji vzhod, so nepredvidljive. Zaradi tega bi ameriškim strategom raje kot branje Clausewitza svetovali drugega uglednega polemologa Sun Tzu-ja (4.st. pr Kr.), ki modro svetuje, "naj se teži k temu, da se nasprotnik podredi brez vojskovanja". Do vojne naj torej pride le v skrajnem primeru, če pa do nje pride, naj bo svet nanjo pripravljen.

Erika Hrovatin

Svet slovenskih organizacij

V sredo, 25. januarja, je v društvenih prostorih v Devinu zasedal Svet SSO-ja z nalogo, da izvoli predsednika in pokrajinske podpredsednike, da odobri letni proračun in obračun organizacije ter da spregovori o nalogah, ki čakajo organizacijo v naslednjih letih.

Za predsednico tega organa je bila soglasno izvoljena prof. Lojzka Bratuž, za pokrajinske podpredsednike pa so bili izvoljeni prof. Emidij Sussi za Trst, Jurij Paljk za Gorico in Viljem Černo za Benečijo. Predsednik SSO Drago Štoka je nato prisotnim prikazal program za tekoče leto. Izpostavil je dejstvo, da se bo organizacija morala nujno ukvarjati s tremi velikimi problematikami, in sicer z zakonom 38/2001, zaradi katerega sta skupaj s predsednikom sorodne krovne organizacije pisala tudi ministrskemu predsedniku Berlusconiju; nato s spremljanjem postopka za izglasovanje deželnega zakona za slovensko manjšino in pa tistega za izglasovanje zakona za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je še v razpravi v parlamentu Republike Slovenije.

Sledili sta obravnava proračuna in obračuna, ki sta bila soglasno odobrena, in pa debata o funkciji Sveta SSO-ja.

RIM Odprte strani zgodovine

Resolucija o arbitraži glede premoženja optantov

Skupina poslancev desnosredinske večine in levosredinske opozicije je v ponedeljek, 30. januarja, v poslanski zbornici vložila resolucijo, v kateri zahteva arbitražo EU za dosego dogovora o premoženju italijanskih optantov na ozemlju Slovenije in Hrvaške. Med podpisniki resolucije so tržaški poslanci Roberto Damiani in Ettore Rosato, oba pripadata levi sredini, Rosato je tudi levosredinski kandidat za tržaškega župana na bližnjih občinskih volitvah, ter Roberto Menia iz Nacionalnega zavezništva.

Kot poroča italijanska tiskovna agencija Ansa, naj bi o resoluciji parlament razpravljal že prihodnji ponedeljek, njeno besedilo pa se navezuje tudi na nedavne proteste Unije Istranov pred Evropskim parlamentom v Strasbourgu. Takrat so optanti od ZN, EU in Sveta Evrope zahtevali izničenje Osimskih sporazumov in konec diskriminacij hrvaških oblasti do italijanskih državljanov pri nakupu nepremičnin, v prvi vrsti pa mednarodno arbitražo za skupno in dokončno rešitev sporov med Italijo, Slovenijo in Hrvaško glede premoženja optantov.

Predsednik Unije Istranov Massimiliano Lacota je na tiskovni konferenci pozdravil pobudo, obenem pa izrazil upanje, da ne gre zgolj za "predvolilni manever". Po njegovem mnenju je dobrodošlo dejstvo, da se Italija zaveda in sprejme dejstvo, da je mednarodna evropska arbitraža najboljša rešitev za dosego pravice.

Unija Istranov je prepričana, da bi taka arbitraža dala prav optantom, čeprav, je opozoril predsednik te organizacije, bi to bila le delna zmaga; mnoge hiše so namreč medtem prodali in zasedli. Sicer pa naj bi sprejetje resolucije pripomoglo k srečanju delegacije optantov z evropskim komisarjem za širitev Ollijem Rehnom, ki bo predvidoma februarja.

Sicer so optanti po Lacotovih besedah razočarani tako nad italijansko desnico, ki v 60 letih ni zagotovila ne odškodnine ne vrnitve premoženja, kot nad levico, ki je dovolila vstop Slovenije v EU, s tem da je vprašanje premoženja optantov dala na stranski tir. Vsekakor so optanti, tako Lacota, odločeni iti do konca, pri čemer so že zaprosili za nujen sestanek z italijanskim premierom Silviom Berlusconijem in z zunanjim ministrom Gianfrancom Finijem.

Lacota je izrazil upanje, da bo razprava o resoluciji stekla, še preden bodo prenehala polna pooblastila sedanje italijanske vlade pred razpustitvijo parlamenta. V nasprotnem primeru bi bil to ponoven dokaz, da italijanske vlade vprašanje optantov ne zanima, je še dejal.

/ STA

Povejmo na glas

To pevčevo srce je ...

Že zdavnaj so mimo časi, ko bi lahko kdo še verjel, da je pesnik človek, ki živi le v svojem svetu in izven resničnosti. Da je tako ali drugače zasanjana oseba, vsa prežeta s čudežnim darom, s tem darom milostno zaznamovana in zato rešena vseh tegob, ki tarejo običajne ljudi. Velikemu pesniku naj bi torej umetnost dajala varnost in zavetje, zaradi česar bi postal izbrano bitje, s katerim navadni smrtnik nima mnogo skupnega. Nanj bi nas vezalo le občudovanje, vzhičenost nad njegovimi stvaritvami, saj nas te napolnjujejo, ozaveščajo in opogumljajo. Toda tudi zgodba Franceta Prešerna nam dokazuje, da to ni tako in da je pesnikovo sporočilo tako enkratno silovito in prodorno zaradi enega samega razloga: pričuje o trdem spopadu z življenjem, pričuje o človeku, ki je nepopustljivo vztrajal v zavzemanju za lepši svet od tistega, sredi katerega se še danes nahajamo.

Najprej je naš pesnik nepopustljivo vztrajal v ljubezni do Primicove Julije, torej v osebni ljubezni. Z osupljivo odkritostjo, ki je vznemirjala takratno javno mnenje in bi verjetno tudi današnje, je izpovedoval svoje čustvo v prepričanju, da gre za središčno in temeljno človekovo razsežnost, ki je ne bi smeli nikoli v sebi zadušiti. Tako rekoč istočasno je vztrajal v ljubezni do svojega, se pravi slovenskega naroda, torej v narodovi ljubezni. Z enako osupljivo odkritostjo, ki je vznemirjala takratno javno mnenje, je izpovedoval tudi to čustvo v prepričanju, da gre za središčno in temeljno človekovo razsežnost, ki je ravno tako ne bi smeli nikoli v sebi zadušiti. In slednjič je vztrajal v ljubezni do vseh narodov, torej v vsezajemajoči ali univerzalni ljubezni. Kaj hitro postane jasno, da tovrstna trojna ali troedina ljubezen izvira iz istega vira, namreč iz ene in iste osebnosti, v našem primeru Franceta Prešerna, usidranega v svoj čas in muko časa, postavljenega pred dvome, tesnobe in trpljenje. Ljubezen torej, ki je odgovor nelahki usodi človeka, usodi, kjer sicer pustoši odsotnost ljubezni in pustošijo stiske, obup ter vsakršne krutosti sveta in življenja, ki jih je naš pesnik poznal kot malokdo.

Seveda bi lahko Prešeren, kot to velja za vsakogar v vseh časih, tudi za nas, svojo stiske, tesnobe in obup ublažil, toda le na način, da bi ljubezen v sebi zatajil, zatajil osebno, narodovo in do vseh narodov ljubezen. Lahko bi to storil, kot so to mogli storiti mnogi in kot lahko to storimo tudi mi danes. Toda prepričanje v nujo in obstoj lepšega sveta je bilo očitno v njem močnejše od vsega. Tako je bil rojen, ali pa je takšen postal, to ne nazadnje sploh ni pomembno. Pomembno je, da je bil to, kar je bil, velik človek in velik pesnik, ki je svojo zgodbo vžgal v neminljivo izpoved vseh časov.

Janez Povše

Preproste stvari

Jurij Paljk

Ob proslavah

Te dni, ko so pri nas že prve Prešernove proslave, ki napovedujejo osrednjo Prešernovo proslavo in to tako v Cankarjevem domu v Ljubljani kot pri nas, kjer imamo kar dve osrednji, v Trstu in v Gorici, bomo spet slišali veliko lepih besed o tem, kako smo Slovenci navezani na Prešerna, letos bomo poslušali tudi veliko lepega o Gregorčiču, čigar stoletnico smrti proslavljamo. Ponovno bomo poslušali, kako na kulturi in jeziku gradimo Slovenci vse, kar imamo, in še vrsta lepih stvari se nas bo dotaknila ali pa šla mimo nas kot večina stvari, v katere pač ne verjamemo (več) in se zato v njih ne prepoznavamo.
Prešernove proslave so pri nas pravi kulturni obred, o katerem sam lahko rečem nekaj besed, ker sem pač tisti, ki je večkrat govoril na njih, imel slavnostni govor, kot se reče, in to tako v naših vaških društvih po deželi, za kar sem si, med drugim, zaslužil tudi žaljivo oznako prosvetar, dvakrat sem govoril tudi na osrednji Prešernovi proslavi. Z vso nelažno skromnostjo lahko tudi zapišem, da sem se za vsako proslavo temeljito pripravil, tudi za tisto v najmanjši vasi, kjer sem govoril, da sem si vedno napisal nov, izviren govor in jih na različnih nosilcih podatkov, kot se "disketam in cedejem" reče, leži nekje v mojem arhivu kar precej, nekateri govori so bili tudi v celoti ali vsaj v povzetkih objavljeni.
Vedno sem tudi govoril iskreno, ker drugače na Prešernovo proslavo pač ne bi šel, vedno sem tudi govoril zastonj, kar je za ustvarjalca seveda, poleg časti, s katero si, resnici na ljubo, ko greš k zobozdravniku, ne moreš kaj dosti pomagati, tudi zelo porazno, ko pa se ve, da poustvarjalci, se pravi: glasbeniki, igralci, režiserji, dirigenti itd. za svoje poustvarjalno in zato neizvirno delo na osrednji Prešernovi proslavi in večjih, "osrednjih" proslavah dobijo honorar; kakšnega, se ne ve, ve pa se, da ga dobijo.

O denarju je strašno grdo govoriti, ker denar ne prinaša sreče, zanimivo pa je, da se denarja ne branijo tisti, ki govorijo, da denar ne prinaša sreče, in zelo grdo je, če o denarju govorijo pesniki in pisatelji in drugi umetniki, ker da naj bi to kazalo na njihovo pritlehnost in navezanost na materialne dobrine.
Pa bom kar naravnost povedal, da mi dobesedno "dol visijo" te visokoleteče stvari po letih in letih Prešernovih proslav in dejavnega življenja sredi naše skupnosti, ki se je dobesedno odrekla večini svojih pesnikov in pisateljev in se tega še zaveda ne, saj bi se sicer spraševala na glas, kot se sedaj jaz, kaj je narobe z njo, da so ji vsi pisatelji in pesniki ušli na boljše, v Slovenijo namreč, kjer tudi ni rožnato, a je boljše kot pri nas!, da nas je zelo malo ostalo tu, ker vemo, da s svojimi knjigami, ki jih izdajamo pri nas, ne bomo zaslužili ničesar, če bi jih pa tudi mi izdali v Sloveniji, bi pa zanje, če že drugega ne, dobili vsaj skromen honorar.
In še enkrat bom povedal ob našem ljubem Prešernovem prazniku, da je to porazno za celotno našo narodno skupnost v Italiji, namreč to, da naša prva pisateljska in pesniška liga izdaja vse svoje pisanje v Sloveniji, in to počne samo iz treh razlogov: zaradi honorarja, spodobnega, gotovo boljšega trženja knjige kot pri nas, in pa seveda večje prepoznavnosti, odmevnosti, se lahko reče tudi slave?
In zato se ne čudim, če je vse manj pisateljev in pesnikov pri nas in med njimi še manj tistih, ki bi še "bili pripravljeni skakati okrog, ko se komu to zljubi!" Narekovaje sem dal zato, ker sem citiral prijatelja, pisatelja iz naših krajev, ki že vrsto let vedno zavrača vsa povabila na Prešernove proslave in podobne prireditve iz preprostega razloga, "ker moram sam vedno mastno plačati vodoinštalaterja in se mi zdi zares brez zveze, da bi za svoje intelektualno delo ne dobil niti potnih stroškov."
Če kdo misli, da je izdajanje knjig naših pisateljev v Sloveniji, isto, kot je izdajanje pri nas, se moti.
Bridko se moti!
In vesel bi bil, če bi samo ena ali eden od mojih bralk in bralcev med letošnjo veličastno proslavo, taka bo gotovo!, ki je seveda v znamenju Prešerna, pomislil na to, da bi dr. France Prešeren iz Vrbe tudi danes sredi nas ne bil prav nič drugačen, kot je bil: velik pesnik, a tudi zagrenjen, človek, ki je razočaran sredi razočaranega sveta v alkoholu utapljal svojo žalost.

paljk@noviglas.it

POGOVOR Nadja Rojac

Človek brez močnih korenin se v Evropi lahko izgubi

Nadja Rojac je tržaška kulturna delavka, ki je v zadnjih letih svoje delovne poti odkrila istrski svet, na katerega jo sicer vežejo družinske korenine. Gospa Nadja Rojac vodi študijski krožek Beseda Slovenske Istre, ki ga je Andragoški center Slovenije pred kratkim nagradil s priznanjem »za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja«.

Ali bi se lahko predstavila našim bralcem?

Sama sem po rodu Istranka. Moji starši so se po poroki preselili v Trst pred drugo svetovno vojno. Moja mama pa je s seboj prinesla vso svojo Istro. Doma smo govorili gažonsko narečje in mama je vedno pripovedovala o svojih krajih in o svojih ljudeh, tako da je tudi mene navezala na Istro. V Istro smo hodili tudi na obisk k sorodnikom in imela sem z istrsko zemljo veliko vezi. Prave Istre pa kljub temu nisem poznala: nisem je uspela spoznati niti iz knjig niti iz medijev, čeprav sem si to želela. Avtohtoni slovenski Istran ni bil nikoli veliko prisoten v medijih in tudi danes je tako. Hotela sem globlje spoznati svoj rojstni kraj.
Ker sem bila na radiu urednica, sem pomislila, da bi lahko preko niza radijskih oddaj bolje spoznala istrsko podeželje. Nisem si sicer upala s tem predlogom do ravnatelja, ker naj bi pač Radio Trst A predvsem skrbel za slovensko stvarnost, ki gre od Milj do Trbiža. Nekega dne pa sem se vendar opogumila in šla do direktorja, dr. Benedetiča, in mu predstavila svoj načrt. Na moje veliko presenečenje je z velikim veseljem sprejel in mi tudi pomagal, da sem dobila z Istro prvi stik, in sicer z Radiom Koper. Spoznala sem tako Zdenka Ferletiča, ki mi je dal na razpolago diskoteko, da bi najprej spoznala zakladnico istrske glasbe, ki sem jo potrebovala zato, da bi opremljala radijske oddaje. To je bil prvi korak, nakar sem pridobila sodelavko. Ime ji je bilo Leda Dobrinja.

To je bila pomembna osebnost istrske kulture.

Leda Dobrinja je tedaj ustanovila izobraževalni center Vita in v sklopu tega ustanovila tudi študijski krožek, ki se je imenoval Beseda Slovenske Istre. To je bil čas, ko se je Slovenija osamosvajala, ko se je očitno začutila potreba po drugačnem kulturnem udejstvovanju. Malo pred tem je v Ljubljani nastal Andragoški center Slovenije, v okviru katerega so uresničili projekt študijskih krožkov. To je po mojem mnenju lep način kulturnega delovanja, predvsem za vasi in za kraje, ki so oddaljeni od večjih kulturnih središč. Tako se človek lahko spoprijema z določeno tematiko, ki jo lahko razvije in zaključi. Leda Dobrinja je pomislila, da bi se v pisani obliki govorilo o običajih slovenske Istre, da bi se osvetlila njena preteklost, da bi predstavili veljake, ki so pripomogli k temu, da je naš človek ostal Slovenec, čeprav je bil ves čas podložen do leta 1918 oz. 1945. Drug cilj krožka je bila izdaja glasila Brazde s trmuna.

Kaj pa pomeni izraz 'trmun'?

V narečju pravimo trmun zapuščeni njivi, ki je bila nekoč obdelana in na kateri sta pozneje zrasla plevel in robida: tako njivo naj bi nato ponovno obdelali. To je najbrž prispodoba Istre, Slovenca v Istri, v obdobju po pomladi narodov, v drugi polovici 19. stoletja. Tedaj so tudi po istrskih vaseh nastajala kulturna in godbena ter športna društva, zbori. Kulturno življenje se je močno razcvetelo. Prva svetovna vojna je ta preporod prekinila, nakar je fašizem to življenje popolnoma uničil. Oblast po drugi svetovni vojni pa je imela drugačne cilje in ni dajala velike pozornosti kulturni dediščini, kar je pripomoglo k temu, da se ta polagoma izgublja. V času, ko se je Slovenija osamosvajala, je v Istri končno nastal drugi preporod. Istran se je začenjal polagoma zavedati svoje bogate preteklosti, lepot svojih narečij. Pri tem so domačinu pomagali tudi nekateri prišleki.

Kako si razlagate dejstvo, da so ravno prišleki ponovno vzbudili v Istranu zanimanje do njegovih korenin, in ni tega storil domačin sam?

Slovenci s Tržaškega, s Krasa in ostalih predelov Slovenije so namreč zrasli v drugačnih okoliščinah kot istrski človek. Živeli smo pod avstro - ogrskim cesarstvom, ki nam je bilo gotovo mačeha, nikakor pa ne gre primerjati naš položaj s tistim, ki so ga doživljali slovenski Istrani v času Beneške republike. Slednji so hoteli Istro poitalijančiti, naseljevali so svoje ljudi po istrskih vaseh in tlačili našega človeka; niso pustili, da bi se šolal. Vcepljali so vanj občutek manjvrednosti, ki se ga v večini primerov drži še danes. Dan za dnem se je moral boriti za preživetje. Benečani so odnašali iz Istre vse, kar so mogli: premog, les, olje, kamen, vino, sol; uničevali in odnašali so tudi naše spomenike, ki so pričali o slovanski prisotnosti v Istri.

Študijski krožek je torej nastal v duhu ponovne 'pomladi'?

Tako. Nastal je z namenom, da bo brskal po preteklosti slovenskega človeka v Istri. Danes se veliko govori o večkulturnosti, o Evropski zvezi. Menim pa, da bi bilo prav, ko bi se več pozornosti posvetilo kulturni dediščini, da ne bi šla popolnoma v pozabo.
Ko sem pripravljala radijske oddaje z Ledo Dobrinja, Tanjo Jakomin Kocjančič, ki je tudi članica našega krožka, Rožano Špeh in drugimi, sem odkrivala, da istrsko podeželje skriva izredna bogastva, in to smo skušali obelodaniti. S to tematiko sem se ukvarjala zadnja štiri leta službe do upokojitve. Ravno takrat pa je Leda Dobrinja zapuščala krožek, menda zato, ker je bila razočarana nad vsem in predvsem zato, ker ni bilo dovolj posluha za njeno delo. Želela pa je, da bi se delo krožka nadaljevalo, tako je meni ponudila, da bi krožek osebno vodila dalje. Rade volje sem njeno ponudbo sprejela, saj sem trdno prepričana o dejstvu, da je delovanje študijskega krožka zelo pomembno za istrsko stvarnost. V Istri se žal zelo malo dela na tem področju, saj se argumenti, ki jih mi razpletamo, nekaterim zdijo staromodni, češ da nobenega to ne zanima. Mi pa pri tem vztrajamo, ker smo prepričani, da je naše delo koristno in tudi – zakaj ne? – potrebno!

Kje pa je sedež vašega krožka?

Nimamo pravega sedeža. Naslov krožka je dom naše članice v Kozlovičih pri Marezigah.
Drugače se sestajamo enkrat pri enem, enkrat pri drugem krožkarju. Srečujemo se bolj po potrebi kot pa redno. Bolj pogosto se zbiramo, ko pripravljamo predstavitev našega glasila; teh je kar nekaj na leto. Naše glasilo predstavljamo tako v Istri kot drugje po Sloveniji, na Tržaškem, sedaj nas vabijo tudi v Gorico. Trenutno iščem stike z Beneško Slovenijo, Rezijo in Kanalsko dolino.

Kolikokrat na leto predstavljate vašo publikacijo?

Vsaj kakih petkrat oz. šestkrat. Zgodi se tudi, ko prvič predstavimo kje naše glasilo – ki je že preraslo v zbornik -, predstavimo tudi naše celotno delovanje. Prva številka Brazde s trmuna je izšla leta 1996, se pravi leto po ustanovitvi krožka. Od takrat vsako jesen izhaja nova številka zbornika.

Foto IG

Kdo pa so člani krožka oz. sodelavci glasila?

Člani so v glavnem literarni ustvarjalci, prave umetniške duše. V naši sredi imamo tudi likovnega pedagoga. Vsi ostali pišejo pesmi. Tanja Jakomin Kocjančič pa je novinarka in kulturna ustvarjalka in je po navadi oseba, ki vodi naše prireditve.
Ko je Leda Dobrinja ustanavljala krožek, je pomislila na Istrane, ki so že kaj napisali. Tako je pač zbrala okrog sebe skupino ljudi in sprva so se člani vrstili, eni so odhajali, novi pa so h krožku pristopili. Že nekaj let pa je sestav naše ekipe v stalni obliki. Tile izhajajo iz raznih krajev slovenske Istre: Marija Andrejašič Koren je doma iz Podgorja, Ivan Novak je doma iz Ospa, Danila Tuljak Bandi je doma iz Koštabone, a živi v Dolini pri Trstu, Mirella Bonaca Arzenšek je doma iz Puč, Pina Pištan iz Sv.Petra in Dinko-Dominik Bizjak iz Sečovelj, ki je sicer lani odstopil. Ti pišejo pesmi in nekateri so že izdali eno ali več pesniških zbirk. Tanja Jakomin Kocjančič je iz Kubeda; likovni pedagog Arduin Hrvatin je doma iz Šmarij.

Vzemimo v pretres pojem meje: kako je slednji pogojeval preteklost istrske zemlje, kako je razkosal kulturno dediščino slovenske Istre?

V pravem pomenu besede sem osebno mejo začutila ravno takrat, ko sem pripravljala radijske oddaje. Spoznala sem, kako velike so razlike med zamejci in slovenskimi Istrani, čeprav živimo ramo ob rami in smo si tudi iste krvi. Razlike med nami so predvsem v vzgoji. Slovenski Istrani so zadnjih petdeset let živeli v režimu, ki ni gojil narodne zavednosti in ni imel posluha za kulturno dediščino: očitno je namreč, da nimajo Istrani nikakršnega stika s svojimi koreninami. Tudi danes jim res malo pomenijo. Velika nevarnost je v tem, da se te veje dokončno posušijo, predvsem sedaj, ko vsi silijo v Evropo. Poudarjam pa, da človek, ki nima močnih korenin, se lahko v tem evropskem morju tudi izgubi. Menim, da je ta nevarnost prisotna po vsej Sloveniji, in tudi v Istri. So pa, hvala Bogu, tudi izjeme, ki se svojih korenin zavedajo in jih skrbno gojijo.

Kaj pa šole: ali se v njih začenja gojiti kulturno izročilo istrske zemlje?

Tudi na tem področju srečujemo nekatere učitelje, ki jim je ta tema pri srcu. Kolikor vem, pa je večina učiteljskega kadra do tega izročila gluha in raje uvaja otroke v pojem večkulturnosti.

Če je torej nekdanji režim silil v socializem, današnja Ljubljana sili v Evropo? Ali bi lahko primerjali položaj Beneških Slovencev z usodo slovenskega Istrana?

Večkrat sem tudi sama razmišljala o tem paralelizmu. Menim pa, da se Benečani zavedajo svojega položaja in se trudijo, da bi svojo situacijo izboljšali. Naši Istrani pa se svoje usode ne zavedajo vsi, ker določena vzgoja jim je bila vedno tuja.

Omenili ste, da ste med radijskimi oddajami odkrivali pravo Istro. Kakšna je ta 'prava podoba'?

Istra ima zelo bogato preteklost. Sprva je delovala name kot mrtva zemlja, predvsem povojna Istra. V pogovorih s starejšimi domačini, s strokovnjaki, s kulturnimi ustvarjalci in z brskanjem po - žal - skopih knjižnih virih, sem si polagoma ustvarila drugačno sliko te zemlje. Tudi po vaseh Slovenske Istre - kot na Tržaškem in Goriškem - je bila v drugi polovici devetnajstega stoletja zelo razvejana kulturna, športna in glasbena dejavnost. Vsaka vas je premogla svoj pevski zbor. Prirejale so se kulturne in glasbene prireditve.Tudi Istra je imela svoje zaslužne može, domače duhovnike, gospodarstvenike in učitelje, ki so pripomogli h kulturni in gospodarski rasti istrskega podeželja. In o vsem tem se v Istri ve zelo malo. Ustanove, ki bi morale za to skrbeti, nimajo za kulturno dediščino dovolj posluha in mediji ne obravnavajo teh tematik, razen redkih izjem.

Kdo pa je začel 'brisati' slovansko kulturo Istre?

Slovenci oz.Slovani v Istri so bili dolga stoletja pod tujo oblastjo. In vse te oblasti so si prizadevale, da bi za našimi predniki ostalo čim manj sledov. Še danes je zelo težko raziskovati preteklost slovenskega človeka v Istri zaradi pomanjkanja virov, zažiga arhivskega materiala in podobno. Včasih resno razmišljam, da se je za marsikaterim takim početjem skrivala namerna roka.

A je beneška kultura Istri tudi kaj doprinesla ali je njej zgolj odvzemala?

Osebno menim, da je le odvzemala. Odvzemala in spremenila! Narobe ni, če povem, da je bila Istra od nekdaj slovanska. Naš človek je bil miroljuben. Benečani pa so prevladali nad našim življenjem in začeli vsiljevati svojo kulturo in svoj jezik. Če pa smo še danes tu, pomeni, da se kljub vsemu nismo vdali in da smo vedno imeli v naši sredi ljudi, ki so bili pripravljeni braniti našo kulturo in naš jezik. A o vsem tem se ve zelo malo in tudi zgodovinske knjige so pisane tako, da naš človek nikakor ne izstopa.

/ stran 14

Igor Gregori

Misli svetega očeta Benedikta XVI. ob Dnevu za življenje

"Verniki vseh veroizpovedi so poklicani, da spoštujejo življenje"

Spoštovanje človekovega življenja od spočetja do naravne smrti je vezano na globok verski čut vseh vernikov, ne glede na njihovo vero. To je z močjo poudaril sveti oče Benedikt XVI. prejšnjo nedeljo, ko smo obhajali t.i. Dan za življenje. Med mašo v vatikanski župniji sv. Ane je papež povedal, da je spoštovanje do življenja prvenstvena dolžnost vseh, saj s to dobrino ne moremo razpolagati, kot hočemo: "Človek ni gospodar življenja, temveč kvečjemu njegov čuvaj in upravitelj". Sveti oče je še enkrat opozoril pred zablodami verskega fanatizma in fundamentalizma, ki vodita v "nevarno zaničevanje" človeka in njegovega življenja. Zato se je navezal na vsebino koncilskega dokumenta Gaudium et spes in pozval vernike vseh veroizpovedi, "naj prepoznavajo glas in pojavljanje Boga v lepoti stvarstva". Sama beseda *spoštovanje* izhaja iz latinskega izraza *respicere*, ki pomeni gledanje, opazovanje; spoštovati zato pomeni gledati na stvari in človeka na tak način, da prepoznamo njihovo naravo in si jih ne lastimo, ampak jih skrbno čuvamo.

Pri nedeljski molitvi Angelovega češčenja je Benedikt XVI. spomnil navzoče na sporočilo škofov ob letošnjem Dnevu za življenje, ki se obhaja že osemindvajsetič. To je dragocena priložnost, da razmislimo o temi promocije človeškega življenja, ki je vedno vredno, da ga branimo. To resnico, je poudaril, danes prepogosto ogroža "splošni hedonizem sodobne družbe in njenega blagostanja": življenje se poveličuje, dokler je prijetno, ko pa je bolno ali krhko, ne uživa več spoštovanja.

Tudi ob tokratnem Dnevu za življenje so potekale po vsej Italiji številne najrazličnejše pobude raznih gibanj, kot so npr. Movimento per la vita, Forum delle associazioni familiari ipd., ki so pri mašah oz. po mestnih trgih z zelenimi balončki in cveticami spominjali ljudi na dar življenja, ki izvira iz srca Boga in je zato najlepši dar. Kdor se tega ne zaveda in dela proti življenju, verjetno ni doumel veličine daru, in vsekakor dela proti samemu sebi.

DD

Prispevki mestne občine Nova Gorica za obnovo sakralnih objektov

Po mnenju duhovnikov igralništvo duhovno onesnažuje naš prostor

Župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc je pred dnevi sprejel predstavnike rimskokatoliške cerkve na območju omenjene lokalne skupnosti, ki so ocenili medsebojno sodelovanje in podali predloge in načrte za nadaljnje stike in sodelovanje na duhovnem področju. Prisotni so bili Aleš Rupnik, dekan novogoriške dekanije, Janez Križnik, dekan dekanije Šempeter pri Gorici, Adolf Šavelj, prodekan novogoriške dekanije, pater Bernard Goličnik, gvardijan frančiščanskega samostana in Marijinega svetišča na Sveti Gori, in pater David Štrumpf, gvardijan frančiščanskega samostana na Kostanjevici nad Novo Gorico.

Srečanje je potekalo v delovnem in prisrčnem ozračju. Župan Mirko Brulc je v predstavitvi prizadevanj mestne občine poudaril tudi sredstva, ki jih ta krajevna skupnost vlaga v obnovo sakralnih objektov, predvidena pa so v občinskem proračunu za letošnje leto. Za nadaljevanje urejanja (kategorizacijo) knjižnice patra Stanislava Škrabca na Kostanjevici so odobreni 3 milijoni 600 tisoč tolarjev, za izvajanje projekta o vlogi Stanislava Škrabca v slovenskem jezikoslovju 2 milijona 800 tisoč tolarjev in za delovanje Ustanove, poimenovane po Stanislavu Škrabcu, 200 tisoč tolarjev. Za nadaljevanje obnove samostana na Kostanjevici bo Mestna občina letos namenila 5 milijonov 500 tisoč tolarjev. Za urejanje fasade samostana oz. bazilike na Sveti Gori je predvidenih nad 2 milijona 700 tisoč tolarjev, popravilo strehe cerkve v Oseku 2 milijona 730 tisoč tolarjev ter za namestitev novih oken v cerkvi v Prvačini 740 tisoč tolarjev. Sredstva za omenjene namene znašajo skupaj 18 milijonov 300 tisoč tolarjev. V naslednjih letih bo Mestna občina Nova Gorica namenila denarno pomoč tudi za ureditev povezovalne poti med samostanom na Kostanjevici in ulico Cappella v Gorici. Za obnovo te povezave bo občina postopno namenila 24 milijonov tolarjev.

Aleš Rupnik, dekan novogoriške dekanije, se je županu Mirku Brulcu zahvalil za finančno pomoč, ki jo občina namenja za obnovo sakralnih objektov, saj, je dejal, "verniki sami težko zberejo vsa potrebna sredstva." Nadalje je poudaril potrebo Škofijske karitas v Novi Gorici, ki si prizadeva za pridobitev primernejših prostorov za skladišče oblačil, namenjenih potrebnim občanom. Ob tem je dekan Aleš Rupnik predstavil tudi razvejano dejavnost Karitas, ki med drugim začenja s tečaji usposabljanja za pomoč na domu in ima tudi svetovalnico za ljudi v stiskah.

Kot je sporočila Miroslava Križnič, svetovalka mestne občine za stike z javnostmi, so na srečanju predstavnikov omenjene lokalne skupnosti in duhovniki, ki v cerkvi na območju občine opravljajo pomembne funkcije, razpravljali oz. izmenjali mnenja tudi o igralništvu na območju Nove Gorice. Kritičen je bil Janez Križnik, dekan dekanije v Šempetru pri Gorici. Po njegovem mnenju igralništvo zelo negativno vpliva na socialni položaj ljudi, zlasti veča odvisnost. Dejal je, "da se boji za duhovno onesnaženje našega prostora." Aleš Rupnik je menil, "da se je treba o igralništvu pogovarjati, da je treba ljudem pomagati in jim svetovati, kako naj se soočajo s škodljivimi posledicami omenjene dejavnosti na območju Nove Gorice." Po zatrjevanju župana Mirka Brulca največji problem predstavljajo majhni lokali z igralnimi avtomati, "njihovo širjenje pa je Mestni svet mestne občine Nova Gorica omejil."

Udeleženci srečanja, torej župan in drugi predstavniki mestne občine ter duhovniki, ki opravljajo pomembne verske oz. cerkvene dolžnosti, so se soglasno ponovno zavzeli, da bi v Novi Gorici ustanovili samostojno škofijo.

M.

PISMO IZ BRUSLJA

p. Franček Bertolini

100 let dveh zavodov

Kakšen slučaj! Ne samo v slovenski prestolnici, ampak tudi v evropski prestolnici smo lani praznovali 100 let najpomembnejše srednješolske institucije.

Ljubljana ima v Šentvidu zavod Sv. Stanislava, Bruselj ima v Etterbeecku College Saint-Michel. Še pred nekaj desetletji je bil ta zavod, podobno kot Škofovi zavodi, bolj na obrobju mesta. Odkar je Bruselj postal prestolnica Evrope in se bliskovito razvil in razširil, se je St.-Michel znašel nekje na pol poti med središčem in obrobjem. Nahaja se ob veliki prometni žili, Boulevard Général Jacques. Stavba je ogromna in pod njeno streho domujejo različne institucije. Je v obliki črke E z nekaj prizidki.

Najbolj viden je središčni trakt. To je cerkev, posvečena jezuitskemu belgijskemu svetniku Janezu Berchmansu. Po velikosti je primerljiva cerkvi v Šentvidu. Takoj za stolnico je najbolj obiskana cerkev v Bruslju. Ima bogat program nedeljskih maš. Obredi so skrbno pripravljeni in slovesni. Pri pripravi maš sodelujejo krajani, dijaki zavoda in skavtje. Največji del stavbe zavzemata osnovna in srednja šola. Vseh učencev in dijakov je okrog 1.800. Ti prinašajo v prostore neverjeten živ-žav, barvo in trušč. Kot vsaka šola imajo poleg običajnih učilnic posebne laboratorije za biologijo, fiziko itd., telovadnico, igrišča ipd.

Šola je organizirala večino dejavnosti ob jubilejnem letu, ki je trajalo od februarja do novembra. Organizirali so velik koncert baročne glasbe iz časa sv. Ignacija Loyolskega. Dijaki so skupaj s profesionalnimi igralci pripravili dramsko uprizoritev Les ailes du temps – peruti časa, ki prikazuje 100 let življenja, dogodkov, iskanj, porazov in uspehov College Saint-Michel. Profesorski zbor je pripravil niz predavanj o različnih temah, na katerih je sodeloval celo Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso. Na gala večerji, za bivše dijake zavoda, so bili obvezni gostje člani belgijske kraljeve družine, ki običajno obiskujejo to šolo. Starejši jezuitski patri, ki so dolga leta poučevali najrazličnejše predmete v College Saint-Michel, znajo povedati marsikatero anekdoto o dogodkih v zvezi z malimi princi, ki so tja hodili v šolo. Tako je p. Andre, ko ni več delal na šoli in ni poznal dijakov, slučajno bil tam in šel mimo bolniške sobe. Pred bolniško sobo je stal deček, ki se očitno ni dobro počutil in ki ni vedel, kaj bi, ker je bila bolniška služba že zaprta. Pater ga je vprašal, kako mu je ime. Otrok mu je odgovoril: »Philippe«. Pater je nadaljeval »Philippe kako?« Otrok je rekel:«Philippe belgijski« Patru je bilo takoj jasno, kateri Philippe je to (princ Philippe).

Na drugem koncu stavbe v obliki črke E imajo jezuitski patri, ki vodijo šolo, svojo skupnost. Ob njih stanujejo tudi jezuitski bogoslovci.

Tam je tudi bruseljska Teološka fakulteta (IET – Institut d'études théologiques). Tu študira tudi slovenski diakon Alek Zwitter. Alek je član skupnosti Emmanuel, ki ima v Bruslju eno izmed svojih hiš formacije. Skupaj z njim študira tam še več kot dvajset drugih bogoslovcev skupnosti Emmanuel. Vsak ponedeljek dopoldne se tudi jaz odpravljam tja poslušat p. Sonneta, ki nam govori o psalmih, in p. Rademarkeza, ki nam govori o apokalipsi.

Tam ima svoje prostore tudi Družba Bollandistov. To so posebna vrsta jezuitov, ki se ukvarjajo z zgodovinskim študijem življenja svetnikov.

College Saint-Michel ima tudi velik teater. Dvorana se s svojimi 1.500 sedeži in kvaliteto prostora lahko primerja z Gallusovo dvorano našega Cankarjevega doma. Prav zaradi tega uporabljajo teater tudi druge družbe in mestne institucije.

Na drugem koncu parka, ki je del celotnega središča, je dom za ostarele jezuite. Večina teh je delala v tem ali v drugih jezuitskih kolegijih v Belgiji.

Praznovanje 100 let zavoda se je končalo. Vsakdanje življenje se nadaljuje. Nadaljuje se iskanje katoliških vzgojiteljev, ki ne želijo samo posredovati odličnega znanja, temveč tudi oblikovati može in žene za druge.

Evangelij

Viljem Žerjal

6. NAVADNA NEDELJA

3 Mz 13, 1-2. 44-46; Ps 32; 1 Kor 10, 31-11, 1; Mr 1, 40-45

Tudi danes je gobavost strašna bolezen. Tak je tudi aids. Človeško telo polagoma razpada pri živem človeku. Bolnika hudo iznakaže.

V Jezusovem času, pa tudi dandanes v revnih krajih, izženejo tistega, ki trpi za to boleznijo, iz družine, iz vasi, tako da nesrečnež gine od bolezni in domotožja ter osame (3 Mz 45-46).

Gobavost je podoba greha. A ne tako, da bi bil tak bolnik večji grešnik kot drugi. Greh je sam na sebi ločitev od Boga in človeka. Je razpadanje osebnosti, je duhovna gobavost, ki vodi v večno pogubo.

Človek se pri tem premišljevanju v strahu zdrzne. A ima možnost ozdravitve. Duhovno pa še prej, ker Jezus hoče očistiti vsakega človeka greha in hudobije ter bolezni. Na križu je namreč zadostil za vse grehe in zločine. Sam je umrl zunaj mestnih vrat, zavržen in zasramovan, zato more očistiti vse naše rane in slabosti (Heb 2, 9; 13, 13).

V Stari zavezi so bili zelo trdosrčni do ljudi, ki so kazali znamenja gobavosti. Gobavost je veljala za zelo nalezljivo bolezen. Dandanes imamo na razpolago učinkovita zdravila proti njej. So tudi razmeroma poceni. Toda ubožni gobavci nimajo dovolj sredstev, da bi se zdravili, zato ker zdravljenje traja zelo dolgo. Pozorni smo do telesno bolnih gobavcev, a prav tako bi morali biti zaskrbljeni do duhovno prizadetih ljudi. Toda proti zlu se moramo boriti dolgoročno, za vedno.

Nadloge, ki so zadele Egipčane, zadenejo tudi Izraelce, in to duhovno, pa tudi vse, ki ne živijo po Gospodovih zapovedih (5 Mz 28, 21.27.35). Izaija gleda, kako vse ljudstvo boleha, ko se izneveri zavezi (Iz 1, 5-6).

Toda prikazal se bo skrivnosten Božji služabnik, pravičnež, ki si bo naložil greh in bolečine mnogih: "po njegovih ranah" bomo ozdraveli (Iz 53, 1-12).

Bog je sprejel Jezusovo posredovanje za ljudi, ki jih je zadela gobavost greha, zato pa lahko vpijemo svojo revščino, saj smo gotovi, da nas bo Jezus uslišal (gl. JdS, 506).

Vsi smo pod postavo greha. Toda Kristus je odprl pot k ozdravitvi, sicer zahtevno pot, a edino, ki premaga greh in vso hudobijo. Kajti padli lahko vstanemo po njegovem usmiljenju. Sv. Pavel nas v današnjem kratkem berilu opozori, naj delamo in živimo tako, da ne bomo ranili vesti blžnjega, četudi bi bila ta vest zmotna. V vsem in nad vsem naj namreč prevladuje ljubezen (1 Kor 10, 23-11, 1).

Apostol svari pred maliki in malikovanjem, ki je slab zgled za vse, posebno rani šibkega brata. Takole piše: "Tako bo zaradi tvojega spoznanja propadel slabotni brat, ki je zanj Kristus umrl. Če tako grešite proti bratom in s tem zadajate rane njihovi slabotni vesti, grešite proti Kristusu. Zato pa: če jed pohujšuje mojega brata, nikoli več ne bom jedel mesa, da ne bi pohujšal svojega brata" (1 Kor 8, 11-13).

Pavel je oster proti grehu, usmiljen pa do grešnika. Kakor je prav tak nebeški Oče. Pavel se odreče pravici do hrane, če je to potrebno zaradi drugega. V tem nam je tudi danes v možat zgled življenja in trpljenja za drugega.

Psalmist poudarja veselje, ki ga rodi odpuščanje grehov in krivd (Ps 32, 1-2). Vedno nas spominja, da je Bog dober in usmiljen. Zaradi njega moramo biti usmiljeni tudi mi. Priznanje lastne grešnosti in majhnosti je temelj odpuščanja. Psalmist tako nadaljuje: "Svoj greh sem ti dal spoznati, svoje krivde nisem prikrival; dejal sem: 'Priznal bom svoje pregrehe Gospodu'. In ti si odpustil krivdo mojega greha" (Ps 32, 5). Jezus je usmiljen do gobavca, jezen pa na bolezen, a morda tudi na gobavca, ki se ni držal predpisov iz 3. Mojzesove knjige. V njej je namreč zapisano, naj se gobavec ne vrti v družbi drugih, zato ker druge lahko okuži (3 Mz 13, 45-46). In: tudi druge mora ozdraviti in očistiti (Mr 1, 40-45).

Izprosimo si globokega razumevanja Jezusove ljubezni in usmiljenja, ker moramo biti tudi sami usmiljeni do vsakega človeka. Jezusovo usmiljenje je najprej rešenje izpod greha.

ČASNIKARSKI KROŽEK Obisk tržaškega škofa

Resnica, ki rojeva mir

'Resnica, pravičnost, mir'. Tako se glasi razmišljanje, ki ga je tržaški škof Evgen Ravignani razvil v ponedeljek minulega tedna v prostorih časnikarskega krožka v Trstu.

Pred nedavnim so namreč novinarji praznovali god svojega zavetnika, sv. Frančiška Saleškega. žal pa se škof tistega dne ni utegnil srečati s predstavniki medijev, saj "sem se ravnokar nahajal v Afriki, da bi obiskal misijon tržaške škofije v Iramuraju v Keniji", se je opravičil msgr. Ravignani.

Škof je svoje razmišljanje osnoval na sporočilu papeža Benedikta XVI. ob svetovnem dnevu miru in na nedavni papeževi encikliki Deus caritas est.

"Človeštvu ne bo uspelo snovati bolj človeški svet, če se ljudje ne bodo usmerili s prenovljeno dušo v smeri resnice miru. (...) Kje in kadar se človek prepusti sijaju resnice, skoraj naravno začne pot miru", je povedal Benedikt XVI.

"Katera pa je resnica, ki rojeva mir", se je na srečanju vprašal škof Ravignani.

"Resnica o človeku", je bil njegov prvi odgovor: resnica, ki razkrije človekovo veličino in njegovo dostojanstvo, ki oblikuje njegove pravice do življenja, do svobodnega mišljenja in svobode vere, do njegovega udejstvovanja v družbenem življenju, do dela in do skupnega koriščenja zemeljskih dobrin.

Druga resnica, brez katere ni miru, sloni na resničnosti človeških odnosov. "Tale zahteva, naj se med ljudmi in narodi vzpostavijo odkriti in pošteni odnosi". Tretja je resnica o zgodovini. "Tragični dogodki, ki so zaznamovali prejšnje stoletje, niso podvrženi soglasni presoji." So še take strani zgodovine, ki so otežene s silnim molkom ali z vztrajno ideološko pogojenostjo, ki zakrije njihove resnice. "Spomina ne gre zatajiti, četudi trpimo zaradi tega. Resnica ostaja dolžnost. V spoštovanju doživetega trpljenja je vendar treba velikodušno prebroditi razloge zagrenjenosti in zaprtosti", je povedal msgr. Ravignani s posebnim ozirom na preteklost našega ozemlja.

Tržaški škof je nato osvetlil pojem resnice glede dejstev, o katerih mora časnikar poročati. Pri tem je msgr. Ravignani jasno izrazil nekaj misli, ki so neposredno vezane na časnikarski poklic. "Dovolite mi, da s prijateljsko neposrednostjo podčrtam, kako je mogoče dejstva tolmačiti na različne načine, glede na smernico, ki jo časopis zakonito izbere", je povedal gost. "Rad pa bi povedal le eno, in sicer, naj uvodniki vedno jasno izražajo linijo, ki navdihuje časopise in televizijske dnevnike, in naj ta sredstva množičnega obveščanja svoji liniji dosledno sledijo." Le tako bo bralec, oz. poslušalec poznal, kakšnih meril se poslužuje posamezno tolmačenje dejstev; "tako bo v stanju oceniti, ali se z njim strinja ali ne".

Foto IG

V drugem delu svojega posega je škof Ravignani, v skladu z encikliko svetega očeta, poudaril pomen delitve pristojnosti med državo in Cerkvijo, med politiko in vero. Pravičnost je torej namen in merilo vsake politike: taka pravičnost pripada državi. "Pravično družbo ne more ustvariti Cerkev, uresničiti jo mora politika." Cerkev namreč ne sme in ne more nadomestiti države, vendar obenem ne sme ostati na obrobju v boju za pravičnost. "Gre za razliko, ki nikakor ne izključuje, ampak zahteva obojestransko razmerje". Pri tem je zato pomembno udejstvovanje katoliških laikov na vseh področjih življenja države: "Njihov cilj je izoblikovati pošteno družbeno življenje", sicer v pravičnem sodelovanju z ostalimi državljani.

IG

Kardinal Jose' Saraiva Martins v Trstu

K svetosti smo poklicani vsi

Vsredo se je v Trstu mudil prefekt kongregacije za svetniške postopke, portugalski kardinal Jose' Saraiva Martins. Kardinal Martins je Trst obiskal že v mladih letih, tokrat pa je prišel na povabilo kulturnih centrov Mons. Lorenzo Bellomi in Giorgio La Pira, ki sta v dvorani Oceania na tržaški Pomorski postaji priredila srečanje na temo Svetniki v vsakem poklicu: svetniki in čudeži na začetku tretjega tisočletja. Visokega gosta je predstavila časnikarka portugalskega katoliškega radia La Renascenza Aura Maria Vistas Miguel. Tržaški škof msgr. Evgen Ravignani je kardinala Martinsa v pozdravnem nagovoru opozoril tudi na beatifikacijske postopke, ki zadevajo tržaške osebnosti (med temi je, kot znano, tudi postopek za beatifikacijo Jakoba Ukmarja), predvsem pa je poudaril potrebo po osebnostih, ki naj nam s svojim življenjem pokažejo model, vreden posnemanja. Martins je izpostavil dejstvo, da ima vsako zgodovinsko obdobje zanj značilne svetniške modele. Svetnike "najdemo" na ulici, v tovarnah, v parlamentu, na univerzah, skratka v vseh segmentih človeške družbe; to so namreč navadni kristjani, ki v polnosti živijo

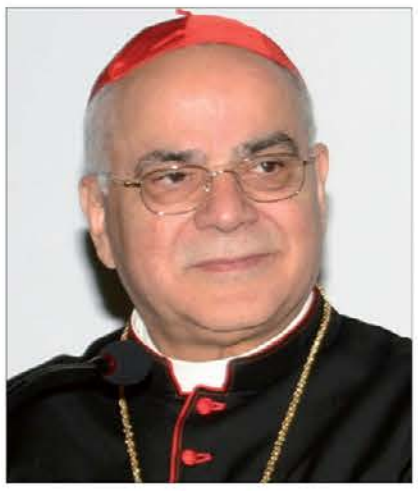

evangelij. Zgodovina Cerkve je pravzaprav zgodovina svetosti. Svetniške osebe so dandanes takorekoč bolj potrebne kot kdajkoli, saj so slednji sredstvo, preko katerih Bog nagovarja ljudi slehernega časa.

Svoje razmišljanje je prefekt kongregacije za svetniške postopke razčlenil s pomočjo petih točk, pri čemer se je oprl na dokumente drugega vatikanskega koncila, enciklike papeža Janeza Pavla II. ter na kulturno in duhovno misel sedanjega časa. Najprej se je zaustavil pri t.i. pastorali svetosti, po kateri obstaja veliko poti k svetosti, primernih za vsakega človeka. Predavatelj je dejal, da obstajajo kraji, kjer se izoblikujejo svetniki za sedanjost in prihodnost, ter poudaril potrebo po taki svetosti, kot jo zahteva današnji čas. Nato je Martins obravnaval odnos med človekom in svetostjo: slednjo človek doseže ravno v svoji eksistenci ter v svojem popolnem istovetenju s Kristusom. V nadaljevanju je kardinal Martins poudaril, da smo vsi poklicani k svetosti, saj smo ta poziv prejeli že s svetim krstom. Svetost ni privilegij, ampak zahteva krščanskega življenja, prav tako ni samo pravica, ampak dolžnost. Osebna poklicanost k svetosti, ki jo je kardinal Martins obravnaval v četrti točki, vključuje spajanje med božjim načrtom in človekovo svobodo. Laik, je dejal kardinal Martins, naj išče svojo svetost v času. Prav delovanje v svetu, v družbi, je prvenstvena vloga laika, je bilo razmišljanje pete točke.

Današnji svet verjame samo dejstvom in pričam, zato, če bomo pričevali svetost, nam bo svet prisluhnil, je dejal Martins. Nekatera razmišljanja je kardinal podkrepil tudi med krajšo razpravo, ko je med drugim poudaril, da nič ne pomaga, da si krščen, če potem ne dejansko živiš kot kristjan: krst, je dejal, je treba živeti, drugače smo kristjani samo na papirju.

NL

Vabilo na romanje

SLOVENSKO ROMANJE V SVETIŠČE ROSA MISTICA V KRMINU v nedeljo, 19. t.m., ob 15.30

Ob obletnici razglasitve svetnika Luigija Scrosoppi (rojen v Vidmu 1804) goriški nadškof vabi po skupinah vse vernike naše nadškofije na nedeljsko popoldansko romanje v Krmin. Tam, poleg še dveh skupnosti v Gorici, delujejo sestre Božje Previdnosti. Skozi desetletja, po vzoru ustanovitelja, delijo naši škofiji veliko dobrega. Zato je prav, da jih ne pozabimo. Skupaj z njimi pa lahko pomislimo, kaj bi lahko skupaj še storili na karitativnem področju.

P. Scrosoppi je v Vidmu in drugje ustanovil posebne zavode in skupnosti, v katerih so se zapuščena dekleta učila brati in pisati, a tudi opravljati gospodinjska dela, šivati in vezenja, ki je bilo v tistih časih izjemno cenjeno. Prav sredi teh

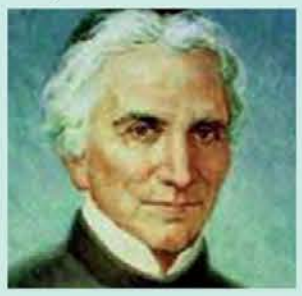

deklet je nastala redovniška skupnost sester Božje Previdnosti, ki je še danes zelo dejavna in pomaga najbolj potrebnim povsod po svetu. Po zgledu sv. Filipa Nerja se je tudi naš furlanski svetnik v celoti posvetil duhovnemu poglabljanju krščanske vere in služenju najrevnejšim. Umrl je 3. aprila 1884. Za svetnika ga je razglasil 10. junija 2001 Janez Pavel II.

Slovensko romanje v nedeljo, 19. februarja: ob 15.30 sv. maša, sledi pričevanje sester Božje Previdnosti, ob koncu družabno srečanje. Za prevoz poskrbi vsak sam. Vlak iz Gorice odpelje ob 13., 13.48 in 15. uri.

Pomembni medvojni zapisi (7)

Narodnoosvobodilni boj v dnevniku Rudolfa Klineca (1943-1945)

Pojemajoče navdušenje nad partizani odpira možnosti domobranstvu in četništvu in s tem bratomorne vojne tudi na Primorskem. Res je bil odnos do njih v začetni dobi bolj zadržan zaradi značilnih razmer na Primorskem. Ljudem ni šlo v račun obdobno domobransko posnemanje krutega ravnanja s političnimi nasprotniki, kakor so ga poznali partizani in likvidacije pristašev OF. Prav tako niso sprejemali naslonitve na nemškega okupatorja, čeprav je bila njegova usoda že zapečatena. V določenem trenutku pa postaja domobranstvo izhod iz stiske. Pogoste mobilizacije s partizanske strani, ko so morali neizurjeni mobiliziranci v sneg, mraz, lakoto, v neprestane hajke, prebijanje skozi sovražnikove obroče, in to napol bosi, slabo oblečeni in pomanjkljivo oboroženi, so mnoge nagibali v domobranstvo, v katerem so videli večjo varnost in urejeno življenje. Zato uhajajo iz partizanskih vrst ali si vsaj želijo oziroma dopuščajo, da jih domobranci prisilno poberejo, in upajo, da bo na ta način prizanesено domačim družinam. Svoje je opravila tudi primerna domobranska propaganda.

Dežurnega krivca za nič kaj laskavo stanje vidi partizansko vodstvo v duhovščini. Zaplenjeni dokumenti iz partizanskih bunkerjev - piše dr. Klinec- obtožujejo duhovnike, da so na Vipavskem, razen Antona Bajta v Šmarjah, sami izdajalci in sovražniki ljudstva, zato je treba z njimi pomesti. Med posebej nevarnimi naj bi bil tudi on sam, saj je iz Velikih Žabelj odšlo k domobrancem kar nekaj mož in fantov in v vasi naj bi bilo po njegovi krivdi samo 13 družin za OF, ostalih 70 pa proti. Ko so mu tako začela goreti tla pod nogami in je od zaupne osebe zvedel, da je on na vrsti za likvidacijo, se je januarja 1945 umaknil v Gorico in našel zavetje pri kapucinih. Zagrenjen je zapisal, da so mu fašisti ob aretaciji očitali organiziranje partizanskega gibanja, da so ga nemški okupatorji odvedli v zapor kot partizanskega "farja", partizani pa ga črnijo kot vodja tajne organizacije za likvidacijo vodilnih komunistov.

Andrea Del Neri, sv. Florijan v Velikih Žabljah

Povratek v Velike Žablje je nekako sovpadel s prihodom srbskih četnikov na Vipavsko, ki naj bi pripravili teren za prihod angloameriških čet, kot je trdila njihova propaganda. Aprila je dr.Klinec zvedel, da je bil imenovan za kanclerja goriške nadškofije, a se mu ni mudilo na novo službeno mesto, tako zelo je bil navezan na Velike Žablje. Razvoj dogodkov pa je kmalu pokazal, da so bile četniške obljube velika utvara in prevara. Da bi ubežal partizanskemu maščevanju je ob koncu vojne skupaj z domobranskimi in četniškimi enotami, z delom civilnega prebivalstva in nekaj duhovniki zapustil Vipavsko ter se podal v negotovo begunstvo. Pot ga je mimo Gorice peljala v italijansko Emilio-Romagno, kjer so begunci našli zavetje v posebnem taborišču, najprej v Ceseni in končno v Riccioneju.

Duhamorno življenje v taborišču, obdanem z bodečo žico in pod stražo angleške vojske, so dodatno obremenjevale novice o množičnih aretacijah v Trstu in Gorici, o izginotju številnih žrtev,

o tragični usodi domobrancev in civilistov na Koroškem in bojazen, da ni več vrnitve v domovino, v kateri v evforičnem duhu zmagovalcev deli pravico Titova armada.

Delna razjasnitev se je pojavila z ustanovitvijo cone A in B v Julijski krajini, ko je bila dana možnost za ustalitev razmer vsaj v anglo-ameriškem pasu. Duhovščina se je vrnila v Gorico in dr. Klinec je končno prevzel službo nadškofijskega kanclerja. Kljub grenkim izkušnjam s komunizmom je bila razmejitveni komisiji marca 1946 izročena spomenica goriških, katoliških Slovencev o priključitvi k Jugoslaviji, vendar s suspenzijo izvedbe, dokler se režim ne demokratizira. Pobožna želja brez učinka. Razvoj narodnoosvobodilnega gibanja je pripeljal do izida, ki ni uresničil pričakovanja dr. Klineca. Ni dvoma, da je celotna primorska duhovščina s piscem Zapiskov vred ves čas pogumno zagovarjala pravično rešitev nacionalnega vprašanja z možnostjo samoodločbe in s tem vključitev v matični narod. Vojni in povojni dogodki so pokazali, da bo to v okviru OF težko izvedljivo. Stalno kopičenje žrtev, brezkompromisno čiščenje političnih nasprotnikov in ustrahovanje so samo večala gorje in s tem prizadejala občutljivost do nenasilja naravnane duhovščine. Nestrinjanje s politiko OF je prihajalo vedno bolj do izraza tudi zaradi partijskega monopola v osvobodilnem gibanju in zaradi čedalje bolj odkritega ateizma, ki je stopnjeval nezaupanje do vere in Cerkve. Prvotne simpatije so se ohladile in razočaranje večalo. V veliki večini primerov sicer ni prihajalo do brezkompromisnih čelnih trčenj, so se pa pričakovanja narodne osvoboditve preusmerila na zahodne zaveznike v prepričanju, da bo tako rešena tudi demokracija, a tudi v tej smeri je čakalo novo razočaranje.

Potrebno je bilo izpiti grenko čašo do dna: sprejeti komunistično diktaturo v k Jugoslaviji priključeni Primorski, se sprijazniti z vključitvijo zahodne Goriške in Tržaške v Italijo.

/ konec

Franc Kralj

Kratke

Nagrada za jaslice tudi učencem OŠ Oton Župančič iz Gorice

Kot smo pred časom poročali, so se na I. Natečaj Jaslice v Furlaniji-Julijski krajini (I Concorso Presepi in Friuli Venezia Giulia), ki ga je priredila Dežela v sodelovanju z združenjem Pro Loco iz F-Jk, društvom Societa' Filologica Friulana in bančnim zavodom Banca di Cividale, prijavile tudi tri slovenske šole iz goriškega ravnateljstva, OŠ O. Župančič, A. Gradnik iz Števerjana in F. Erjavec iz Štandreža. Sodelovalo je devet osnovnih šol iz videmske pokrajine, štiri iz pordenonske, štiri iz goriške - poleg treh slovenskih še OŠ Madri Orsoline - in dve iz tržaške pokrajine. Žirija, v sestavi dr. prof. Giuseppe Bergamini (predsednik), dr. Feliciano Medeot, dr. Leonardo Forabosco in dr. Giuliana Pugnetti, je po natančnem ogledu jaslic soglasno odločila, da podeli tri nagrade: OŠ iz Faedisa, OŠ iz Vigonova in OŠ O. Župančič iz Gorice. Utemeljitev nagrade za naše šolarje poudarja dobro kompozicijo in izdelavo kipcev iz žgane gline, ki jo žlahtni barvna glazura, ter tudi odlično izbiro namestitve jaslic v izložbi v samem središču mesta. Spomnimo naj, da so bile jaslice na ogled v izložbi Katoliške knjigarne na Travniku. Figurce so izdelali učenci zadnjih treh razredov pod strokovnim vodstvom učitelja likovne vzgoje Silvana Bevčarja, ki se tudi izven šolskih prostorov ukvarja z likovno umetnostjo že veliko let.

Nagrade so podelili v soboto, 4. t.m., v Avditoriju sedeža Dežele Furlanije-Julijske krajine v ulici San Francesco 4 v Vidmu ob prisotnosti deželnih odbornikov Franca Iacopa, Enrica Bertossija in predsednika bančnega zavoda Banca di Cividale in društva Societa' Filologica Friulana Lorenza Pelizza.

Našim pridnim umetnikom in njihovemu zagrizenemu mentorju čestitamo in jim želimo še veliko uspehov na podobnih tekmovanjih. /IK

Razstava umetnikov treh sosednjih držav Terpictura v Gorici

V prostorih Državne knjižnice v Gorici je do 18. februarja na ogled likovna razstava z naslovom Terpictura. Na njej se predstavljajo likovni umetniki iz Italije, Slovenije in Avstrije. Ob razstavi je izšel trijezični katalog, ki ga je uredil kustos razstave Alessio Curto, razstavo samo pa si je zamislilo kulturno središče Tullio Crali iz Gorice. Franz Berger, Walter Bortolossi, Martina Braun, BridA, Paolo Cervi Kervischer, Klementina Golija, Andrej Kosič, Carlo Piemonti in Robert Primig se predstavljajo vsak s svojim zaokroženim likovnim ciklom. Razstava Terpictura-Mednarodni slikarski trikotnik Avstrija-Italija-Slovenija, kot so jo organizatorji podnaslovili, je nastala v sodelovanju s slovensko likovno galerijo A+A iz Benetk.

Razpis

ZLATA GRLA / 6. Srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov

Mladinski pevski zbor in PD Vrh sv. Mihaela razpisuje 6. Srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov Zlata grla 2006. Revijalni del srečanja bo v soboto, 1.aprila 2006, ob 18:00 v Kulturnem domu v Sovodnjah ob Soči, tekmovalni del pa v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v nedeljo, 2. aprila 2006 ob 17.00.

Na srečanju lahko nastopijo naslednje zasedbe:

otroški zbori, v katerih pojejo pevke in pevci, rojeni v letih 1995-1999 - (osnovnošolci); v zboru lahko 15 odstotkov pevcev presega starostno omejitev;

mladinski zbori, v katerih pojejo pevke in pevci, rojeni l. 1991 in mlajši (srednješolci). V zboru lahko 25 % pevcev presega starostno omejitev.

Zbori morajo pred nastopom predložiti seznam pevcev z rojstnim datumom)

Potek srečanja

Srečanje bo potekalo v dveh kategorijah:

- kategorija A: tekmovalni del
- kategorija B: revijalni del.

V revijalnem delu lahko nastopa vsak zbor, ki to želi. Program naj obsega dve pesmi slovenskih skladateljev po lastni izbiri. Spremljava po želji.

Program za tekmovalni del:

- obvezna pesem za otroški zbor: Aldo Kumar – ENA MACJA (Besedilo: Anja Stefan)
- obvezna pesem za mladinski zbor: besedilo in melodija: Lenčka Kupper – DOBRE VOLJE SMO MI

Ob tem naj pevovodje izberejo še dve pesmi slovenskih skladateljev po lastni izbiri; izvajanje je možno "a cappella" ali s klavirsko spremljavo. Posebna komisija bo nastopajoče zbore ovrednotila po točkovalnem sistemu in dodelila nagrade. Podeljena bodo tudi razna priznanja.

Prijava

Vpisni rok: najkasneje do 28. februarja 2006. Pisna prijava mora vsebovati: uradno ime pevskega zbora, vrsto zasedbe, poštni naslov, predvideno število sodelujočih, opredelitev, v katero kategorijo se zbor prijavlja (A ali B), program nastopa. Prijave pošljite na fax. št. 0481 882488. Za dodatne informacije se lahko obrnete na tel. št. 333 1706760 (ga. Nerina).

TRGOVINA ALENKA

pozamenterija in spodnje perilo

ponedeljek-petek od 8.30 do 19., sobota 8.30-12.30

Rejčeva ulica 24 - Nova Gorica

Otvoritev v nedeljo, 12. februarja, ob 15. uri

10% otvoritveni popust

od 13. do 28. februarja 2006

PODGORA Predavanje dr. Bernarda Špacapana

Alkohol, droga in mladi

Prosvetno društvo Podgora je gostilo v petek, 3. t.m., psihiatra, dr. Bernarda Špacapana, ki je imel zanimivo predavanje o drogah in alkoholu med mladimi in tudi manj mladimi. Doktor je izčrpno podal problem in navedel, kateri so vzroki, da večkrat prihaja do zasvojitve. Človeški možgani proizvajajo endorfine, ki dajo človeku občutke ugodja, zadovoljstva in dobrega počutja. Človek je lahko srečen, ko se ukvarja z glasbo ali športom, nekateri uživajo v delu, vsak si išče svoj košček sreče. Večkrat iščemo občutke ugodja in pozabe v drogah. Mlad človek, ki v diskoteki pleše celo noč, potrebuje poživila, ki ga dvigne v svet neutrujenosti in pozabe. Po končanem učinku tega pa se utrujenost ponavlja in mlad človek spet stika po tabletki ali cigareti ali prašku umetne sreče. Droge ne rešujejo problemov, ne rešujejo težav in nevarno postane, če človek stika vedno bolj pogosto po njih, ker ne more več brez njih, postane tako odvisen, zasvojen. V najhujših primerih nastopi smrt. Zdravljenje odvisnikov in zasvojenih je dolg proces in največkrat se drogiranec z zdravljenjem ne sprijazni, saj je prepričan, da lahko neha, kadar hoče, a v resnici ne more. Odvisnost je lahko psihična, potreba po dobrem počutju, občutku vsemogočnosti ali stanja brez problemov in težav, in fizična (abstinenčna kriza): potenje, odcedki iz nosa, tresljaji. V najhujših primerih za t.i. delirium tremens trpijo tudi alkoholiki v poznejši fazi. Imajo privide, halucinacije, slabo se počutijo, če nimajo alkohola. Mnogi umrejo za posledicami prekomernega uživanja alkohola, zbolijo za cirozo. Da ne naštevamo, za koliko prometnih nesreč je kriv alkohol in koliko gorja v družinah in družbi, pa še veliko stroškov je z alkoholikom v službi. Zdravljenje alkoholika je uspešno, če odvisnik privoli v to. Zaradi posledic alkohola na zdravje umre letno v Italiji 30.000 ljudi, to je ogromno, zaradi droge 600, pred 10 leti 1000. V goriški pokrajini se zdravi zaradi zasvojenosti z drogo 433 ljudi. Na 100 ljudi, ki imajo probleme z drogo, 1/3 umre, 1/3 životari, 1/3 se dokončno počuti. Razširjeno je zdravljenje z metadonom, ki pomiri željo po drogi, a ne po dobrem počutju, zato pacienti zamenjajo tega večkrat s tableto sanj. Zdravljenje narkomana traja tudi celo življenje. Smrti zaradi droge pa bolj odjeknejo v javnosti, kot smrti zaradi čezmernega uživanja alkohola ali kajenja. Obstajajo še druge oblike zasvojenosti, kot so igre na srečo, televizija, internet, cigarete. Zaradi posledic tobaka umre letno v Italiji veliko ljudi. Zdravnik je še spregovoril o različnih drogah in njih učinkih, o ceni teh, načinu uživanja, o trajanju učinkov, nevarnostih, preventivi, nespregledovanju problema. Povedal nam je še, da so igralnice v Sloveniji zelo razširjene, kar 46 jih imamo, v Italiji pa le 5, neprimerljiv odstotek. Upamo, da ne bodo izvedli projekta, ki predvideva igralnico v bližnjem Šempetru.

Foto WB

Izčrpnemu predavanju je sledil pogovor, v katerega so posegli mnogi prisotni. Dr. Bernardu Špacapanu se Prosvetno društvo Podgora toplo zahvaljuje za ta zanimivi večer in upa, da ga bo imelo še v gosteh. Šolnikom in staršem pa svetujemo, naj ne delajo nepotrebnega alarmizma ali podcenjujejo problema, mladim naj bodo vedno ob strani s toplo besedo in nasveti, saj le-ti večkrat rešujejo marsikateri problem.

LIJa

Goriška Cerkev in igralništvo na meji

Las Vegas, go home!

Slovenski duhovniki goriške nadškofije podpirajo stališče, ki ga je glede razvoja igralništva na goriški meji zavzel Andrea Bellavite, glavni urednik goriškega škofijskega tednika Voce Isontina. Objavljamo prevod njegovega uvodnika z dne 26. novembra 2005.

Andrea Bellavite (foto DPD)

"Novico, ki je pricurljala na dan v poletnih mesecih, so sedaj potrdili tudi župani obmejnih občin z bahavimi izjavami, kot so npr.: To je edinstvena možnost, da lahko ovrednotimo to območje, da povečamo čezmejno sodelovanje itd. Čudovito! Na ozemlju, kjer se lovimo za ravnovesjem in za sredstvi, da bi ovrednotili lepoto in bogastvo tukajšnje kulturne raznolikosti in se soočili s svetovnimi nazori, z novimi verskimi izkustvi in kulturami, se nam sedaj ponuja kot nekak vrhunec največje evropsko središče za igre na srečo, ki naj bi ga začrtali največji strokovnjaki svetovnih internacionalk za hazardne igre na srečo. Že se govori o dnevnem milijonskem evropskem prometu, o lahko dosegljivem bogastvu, ki sloni in računa na igralniško zasvojenost mnogih ljudi. Le-ta pa je že proizvedla v naši deželi in tudi onstran deželnih meja na tisoče obupancev, bankrotiranj podjetij, razbitih družin in še marsikaj drugega. Običajnim voznikom po zloglasni avtocestni povezavi Gorica-Villesse se je ne le enkrat pripetilo, da so jih oskubljenci novogoriških kazinojev prosili nekaj evrov za bencin, da bi mogli nadaljevati pot do doma. Da ne govorimo o pošastnih stranskih učinkih, ki so običajni za takšen nagel kapitalski promet in povzdigovanje Denarja, pridobljenega brez dela, na raven nenasitnega božanstva, ki zahteva žrtvovanje našega in bližnjikovega bivanja. Tudi država ne glede, ali je vlada desno ali levo usmerjena, dobro pozna dinamiko in logiko lahkega bogatenja na račun ljudske naivnosti in šibkosti. Dovolj je vedeti, da so milijoni ljudi, ki v Italiji zasledujejo mit bajnega dobitka na raznih loterijah, superloterijah in na totocalciu, ter zapravijo letno kakih 15.000 milijonov evrov. Za prenovo ogromnega območja, ki ga je opustošil zloglasni tsunami, so ZN vprašali mednarodno skupnost le 1.000 milijonov evrov, torej 15 krat manj.

Tako po večletnih pobudah, ki naj bi pomagale odkrivati skupne poti pri gradnji nove prihodnosti po padcu meje, so Gorica, Nova Gorica in Šempeter odkrili skupno izhodišče ne v kaki dokončni izdelavi čezmejnega načrta za zdravstveno sodelovanje, za nove oblike sprejemanja tujcev kot bratov in sester, ki bežijo pred svetovno lakoto in nasiljem, marveč le v zasledovanju uspešnejših oblik izkoriščanja v blagor Novega Las Vegasa.

Kaj naj storimo spričo tega vdora najslabših aspektov ameriške kulture? Le ena pot je možna: zasledovanje Kulture z veliko začetnico. A da ne ostanemo le pri začetnih izjavah, bi si skoraj drznili prišepetati naši goriški krajevni Cerkvi, naj se npr. vključi v našo pobudo, da se spremeni vloga poslopja in območja nekdanje šole za medicinske sestre v ulici Vittorio Veneto v Gorici. Sestre Božje previdnosti, ki so lastnice, bi nedvomno z veseljem zaupale tako pomemben prostor prav ob mejnem prehodu pri Šempetru cerkveni in civilni mestni skupnosti. Postal bi lahko referenčna točka, da bi se zavedali, kaj pomeni biti danes Goričani, tako italijanski, slovenski kakor furlanski meščani, ustvarjalci nove zgodovine in novega sobivanja za prihodnost miru in sodelovanja med narodi. V to snovanje bi lahko vključili številne študente z raznih goriških fakultet tako tržaške kakor videmske univerze, pa tudi delavce, ki prehajajo čez to naše ozemlje. Bil bi tudi prostor, kjer bi lahko zdravili rane takšne gospodarske orgije, kot jo izkazuje hazardna igra na srečo. Bil bi prostor bratskega prijateljstva in ne obsojanja tistih, ki so zapravili vse, tudi lastno človeško dostojanstvo, in bi lahko tu spet pridobili nesluteno upanje, ker bi našli občestvo ljudi, ki z njimi sodoživljajo življenje v osrčju istega Mesta."

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
in OSNOVNA ŠOLA FRAN ERJAVEC
vabita na
PREŠERNOVO PROSLAVO
v petek, 17. februarja 2006, ob 20. uri
v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu
SPORED: učenci s petjem in recitacijami,
nagovor, MePZ Štandrež
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Pobuda za postavitev spomenika msgr. Kazimirju Humarju

Slovenski duhovniki, Novi glas, Katoliško tiskovno društvo, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska zamejska skavtska organizacija iz Gorice nameravajo prihodnje leto, ko se bomo spomnili 5. obletnice smrti **msgr. Kazimirja Humarja**, duhovnika, vzgojitelja, časnikarja, kulturnega delavca in organizatorja, postaviti v spominskem parku ob Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici doprsni kip. Zato pozivajo vse, naj darujejo sredstva za izdelavo bronastega doprsnega kipa. Denar zbiramo tudi v našem uredništvu in upravi.

Za postavitev spomenika dr. Kazimirju Humarju ste do 31. avgusta 2005 darovali 3.730 evrov in 250 am. dolarjev.

Novi darovi: Marijine sestre čudodelne svetinije, Gorica, 300,00; M.K. 22,00 evrov.

Krožek Anton Gregorčič izdal izbor Paljkovih "glos"

Razmišljanja za naš čas o času, ki ga več ni

Lepo je se z našim urednikom Jurijem pogovarjati o tem in onem, o osebah, stvareh in dogodkih, ki nas zaznamujejo, a o njih premalo razmišljamo. Lepo je govoriti npr. o kruhu, ki je tako vsakdanji, da ga najdemo celo poteptanega na cesti, ima pa v sebi nekaj tiste svetosti, ki je nekje v globini naše biti nepogrešljiva razsežnost naše kulture. Lepo je govoriti o naši lepi slovenski besedi, o odnosu do maternega jezika, o tem, kako je naporno, in vendar lepo biti kristjan, o "prekleti" meji, ki ustvarja razlike v glavah, o večjih in manjših nedoslednostih v našem okolju, o dediščini naših, primorskih ljudi, o tem, kako pomembna je - čisto človeška in iskrena - komunikacija med ljudmi itd. O stvareh, ki se zdijo same po sebi umevne, a nanje prepogosto pozabljamo.

Iz pogovorov in t.i. malih vsakdanjih dogodkov je nastala dolga vrsta Paljkovih glos, ki jih je naš tednik objavljal v prejšnjih letih in naletel na odziv številnih bralcev od vsepovsod. V glavnem so to razmišljanja o času, ljudeh in dogodkih, ki so za nami, a so v marsikom še tako živi in aktualni, da je vredno se pri njih ustaviti, jih zakoličiti, da bi jih prah časa ne prekril. Smo namreč tudi to, kar smo bili, drevesa, ki se želijo zavedati svojih korenin, da bodo lahko tudi danes in v prihodnje nosila bogat sad.

Ob koncu prejšnjega tedna je v Gorici zagledala luč sveta knjiga z naslovom *O kruhu in naših stvareh*. Gre za izbor okrog 80 omenjenih zapisov, ki jih je zbrala in uredila v deset vsebinskih poglavij naša nekdanja kolegica Erika Jazbar. Prav ima, ko poudarja, da Jurij v našem "slovensko-italijansko-furlanskem mikrokozmosu" radovedno opazuje okolje in vse, kar nas obdaja; to pa še nadgrajuje "s čutom za pripoved in s sočnim in tekočim jezikom." Dvestoštirideset strani debelo knjigo bogatijo črnobele umetniške fotografije mojstra Vilija Cigoja, ki odslikava vipavskega in sploh primorskega človeka ter njegove domačije, življenje v tesnem stiku z zemljo in materjo naravo.

V polno je zadel tudi etnolog in direktor Goriškega muzeja Andrej Malnič, ki v spremni besedi z naslovom *Glosarij narobe sveta* ugotavlja, da omenjene glose "kritično govore o sodobnem in bogatem svetu, kjer človeka razjeda občutenje, da živi življenje, ki iz dneva v dan izgublja smisel in poslanstvo." Spomin, pravi Malnič, sposobnost refleksije doživetega in smisel za videnje drobnih in na videz nepomembnih stvari so "trije temelji njegovega opisovanja in raziskovanja sveta." Jurij piše o ljudeh in za ljudi, da bi bili "ljudje v žlahtnem pomenu te besede" v svetu, kjer se kopiči vedno več "eno-umnih, brez-umnih, več-umnih, dvoumnih in ne-umnih prigod." To je modrost za naš čas, to je vabilo, da bi se tudi bralci ob listanju knjige ustavili in se zazrli v svoj vsakdan.

Knjiga bo doživela krstno predstavitev v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v torek, 21. februarja, nato še v Trstu, Ajdovščini in drugod. O tem pa bomo seveda še poročali.

DD

Obvestila

Združenje UNITALSI prireja v soboto, 11. februarja 2006, na praznik Lurške Matere božje, procesijo z lučkami, ki bo ob 20. uri iz župnijske cerkve sv. Andreja v Štandrežu krenila po štandreških ulicah. Vodil jo bo generalni vikar goriške nadškofije.

KD Danica z Vrha sv. Mihaela prireja v petek, 17. februarja 2006, ob 20.30 v prostorih KSC Danica Prešernovo proslavo, v okviru katere bo proslavila 60-letnico delovanja društva. Kulturni program bodo oblikovali mladinska skupina Danica, mladinska vokalna skupina Slana Rosa, ki deluje v okviru društva Hrast, ter ženska vokalna skupina Danica. Sledilo bo srečanje z avtorico Dorico Makuc, ki bo predstavila svoje zadnje delo Primorska dekleta v Nemčijo gredo. Prisoten bo tudi predsednik založbe Goriške Mohorjeve družbe, pri kateri je knjiga izšla.

Založništvo tržaškega tiska, ZSKD - Gorica in Knjižnica Damir Feigel vabijo na predstavitev knjige Lide Turk ZORA, ki bo v sredo, 22. februarja 2006, ob 18. uri, v prostorih Feiglove knjižnice v KB Centru, Korzo Verdi 51.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja ob dnevu žena slikarsko razstavo štirih sester, rojenih v Kozani v Brdih v družini Mavrič, ki bo 7. marca ob 18. uri v Kulturnem domu v Gorici. Poskrbljen bo brezplačen prevoz iz Jamelj ob 16.45, nato iz Doberdoba, s Poljan, z Vrha, iz Sovodenj, Štandreža in Podgore do Kulturnega doma v Gorici. Vrnitev ob 20. uri. Prijave za avtobus pri poverjenikih, na tel. 0481 390688 ali 0481 882024.

Potovanje z Novim glasom v Armenijo od 21. do 29. junija 2006. Vabimo vse, ki bi se želeli pridružiti, naj pohitijo z vpisom, ker se bo vpisovanje zaključilo konec februarja. Akontacija ob vpisu 150,00 evrov. Prijavite se lahko na upravi Novega glasa v Gorici (0481 533177), na uredništvu v Trstu (040 365473) ali pri dr. Jožetu Markuži (040 229166). Potrebni so potni list, ki mora biti veljaven 6 mesecev od datuma odhoda, in pa 2 fotografiji za vizum.

Darovi

Za cerkev v Gabrjah: svojci v spomin na mamo Doro 100,00 evrov.

Za cerkev na Vrhu: Gina Cantoni v spomin na Vanja 25,00; Jerica Volčič 15,00; Nato Devetak 20,00 evrov.

Za cerkev v Rupi: Marija Kogoj Čaudek 20,00 evrov.

Za cerkev na Peči: Gina Cantoni v spomin na Dicka 50,00 evrov.

Čestitke

Za lep življenjski jubilej Ivi Koršič iskreno čestitamo. Svet slovenskih organizacij

Ob rojstvu malega Petra čestitamo Tanji in Valentinu, malemu Petru pa voščimo veliko sreče in uspehov. Mešani in otroški pevski zbor Rupa-Peč.

Srečnim staršem Tanji in Valentinu čestitajo ob rojstvu malega Petra nono Ivič in nona Jožica ter stric Albert in teta Nadja z družinama.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 10.2. do 16.2.2006)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 10. februarja (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: Slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba včeraj in danes. - Zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta. - Zborovska pesem.

Ponedeljek, 13. februarja (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound z Andrejem: moderna glasba včeraj in danes. - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 14. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 15. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Zimske olimpijske igre. - Izbor melodij.

Četrtek, 16. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

vabi na

PREDAVANJA 2006

DOM FRANC MOČNIK, GORICA, UL. SAN GIOVANNI 9

Sreda, 15. februarja, ob 20.30
Ivan Peterlin:
MLADINSKI ŠPORT - ODSKOČNA DESKA V ŽIVLJENJE
(Zabava in razvedrilo, a tudi in predvsem vzgoja)

Sreda, 22. februarja, ob 20.30
Dušica Kunaver:
DA SE UČENČEVA GLAVA ODPRE, POTRKAJ NA SRCE!
(Posredovanje tradicije in kulturne dediščine mlajšim generacijam)

Sreda, 22. marca, ob 20.30
Marinka Pahole:
ZNAMO BITI ZAKONCI IN TUDI STARŠI? (Vpliv odnosa med zakoncema na rast in vzgojo otrok in mladostnikov)

Sreda, 29. marca, ob 20.30
Doroteja Lešnik Mugnaioni:
NOVI ČASI – STARO NASILJE (Zaznava in obravnava nasilja med vrstniki, v šoli in družini)

INFORMACIJE: 0481 536455

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SLAVNOSTNA PROSLAVA

ob 100-letnici smrti Simona Gregorčiča

NAGOVOR: David Bandelli

RECITACIJA: Jan Leopoli

Kantata za soliste, zbor in orkester **SOČI**, dir. Hilarij Lavrenčič

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

ponedeljek, 13. februarja 2006, ob 20.30

KD Labotin

v sodelovanju z župnijo Sv. Mavra in Silvestra, Zvezo slovenske katoliške prosvete, OŠ J. Abram in Krajevnim svetom Pevma-Štmaver-Oslavje

SV. VALENTIN

ŠTMAVER

sedež društva, okraj Znorišče 4

10., 11., 12. februarja 2006

Petek, 10. februarja 2006, ob 20.30
V PROSTORIH OSNOVNE ŠOLE J. ABRAM - PEVMA
Nastop OPZ Štmaver
Dirigent: Nadja Kovic
Predstavitev knjige:
Pevma, Štmaver, Oslavje in Podgora skozi čas v otroških očeh
Nastop učencev OŠ J. Abram - Pevma z recitacijami in petjem

Sobota, 11. februarja 2006, ob 20.30
Nastop OPZ Štmaver
Dirigent: Nadja Kovic
Podpis listine o prijateljstvu med KS Solkan in KS Pevma-Štmaver-Oslavje
Odprtje razstave:
Čipke
Razstavlja: Evelin Makuc
Razstavo bo predstavil žup. Vojko Makuc
Koncert MePZ Rado Simoniti, Dobrovo
Dirigent: Patricija Pečar Kumar

Nedelja, 12. februarja 2006
ob 10. uri: odprtje kioskov z jedmi na žaru in domačimi štruklji
ob 14.30: slovesna sv. maša
ob 15.30: nastop KD Pihalnega orkestra Goriška Brda
Dirigent: Stojan Ristovski

Toplo vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Četrtek, 9. februarja 2006, ob 20. uri
Natečaj Mladi oder - nagrajevanje
Tankred Dorst
EVGEN
Režija: Emil Aberšek in Božidar Tabaj
Gledališka skupina nižje srednje šole iz Doberdoba

- Nedelja, 19. februarja 2006, ob 17. uri
Marjan Marinc
POROČIL SE BOM S SVOJO ŽENO
Gledališka skupina Bc - Bovec

VELIKA DVORANA KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ

ARS GALERIJA ARS

Vljudno Vas vabimo na predstavitev zbornika

UČITELJICE V ŠOLSKIH KLOPEH

ob 130-letnici ustanovitve slovenskega učiteljišča za dekleta v Gorici

Sodelovali bodo Vlasta Tul, Branko Marušič, Ivanka Uršič in Majda Sfiligoj

Galerija Ars, Travnik 25, Gorica
Torek, 14. februarja 2006, ob 18. uri

ARS GALERIJA ARS

Vljudno Vas vabimo na odprtje

ANTOLOŠKE RAZSTAVE

Štefana Turka

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk

Galerija Ars, Travnik 25, Gorica
Petek, 17. februarja 2006, ob 18. uri

Spomini na prof. Filipa Terčelja (3)

Naše gorice...

Ljubljana sprejme Filipa Terčelja z arhitektonsko pomlajenim licem ter živahna in prijazna. Prebivalci? V marsikoga miselnosti meja med Kranjci in Primorci še ni zbrisana. Besed ne potrebuje, pozna vrsto nemih različic. Prizadeti jih ume razbrati. Hlad in molk Filipa Terčelja boli. Nadležno bivanjsko sopotnico potiska vkraj s poklicnimi in samovoljno prevzetimi obveznostmi.

Pesmi, proza, glasba manj, pripravljanje akademij za razna prosvetna društva in Slovensko dijaško zvezo s krožki po vseh srednjih šolah in učiteljiščih širom po Sloveniji, so mu celo v razvedrilo. Na letovanju članov SDZ na Žingarici v Karavankah se kot njihov duhovni vodja tudi sam naužije lepote gorskega sveta. Vendar je vse le zunanjost.

Delo, splet živih dejavnikov je Terčelju samonikla priložnost odpiranju samih sebe drugim; izmenjave izkustev, bogatenja duha, ne nazadnje pot v iskreno prijateljstvo. Tako je bilo na Goriškem. V Ljubljani hladna uradnost. Sam sebi se zdi robot med roboti.

Zahtevaš preveč, si pravi, iz črne megle si odnesel celo kožo. Si mar pozabil Bazovico? Nevidna ušesa, oči?

Ugasne dan. Papir, pero, tišina: občutek osamelosti zamenja duhovna polnost. In Terčeljeva povest Vozniki raste list za listom. (V Ljubljani so tedaj vozniki s konjsko vprego del življenja. Furmani: Mestna občina je po njih imenovala Vožarski pot.)

Med pisanjem hodi Terčelj po Vipavski, deželi sonca in burje. In taki so Vipavci. (Pri narodopisju nam prof. zgodovine Ivančič omeni: Primorka zakriči, Kranjica kuha rilec.)

Iz lastnih izkušenj pozna stiske zdoma se šolajočih; odpre jim vrata svojega doma. Pomaga z nasveti, vzpodbudo, bodri jih; marsikateremu priskrbi brezplačne obede v javnih kuhinjah; glede finančne strani pa se mora zateči k znancem čutečega srca in odprtih rok.

Dijaki skromne prejemke nevede obilno vračajo s pripovedmi o doživetjih med počitnicami. Razgibane so, jezikovno vedno bogatejše, v tej in oni še lahna sled narečja.

Mine prvi mesec Terčeljevega poučevanja na Poljanski gimnaziji. Četrtega oktobra strela z jasnega: kralj Aleksander pade pod streli atentatorja v francoskem pristanišču Marseilles.

Dijakinje in ves profesorski zbor smo nekaj dni pozneje zbrani na žalni slovesnosti. Uvodnim besedam ravnatelja Bogumila Remca sledi govor klasika in slavista Antona Sovreta, po načelu: de mortuis nil nisi bene. (O drugi plati medalje se razpravlja zasebno.)

Enominutni molk v počastitev spomina pokojnika, zaključek, razhod.

Po komemoraciji se z nekaj sošolkami zadržim na vogalu med šolsko ograjo in Poljansko cesto. V bližini se razhajajo profesorji: Filip Terčelj; Ljudmila Podgornik, matematikarica, oče Karel Podgornik, odvetnik v Gorici, po rodu iz Čepovana; profesor francoščine Filip Peric, bivši časnikar, uradnik in direktor tržaške Edinosti, dokler ni po prvi svetovni vojni ukinjena z odlokom tržaškega prefekta. (Peričev topli, mehki glas zaslišim ob vsakem spominu na njegovo branje nove lekcije v prvi gimnaziji: La patrie, chers enfants, ce n'est pas seulment vôtre conteau, mai c'est plus encore...Šele geslo o njem v PSBL mi je razkrilo, zakaj se je med razlago berila nekajkrat zazrl skozi okno v Ljubljanski grad: Sela, Peričev rodni kraj, ležijo onstran našega Fajtjega hriba.)

Trojica primorskih rojakov se razide. Profesor Terčelj se nam približa, vreme je mrzlo, povabljene smo na skodelico toplega čaja v bližnji lokal, od koder je videti gimnazijsko zemljišče, poraslo s travo in redkim grmičjem, a srnice iz mojega otroštva tam že nekaj let ni več. Čaja zase profesor Terčelj ne naroči. Niti ne sede. Kakšno vprašanje o šolskih predmetih, sicer molči. Drugačen je, ni kot v razredu. Organizirani umor vzbuja zaskrbljenost, nekaj se skriva za njim, sta se menila moj oče klerikalec in liberalna hišna šivilja tedanjega podbana. Politika je njen konjiček.

V umobolnici na Studencu je Terčeljev stanovanjski sosed mladi zdravnik in psihiater Bogomil Magajna, italijanski državljan iz Gornjih Vrem. Poznala sem ga navidez, ker je v naši Čolnarski obiskoval sorodnika, in kot pisatelja. Naš rod, mesečnik za osnovnošolce, je namreč v nekem letniku objavljal mladinsko povest Racko in Lija. Skupinica dečkov in deklic, ki jim je bila slepa Čolnarska igrišče, so bili prepričani, da sta junaka povesti Lacko in Lila iz njih družbice, ker se je pisatelj rad zadržal ob njih igrah in raznih starih razvedrilih, kaj povprašal, tudi po imenih, v povesti prikazal ulico in njene brezskrbne uporabnike. Dečki se niso mogli nagledati Magajnovega dirkalnega kolesa z navznoter ukrivljenimi ročkami.

Kako sta orala klerik Terčelj in liberalec Magajna, pozneje predsednik krajevnega odbora OF na Studencu, ni uganka: v zasebnost se drug drugemu nista vtikala.

V juliju 1938 se v Ljubljani vrši Kongres Kristusa Kralja. Ljudje prihajajo od vsepovsod, celo iz francoskega mesta Vichy. Poseben vlak pripelje vernike iz Gorice. Jožeta Abrama, župnika iz Pevme pri Gorici, privedejo poklicne dolžnosti že junija, mesec pred kongresom. Kot vsakič, je tudi tokrat gost dr. Antona Bruclja. Zdravnikova vila, skoraj gradič, se z Emonske spogleduje z Nika Pirnata kamnitim kipom sv. Janeza Krstnika na Plečnikovem mostu čez Gradaščico in s trnovsko cerkvijo. Idealno izhodišče obiskom po mestu.

Filip Terčelj

Filip Terčelj se že vnaprej veseli snidenja z Abramom, avtorjem Zlatoroga. Odrsko prirejeno izvirno ljudsko slovensko pravljico bogati glasba Vinka Vodopivca. Na odru Prosvete v Trnovem je vlogo beneškega fanta odigral in zapel obema, Terčelju in Abramu, znani "ajdovski deček", Ljubo Kobal, ob nastopu vitek sedemnajstletnik. Fant se Terčelja spominja. (S svojim lirskim tenorjem in igralskim darom si je z ustrezno izobrazbo utrl pot v ljubljansko Opero, pel v zboru in kot solist celo v zahtevnih vlogah: Ecco v Marija Kogoja Črnih maskah in drugih.)

Jože Abram že ve, da bodo na Kongresu peli Vodopivčevo himno Kristus Kralj; po Božji volji bo pesem istočasno vezilo skladatelju za njegov šestdeseti življenjski jubilej. Za svoje glasbene stvaritve sega muzik najrajši v njegovo, Terčeljevo, pesniško bero.

Filip Terčelj srečanja s prijateljem, Kraševcem iz Štanjela ne doživi. Na domu dr. Antona Breclja prijatelj umre za kapjo. K večnemu počitku k Sv. Križu (Žale) v Ljubljani ga pospremijo številni prijatelji, znanci, osebni in poimenski, pisatelji, pesniki, preprosti ljudje. Žaluje matična domovina; Primorska kar ne more verjeti, da jih je zapustil za vedno.

S pogreba se vrača Filip Terčelj z občutkom tesnobe. Ljudje smo kakor enodnevnice, mu iz Knjige življenja zašepeta Aleš Ušeničnik.

Po velikonočnih počitnicah se pouk nadaljuje, kot bi se ne bilo nič zgodilo. Da se je, dokazuje konec političnih prerekanj v našem razredu. Skupni sovražnik nas nevede strne v en sam granitni blok.

Odziv na zasedbo je svojski pri profesorju Terčelju. Vstopi brez običajnega nasmeha vedrine. Stojimo kot vojaki. Po sila kratkem obredu z vpisnico stopi s katedra in se postavi pred pisalno mizo, s hrbtom tesno do nje. Tedaj sedemo tiho kot duhovi. Klopi so trisedežne.

Profesor molči, zamišljeno zazrt predse. Njegova odiseja nam je znana le v grobih obrisih, temu navkljub, se mi utrne: umakneš se nevarnosti, nevarnost za tabo. In misel sproži spomin, kako nam je že v tretji in četrti, ta preizkušeni mož širil duhovno obzorje ter nas nevsiljivo uvajal v samostojno razmišljanje z reki in pregovori. Zapisovala si jih nisem, oživljajo mi jih Marije Makarovič Življenjske resnice, ves čas pa se me drži: ti očeta do praga, sin tebe čez prag.

Ne šumijo zvezki, mirujejo peresa. Vsi pogledi so uprti vanj. Zbira profesor misli o novi na sporedu: čutne prevare? Izobraževalni smoter. Tokrat odstopi čas domovinskih ljubezni. Profesor Filip Terčelj intonira meni in še nekaterim sošolkam neznano pesem. Poltiho in triglasno, poje tudi profesor, se oglasi otožna

Naše gorice
vinca ne točijo,
ker so potihnile
pesmice vse...

Nekdo ima solze v očeh.

Zora Saksida

Zbrana dela primorskih skladateljev - I

Lojze Bratuž in njegovo zbrano skladateljsko delo

V rokah imamo novo pesmarico, prvo iz nove zbirke Zbrana dela primorskih skladateljev; pesmarica je posvečena celotnemu glasbenemu opusu Lojzeta Bratuža, izdali pa sta jo Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice in Zadruga Goriška Mohorjeva. Za opremo je poskrbel Franko Žerjal in po njegovi posrečeni zamisli je na platnici v odtenkih srebrne, sinje in modre barve znani Kraljev portret Lojzeta Bratuža z zamišljenim in nekoliko otožnim pogledom.

Skladateljsko delo Lojzeta Bratuža je zbral, uredil in za izdajo pripravil Ivan Florjanc. Opravil je izredno pomembno in natančno raziskovalno delo, saj sta npr. dve goriški izdaji Bratuževih cerkvenih in posvetnih pesmi iz leta 1978 obsegali skupno sedeminšestdeset skladb, ta nova zbirka pa ima sto petinštirideset naslovov. Doslej je bila torej znana le slaba polovica Bratuževega opusa; preostale skladbe so prišle na dan med raziskovanjem, ki je trajalo več let in pri katerem je Florjanc pregledal arhive po pevskih korih na Primorskem. Opravil pa je tudi dragoceno revizijsko in redaktorsko delo, ker je te skladbe, odkrite na orumenelih listih in partiturah, strokovno pregledal, nekaterim dodal orgelsko spremljavo in nam jih ponudil v neoporečni verziji za novo izvajanje.

Ivan Florjanc pa se v tej zbirki ni omejil le na skladbe. Sam je tudi napisal uvodni tekst za pesmarico z naslovom Zbirka Zbrana dela primorskih skladateljev – Popotnica in pomen, oznako o Bratužu kot človeku in skladatelju z naslovom Lojze Bratuž – Sočenko in njegov življenjepis, kjer v bogatem sinoptičnem pregledu na dveh kolonah spremlja skladatelja na njegovih življenjskih etapah in vzporedno prikazuje sodobno dogajanje na Primorskem, v Julijski krajini, Sloveniji, Italiji in v svetu. Sledi še četverno kazalo: stvarno, abecedno po naslovih skladb, kazalo po zasedbi in kazalo avtorjev besedil, iz katerega je razvidno, da jih je največ –šestintrideset – izpod peresa Ljubke Šorli. Florjanc je poskrbel tudi za povzetek celotne tematike, ki je natisnjen na notranji strani platnic in preveden v italijanščino in angleščino. V vseh tekstih je odlično zajel problematiko primorskih Slovencev v obdobju fašizma (naj jih prebere vsak, ne samo glasbenik ali zborovodja), predvsem pa z izredno tenkočutnostjo orisal lik Lojzeta Bratuža in Ljubke Šorli. Npr. "Ves njegov življenjski napor je bil namenjen ne skladateljskemu samouveljavljanju, pač pa skrajno miroljubnemu kulturnemu pevovodskemu delu [...]"; "Nasilju je odgovarjal z blagosrčnostjo miroljubnika, udarcem s pesmijo in zasramovanju z blagim ponosom. Telesna šibkost ni ovirala silne moči njegovega duha." In še "Posebno vrednost imajo številna besedila [...], ki jih je napisala Bratuževa žena, plemenita in v vsem enakovredna ustvarjalna sopotnica Ljubka Šorli. V glasbi in besedilih zelo preseneča – glede na čas in okoliščine – skrajno pozitiven naboj luči, vere, upanja in – začuda – pristne ljubezni do vsakega človeka. Takšna dela pa niso vezana na čas in prostor, kjer so se spočela, ampak pripadajo, tako kot psalmi, vsemu človeštvu."

Fotografija Lojzeta Bratuža z njegovim podpisom uvaja notni del pesmarice, v kateri so skladbe razdeljene v enajst skupin: Advent, Božični čas, Post, Velikonočni čas, Gospodovi prazniki med letom, Mašne in evharistične skladbe, Pesmi v čast Mariji, sv.Jožefu in svetnikom, Različne priložnosti, Zgodbe iz Stare in Nove zaveze v pesmih, Druge skladbe, Priredbe ljudskih pesmi. Skoraj vsako poglavje ima nato še več notranjih razdelkov, kar je lepo razvidno iz stvarnega kazala.

Že dolgo vemo, da izžarevajo pesmi Lojzeta Bratuža tenkočutnega glasbenega ustvarjalca z bogato paleto izraznih občutij, od globoke žalosti do zanosno blestečih trenutkov sreče. Zdaj pa se nam njegova umetnost kaže v še popolnejši luči in v vsakem razdelku pesmi bodo zbori različnih zmogljivosti našli bogato izbiro skladb ne samo za spremljanje bogoslužja, ampak tudi za koncertne nastope v cerkvah in za druge priložnosti, ko naj Bratuževa glasba priča o njegovi in naši zavezanosti pozitivnemu duhovnemu sporočilu glasbene umetnosti.

Janko Ban

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

Jaz nisem pozemeljska stvar,
rodila iz božjega sem se srca.
In kam naj grem s tega sveta,
jaz hčerka neba?
Domov,
v deželo duhov!
Ne hodi od todi,
v tolažbo zemljanom nam bodi!
(Poezija)

Za naš jezik

Smisel za humor

Da si nekoliko oddahnemo od napak, ki jih vsak dan srečujemo v občilih, bomo tokrat obrnili pozornost na bogastvo slovenščine, tj. na hudomušne in zabavne reke, ki jih mogoče premalo uporabljamo v vsakdanjem govoru. Začinimo našo marsikdaj papirnato slovenščino z njimi!

hoteti nemogoče - **siliti z glavo skozi zid**
biti zelo vesel - **skočiti iz kože od veselja**
biti hladnokrven - **imeti ribjo kri**
klepetati - **brusiti si jezik**
nekoga ostro zavrniti - **stopiti komu na jezik**
varati koga - **metati komu pesek v oči**
hoditi brez cilja - **iti za nosom**
iti ven - **pomoliti nos iz hiše**
riskirati življenje - **nositi glavo v torbi**
zapraviti (hišo, premoženje...) s pijančevanjem - **pognati po grlu**

Naši Jolki vse najboljše!

Če še kdo ne ve, naj bo na tem mestu vsaj zabeleženo, da je naša prijateljica, znana slovenska prevajalka, pesnica, polemičarka, publicistka, predvsem pa gospa Jolka Milič, ki je vse svoje življenje zapisala verzom in stihom, pesnikom in takim, ki bi to radi postali, pred nekaj dnevi slavila zelo lep življenjski jubilej, o katerem pa naša draga, nežna Jolkica noče niti slišati, ker se kar zgrozi, ko pomisli na križe, ki so jih ji in si jih je sama naložila na ramena.

Zapisali smo Jolkica, ker jo poznamo in vemo, da lahko samo nežno bitijce postane na papirju odločna Jola, kaj Jolka!, ko gre za našo stvar. V mislih imamo slovenstvo, jezik, lep jezik, lepši jezik, zelo lep jezik in v mislih imamo pesnike in vse tiste, ki hodijo s knjigo vsak večer spat, potem ko so se ves dan družili z njo in jim to ni bilo dovolj!

In tako vsa leta.

Kot naša Jolka, ki ne more niti dihati, ne da bi zraven dihala in še živela za verze vseh nemogočih ljudi, ki se še odločamo za poezijo, ker "enostavno ne gre, saj ne morem spati, če nimam zraven enega iz vaše srenje!"

Med knjigami in s knjigami, vseh vrst in vseh jezikov, najraje v slovenščini, italijanščini, španščini, francoščini, angleščini, hrvaščini...in še kaj je vmes, predvsem pa so to knjige pesmi in stihov in mnogoterih svetov, ljudi, ki se jim je naša Jolka od malih nog zavezala, vztrajala in vztrajala in šele lani dobila dve zasluženi visoki odličji, italijansko in slovensko; to je najmanj, kar so lahko strokovnjaki zanjo naredili, ker se sama za strokovnjakinjo nima, je pa zato odlična prevajalka.

Vedno z odprtimi vrati in nemogočim kaktusom, ki na njenem domu v Sežani edini straži od zmeraj odprta vrata!

Vedno ob računalniku in vedno zraven Dalmatinove Bibilije, ki je spomin in opomin, je vir in je osnova, je bibliofilska izdaja, a je tudi začetek našega jezika, tistega, ki se piše in se v njem vse lahko napiše.

Zraven Dalmatinove Biblije, ki je vsem prevajalcem več kot le simbol, kajti, kot uči zavetnik prevajalcev sv. Hieronim, ki je Sveto pismo prvi prevedel v jezik ljudstva in je zato Jolkin zavetnik, se ob prevajanju lahko tudi grobo zakolne, ko se išče besedo, a se jo išče in najde in je seveda odpuščeno, ker si drugače njegovega vzdiha: "odpiusti mi, Gospod, ker sem dalmatinec!" ne moremo razlagati. Koliko besed, Jolka, koliko besed, svetov, čustev, liričnih in epskih utrinkov, koliko ljudi Ti je lahko hvaležnih, draga Jolka!

Zato Ti kličemo Na mnogaja ljeta in naj Bog da še veliko dobrega zraven, tudi potrebnega zdravja, zvestobe naši lepi besedi in pesnikom, ki so res svet zase, a se v Tvoji bližini počutijo počaščene, ker vedo, da jih imaš od vedno rada!

Odlična si zato, draga Jolka, ker veš, da ima prav vsak pesnik svojo pesem, ki jo piše vse življenje, še bolj odlična zato, ker si vrsto nepoznanih pesnikov postavila na mesto, ki jim gre: v druščino slovenskih in ne samo slovenskih pesnikov.

Jolko imamo radi, ker je kot burja, je kot naše sonce in je obenem kot kraška zemlja, ker ja naša in ni nikdar zajedljiva in hudobna, je pa ironično zbadljiva in poučna in si tisti, ki nas je javno (večkrat) okrcala in potegnila za ušesa, štejemo v čast, da je to naredila ona, ker jo cenimo od mladih nog, iz časov, ko je enega največjih slovenskih pisateljev, nepozabnega Pavleta Zidarja, učila kozjih molitvic...

In smo zato veseli, da je naša Jolka med nami mladostno sveža, pronicljiva in dražestna kot osemnajstletno dekle, vedno nasmejana in vedno v družbi pesnikov in verzov in ji prav zato iz srca želimo dobrega, dosti dobrega, predvsem pa ji v imenu vseh, ki jih je prevajala, javno izrekamo zahvalo, za katero že sama predobro ve, da ni od tega sveta in jo zato prav mi kličemo med nas!

Če zapišemo, da Jolko najbolje označuje topla beseda, povemo skorajda vse, saj jo prav beseda osmišlja in to vedno, tudi takrat, ko piše stvari, za katere se zmotno misli, da niso dobrohotno namenjene tistemu, ki jih namenja.

Vsi tisti, ki smo kdajkoli sedeli v njeni čudoviti dnevni sobi, med knjigami in ob knjigah in zraven knjig, in smo v sobo prišli mimo drugih knjig, sami pesniki in spet sami pesniki in pisma pesnikov in recenzije pesnikov in spet pesnice in pesniki!, zraven pa številni slovarji vseh sort in še revije pesnic in pesnikov, na kraljevskem mestu Dalmatinova Biblija, tudi ta sredi tekočega dela, spet pesnik!, vemo, da je Jolka dobra gospa, da je Jolka dobro, ironično, mladostno, igrivo in sončno kraško dekle, ki ima rada burjo, ta naš zdrav primorski veter, ki ga večkrat zapiše v svoje stvari, da tudi drugim prezrači domove, in ji zato iz srca želimo, naj taka tudi ostane!

Eden od mnogih, ki jih je Jolka prva prevajala

Nova velika soprodukcija na odru Cankarjevega doma

Tri oranže kot operni spektakel

Fenomen tradicionalnih velikih januarskih produkcij Cankarjevega doma ima več zanimivih razsežnosti ...

Najprej pomeni izziv odgovoriti na vprašanje, ali je v ponovoletnem času mogoče zbuditi zanimanje oziroma apetit vsega preobjedenemu občinstvu, ki je komaj vstalo od preobložene kulturne "mize". In če je pogumni odgovor – da, mogoče je in vredno poskusiti – sledi ključno vprašanje, kaj bi lahko preseglo elitne koncerte vrhunskih svetovnih umetnikov, dolgo pričakovane gledališke premiere in modernistične plesne spektakle.

Vsakokratni odgovor Cankarjevega doma ter ljubljanske dramske ali operne in baletne hiše je bil doslej vedno dovolj izviren in kakovosten, da je občinstvo vsaj po desetkrat napolnilo največjo ljubljansko dvorano. Velike soprodukcije pa vsakič tudi presežek do tedaj dosežene ravni in uspeha, zato si upravičeno zaslužijo naziv osrednjega kulturnega dogodka v januarju.

Pričakovanje letošnjega je bilo obarvano z nemalo dvomi, češ, ali je mogoče pripraviti uspešno soprodukcijo z domačo operno-baletno hišo ne glede na zamenjavo v njenem vrhu. Na to ni imun noben, še tako profesionalni ansambel, poleg tega se je to zgodilo sredi priprav na uprizoritev.

Po dveh premierah (zaradi dveh različnih, a enako kakovostnih zasedb) in tednu dni ponovitev lahko zapišemo, da komična opera v štirih dejanjih in desetih slikah Zaljubljen v tri oranže ruskega mojstra Sergeja Prokofjeva pomeni veliko dejanje na slovenskem kulturnem prizorišču, zares veliko uprizoritev! Velikega izziva sta se lotila dirigent Dieter Rossberg ter režiser Vito Taufer, ki je fantastično operno pravljico, ki koleba med grotesko, parodijo in liriko, postavil v maniri commedie dell'arte.

Opera Zaljubljen v tri oranže sooča dva svetova – resničnega in domišljijskega, po drugi strani pa se dobro spopada z zlim. Njuno prepletanje določata izjemen ritem in logika, v kateri se stvari pospešeno dogajajo: gre za svet, ustvarjen po gledaliških pravilih, kjer domišljija, posmeh in veselje razbijejo tradicionalno obliko opere.

"Prokofjev zna z nekaj toni skicirati komično in dramatično. Njegova glasba je jasno instrumentirana, prežeta z veseljem nad življenjem, razgibana, vesela, vselej teatralična, polna kontrastov, hitrih in pogostih sprememb razpoloženj, dramatične in vizualne vitalnosti in energije. Partitura z dekorativnim barvnim nianiranjem se ne obrača k romantiki in mistiki, temveč k magiji in gledališkemu čaru," je o delu zapisal dirigent Rossberg.

Po pevski plati opera ni med najbolj zahtevnimi, bistveno zahtevnejši je igralski del. Ob pevsko dobro naštudiranih in igralsko dobro postavljenih likih – Sašu Čanu (Križev kralj), Dejanu Maksimoviću, k. g. (Princ), Mirjam Kalin (Princesa Klarisa), Slavku Savinšku (Leander), Andreju Debevcu (Truffaldino), Jožetu Vidicu (Pantalon), Slavku Sekuliću (Mag Čelij) in Mirjam Tola (Fata Morgana, čarovnica) – so enako dobro nastopile v vlogah treh princes Irena Yebuah Tiran, Ariana Debeljak in Urška Žižek Plavec ter Juraj Pajanović (kuharica), Zoran Potočan (Farfarello), Edita Garčević Koželj, k. g. (Smeraldina), trobentač Damijan Kozole in drugi.

Zelo dobro sta svoje delo opravila kostumografka Angelina Atlagić in scenograf Samo Lapajne. Poigravanje s svetlobnimi učinki – delo Andreja Hajdinjaka – je izvrstno.

Opero si lahko ogledate še ta teden – kot rečeno – v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Še dve predstavi načrtujejo v okviru operno-baletnega poletja, ki bo letos del Ljubljanskega poletnega festivala.

Dušan Rogelj

Naši Ivici ob jubileju!

Vemo, da bo Naša Ivica, kot Ivo Koršič vedno imenujemo v uredništvu, jezna, ko se bo videla na kulturni strani in bo prebrala ta zapis, ki smo ji ga ob lepem življenjskem jubileju dolžni v uredništvu in tudi v imenu naših bralcev objaviti, še posebno v imenu vseh ljubiteljev gledališča, za katerega naša Ivica dobesedno živi. Ponosni smo nanjo in jo imamo radi, ker bi prav vsak urednik dobesedno po kolenih šel za takim sodelavcem, kot je ona. Radi jo imamo tudi takrat, ko se jezi, ker smo jo prisiljeni krajšati; njena ljubezen do gledališča jo zanese, rada bi pisala samo o gledališču! Radi jo imamo, ko nam užaljena pripoveduje, da ne bo prišla več; radi jo imamo, ko nam s svetlimi očmi po premieri pripoveduje, kako je igral čudovito zdaj ta in zdaj drugi igralec, igralka. Na mnoga leta torej, Ivica, Naša Ivica!

"Razbiranja"

METEMPSIHOZA SPOMINA

Boris A. Novak: Obredi slovesa. Študentska založba (zbirka Beletrina), Ljubljana: 2005.

Zadnji - a ne poslednji - podvig mojstra slovenskega verza, pesnika Borisa A. Novaka, nosi naslov Obredi slovesa. Že ob prvem površnem in mimobežnem branju se lahko vprašamo, kaj se skriva za tem na prvi pogled programskim in zagonetnim naslovom pesniške zbirke.

Zbirka je formalno razdeljena na sedem ciklov (Prva ženska, Vrt začetka, Izgnanstvo, Bližina, Popotnice, Od/ločitve, Ars poetica), vsak pa zaznamuje pomemben mejnik v pesnikovem življenju. V Novakovem primeru težko ločujemo pesnika od lirskega jaza, saj je njegova poezija izrazito avtobiogafska, vezana na vsakdanjost, obrobljena z neizrekljivo auro spomina, v katerem se zapisujejo doživljaji, dogajanja, čutenja in čustvovanja. Novak je zato iskren pripovedovalec, ki zakriva (ali dopolnjuje...) svoje pripovedovanje z ubesedovanjem v okviru kitic, oblik, verzov, za katere je (ne samo po profesionalni izbiri kot profesor verzologije na ljubljanski filozofski fakulteti) mojster in ustvarjalec. Mojster je predvsem v uporabljanju domala vseh znanih pesniških oblik (prim. otroško zasnovano, a odraslo izredno uporabno pesmarico pesniških oblik Oblike srca), ustvarjalec pa v tem, da si tudi sam izmišljuje nove pesniške forme, kakor je npr. zamirajoči sonet. To je posebna oblika soneta, ki dobesedno zamira, saj dvema kvartinama in dvema tercinama sledita še dva distiha in po en verz ali celo polverz, kar ustvarja obliko minevanja, da bralca po asociaciji povezuje s spominom.

Ta daljši uvod naj služi kot predstavitev prvega cikla v zbirki, ki nosi naslov Prva ženska, s podnaslovom "zamirajoči soneti za mamo". V skupini teh pesmi, prežetih s spominom na mater, prikazuje Novak svoje pojmovanje poezije. Za pesnika je pesem spomin, spomin pa je antiteza minevanju, kateremu je ves ta svet podvržen. Spomin na mamo je boleč, vendar ga poezija sublimira na "osojno pobočje spomina", kjer živijo tisti, ki minevajo. Bolečina spomina je premagana. Poezija je obred slovesa, med katerim se poslavljamo od minevajočega in ga postavljamo (pesnik z ustvarjanjem, bralci z branjem) v neizrekljivost večnosti.

Tudi drugi ciklus je temu primerno uglašen: Vrt začetka. Spet je protagonist spomin. Spomin iz otroštva, spomin otroka, spomin kot molitev osebka ("Naj si me zapomni to drevo!"), ki postane akter našega ne-minevanja.

Še najbolj vezan na tradicionalno pojmovanje spomina je morda ciklus Izgnanstvo. Pesnik podoživlja lastno izgnanstvo skozi izgnanstvo drugih. Tako najdemo v tem ciklu tudi socialno angažirane pesmi (Jugoslovanska ljudska armada: zaslišanje na poligonu in Izbrisani). Spomin je tu boleč, tako boleč, da je morda "od slovesa težja le vrnitev".

Boris A. Novak (foto JMP)

Prijetnejši, a melanholično obarvani spomin prihaja na dan v razdelku, ki nosi naslov Bližina. Tu je pesnik raznežen v spominu na svojo ljubezen, ki je "tisoč dvesto / kilometrov stran". Ta daljava je v samoti slehernega ustvarjalec slovesa, ki okameni in ovekoveči odnos v spomin, ki pa postane spet boleč, a istočasno odrešilen. Bližina je istočasno daljava, ki gradi odnos. Za njegovo ohranjevanje pa je potreben spomin, ki ne sme zamirati, da bi lahko odnos obstajal. Daljava s spominom postane bližina.

Ciklus Popotnice se vrašča v zbirko kot pomnik preseljevanja. Lirski jaz oz. pesnik se v svojih potovanjih (fizičnih in besednih) zaustavlja ob vsakdanjih stvareh, ki delajo to potovanje (beri: življenje) očarljivo in boleče obenem. Novak se tu sam kaže kot popotnik, ki svet obravnava kot blodnjak, kjer se ne gre zaustavljati. Ko se v njem izgubiš, šele takrat spoznaš samega sebe. To je spomin za prihodnost, ki pa izhaja iz preteklosti. Cilj ga je preboleti.

Ciklus z naslovom Od/ločitve je bil v večini napisan za potrebe predavanja Etika težje poti, ki ga je Novak imel leta 1977 na Teološkem tečaju za študente in izpbražence. V enajstih krajše nastavljenih pesmih se Novak posveša večnemu človeškemu vrašanju o izbiri in odločitvi. "Vsaka odločitev / je ločitev / boli." Pesmi so skorajda brez pridevnikov, izražajo dvoplastnost izbire in se na koncu aktualizirajo v najstrašnejše človeško breme ob odločitvi: "med obupom in upom / izberi upanje / težje ga boš nosil."

Zadnji ciklus zbirke, pod naslovom Ars poetica, posveča Novak avtoreferencialni poetološki temi. Najprej se zaustavi pri klasični teoretski dvojnosti pesnika in lirskega jaza. Novak je pesnik, njegov lirski jaz je tisti, ki ustvarja in gara. Pesnik le podpisuje delo svojega "dvojnika". (Moj dvojnik). Ves cikel je ena sama hvalnica težavi pisanja. Vsak verz je rojstvo, bolečina in veselje obenem, vsak verz je priložnost, da se pesnik znova nauči umetnosti verzificiranja, ki mu je težka in izhaja iz jecljanja in čakanja: "Umetnost pesništva je dar čakanja".

Nova zbirka ni znanilec novega. Je potrditev poti, iskanje spomina in njegovih neštetih nians. Pesnik išče večnost v spominjanju, ovekoveča jo prek pesnikovanja. Spomin in večnost. Obred slovesa.

David Bandelli

Kratke

Križ / Prenovili notranjščino poslopja, ki gosti vrtec in osnovno šolo

Poslopje, ki v Križu gosti italijansko osnovno šolo in slovenski ter italijanski vrtec, so uradno predali malčkom in njihovim vzgojiteljem

Foto Kroma

prejšnji teden. Kratke slovesnosti so se udeležili odbornica za šolstvo tržaške občine Angela Brandi, devinsko-nabrežinski župan Giorgio Ret, pokrajinski odbornik za javna dela Piero Tononi, predstavnik deželnega šolskega urada F-Jk Marco Bagon, italijanska didaktična ravnateljica Giuliana Frandoli, didaktična ravnateljica Stanka Čuk in predsednik rajonskega sveta za Zahodni Kras Bruno Rupel. Prenovitvena dela so kar malo trajala, skupno pet mesecev: odstranili so arhitektonske pregrade za invalide, uredili stopnice in zamenjali vrata ter okna. Notranje prostore so opremili tudi s pralnim in pomivalnim strojem. Za ureditev zunanjščine pa bo treba še počakati.

Dan slovenske kulture v Barkovljah

Slovensko kulturno društvo Barkovlje je v nedeljo, 29. januarja, priredilo Dan slovenske kulture. Pokrovitelja sta bila Slovenska prosveta in Zveza slovenskih kulturnih društev. Po uvodni glasbeni točki (pianist Tomaž Baldassi) je številne udeležence pozdravila predsednica barkovljanskega društva Sandra Poljšak. Nato so učenci tamkajšnje osnovne šole F.S. Finžgar z besedo, petjem in rajanjem prikazali pravljico Katarine Sokač Smrečica za medveda, ki jo je glasbeno opremila Aleksandra Pertot, pri klavirju pa jo je spremljal Tomaž Baldassi. Drugi del večera sta uvedla recitatorja Nastja Gherlani in Robert Mosetti, ki sta podala Prešernov sonet O Vrba, srečna, draga vas domača in Gregorčičevo pesem Oj z Bogom, ti planinski svet. Sledil je priložnostni govor prof. Lojzke Bratuž. Spored se je končal s slovensko himno, ki so jo pod vodstvom Aleksandre Pertot ob klavirski spremljavi zapeli otroci, njim pa so se pridružili tudi nekateri odrasli.
Bila je lepa in doživeta prireditev, na kateri se je lepo izkazalo nad trideset šolskih otrok. Njim, njihovim učiteljicam in vsem nastopajočim se je pozorno občinstvo zahvalilo s toplim aplavzom. / **AB**

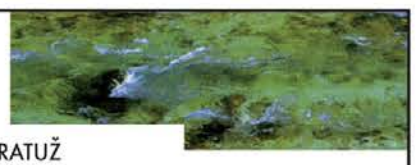

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
GLASBENA MATICA
SLOVENSKA PROSVETA
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
KULTURNI DOM GORICA
SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV

vljudno vabijo na

OSREDNJO PROSLAVO DNEVA SLOVENSKE KULTURE OB 100-LETNICI SMRTI SIMONA GREGORČIČA

TRST, Kulturni dom
nedelja, 12. februarja 2006, ob 20. uri

POKROVITELJA: SKGZ in SSO

Jus Kontovel in Tržaška občina za reševanje jusarske problematike

Korak v novo obdobje

Dogodek je zgodovinski, ker sta srenja in občina prvič sedla za mizo in podpisala dogovor. Jus Kontovel in Tržaška občina sta 30. januarja podpisala tranzacijo. Skušala sta dati pravi odgovor na zapleteni status skupne vaške lastnine. Do dogovora je prišlo po skoraj štirih letih pogajanj, po odobritvi tranzakcije avgusta in septembra lani v občinskem svetu in na izrednem občnem zboru jusa, tako da ga mora potrditi le še deželni komisar za likvidacijo jusarskega premoženja. Stvari je za Jus Kontovel sledil eden največjih strokovnjakov za jusarska vprašanja v Italiji odv. Cesare Trebeschi iz Brescie.
Beseda o tranzaciji. Dogovor je razdeljen na dva dela in prvemu, ki jemlje v poštev 22 odstotkov celotne kontovelske jusarske površine (t.j. približno 500 tisoč kvadratnih metrov teritorija), je zapisana dokončna beseda. Ostalih milijon in tristo tisoč kv. m. bodo zaradi prevelikih razhajanj obravnavali v bližnji bodočnosti.
Medtem bo po tranzakciji veljala konvencija, ki daje "sporno" ozemlje v upravo Jusu Kontovel. Izrecno pa podpisani dogovor navaja možnost Jusa Kontovel, da uveljavi svoje pravice pri pristojnih sodnih ali upravnih organih.
V prvem delu pred kratkim podpisane tranzakcije je torej šlo jusu približno 400 tisoč, občini pa približno 72 tisoč metrov gmajne. Za kriterij sta se strani zgledovali po regulacijskem načrtu, ki določa namembnost površin. Tako gre jusu območje, ki je po načrtu namenjeno kmetijskim dejavnostim, občini pa vse ceste, oširki in vaške površine, ki so dejansko že urbanizirane. Zadnje dejanje tranzacije je seveda vpis v zemljiško knjigo, Jus pa bo moral svoje premoženje vpisati s pripisom, da je nedeljivo, neodtuljivo in ga ni mogoče priposestvovati. Poleg tega bo moral kompatibilno s svojo dejavnostjo omogočiti prost prehod gmajne.
O denarju, ki leži na računu kontovelskega, sicer nikoli dokazanega "uso civico", pa sta se strani dogovorili, da si ga delita. To velja tudi za denar, ki ga je po izgradnji avtoceste Anas namenila kontovelski skupnosti, pogodbo s campingom "Pian del Grisa" pa bo do zapadlosti leta 2008 še naprej koristila občina. Končni račun: občini gre približno 355 tisoč, Jusu pa 205 tisoč evrov. Občina se je poleg tega obvezala, da bo denar potrosila za javna dela na območju katastrske občine Kontovel.
O dogovoru je bilo slišati več deljenih mnenj, kakorkoli že, pa se je s tem korakom odprla nova pot pri reševanju skupne vaške lastnine. Vsaj delno, saj se je občina tudi pisno obvezala, da kontovelski tranzacijski postopek ni merodajen za vse tržaške srenje, ki so svobodne, da iščejo samostojni dogovor.

Foto Kroma

IM

ZAVOD ŽIGA ZOIS Oddelek za geometre

Dar družine Gulič Mazzoleni

Foto IG

Oddelek za geometre tržaškega zavoda Žiga Zois bo odslej lahko koristil z dragocenim računalniškim programom za načrtovanje, najnovejšim izvodom Autocada. Mnogi ne vedo, da je država v zadnjem času klestila šolam pomoč za kar 40%. Šolski inštituti so torej primorani iskati sredstva drugje. Ravno zato so kajpada zaželene in dobrodošle pobude posameznih dobrotnikov, ki vsaj delno zapolnijo vrzel 'državnega neposluha'.
V četrtek minulega tedna je namreč gospa Ingrid Gulič Mazzoleni ob prisotnosti predsednika zavodskega sveta Marka Lupinca, šolske nadzornice Lučke Barei, ravnatelja Daribora Zupana in predstavnikov profesorskega kadra simbolno predala oddelku za geometre program Autocad. Poudariti gre, da je tokrat pomoč prišla s strani zasebnikov, družine Gulič Mazzoleni, kar priča o drugačnem odnosu, ki ga naši ljudje imajo do zamejske šole.

KULTURNI DOM Pesniški večer

Vpogled v razvejen svet Mete Kušar

Prvi pesniški večer v novem letu je v četrtek minulega tedna potekal po drugačnem scenariju kot sicer. Drugačen je bil prostor Kulturnega doma, kamor se je pobudnik tovrstnih večerov, član ansambla SSG Janko Petrovec, odločil sprejeti tokratno gostjo; nova je bila tudi režija večera, ki je besedo – pisano in govorjeno – obogatila tudi z vizualno kuliso. V pododrju, v rahločutnem objemu mojstrsko postavljenih žarometov, se je Petrovec spustil v prijetno kramljanje z Meto Kušar, ljubljansko pesnico, televizijsko, scenaristko dokumentarcev ter ljubiteljico psiho-filozofskega opusa Karla Gustava Junga. Obravnavane teme so zadevale ljubljansko urbano okolje, do katerega ima pesnica močan kritičen odnos, dvojnost moškega in ženske, katerih naravo dojema Kušarjeva celostno, ter duhovno plat njene poezije.

INTERREG III Posvet zgodovinarjev

Obnova in ostanki preteklosti

V prostorih ekonomske fakultete v Trstu je v sredo, 1., in v četrtek, 2. 2. 2006, potekalo mednarodno posvetovanje zgodovinarjev o povojnih obnovitvenih načrtih v Furlaniji-Julijski krajini, in sicer v okviru programa INTERREG III A 2000-2006, pri katerem sodelujejo raziskovalne organizacije z obeh strani meje: NŠK, SLORI, Inšitut za zgodovino osvobodilnega gibanja, Tržiško kulturno združenje, Goriški muzej in Politehnika iz Nove Gorice, Univerza na Primorskem ter Inštitut za novejšo zgodovino.
Namen organizatorjev je bila komparativna predstavitev strategij in načrtov za obnovo teritorija, ki pa se je razlikoval od druge italijanske stvarnosti prav zaradi različnih in nerazčiščenih vprašanj s preteklostjo in je torej predstavljal anomalijo v vseitalijanskem merilu. Razlogov za to je več, med slednjimi pa se je kot rdeča nit tudi predstavljenih referatov pojavljalo tudi nacionalno vprašanje oziroma odnos italijanskega dela prebivalstva do Slovencev.
Kljub naporom zgodovinarjev, da presegajo nacionalno kontrapozicijo kot ključ za analizo zgodovine, se je zlasti v dveh tematskih sklopih simpozija, in sicer v predstavitvi ustvarjanja novega političnega sistema za časa Zavezniške vojaške uprave kot pri predstavitvi organizacije gmotne pomoči in obnove kulturnega življenja (organizatorji so mu podelili pomenljiv nadnaslov - Celjenje ran) prav nacionalna kontrapozicija močno zrcalila kot vodilo takratnega razmišljanja.
Poseg Arielle Verrocchio o dilemah znotraj komunistične partije Svobodnega tržaškega ozemlja po Titovem izobčenju leta 1948 se je dotaknil tudi vprašanja slovenskih komunistov, ki so se opredelili za stalinistično opcijo, ki je bila v Trstu pravzaprav tudi protijugoslovanska: politična kontrapozicija na levici se je kljub razvpitemu internacionalizmu v bistvu "potržačila" in se posluževala žal dobro znanih protislovenskih stereotipov, in to kljub visokemu številu slovenskega članstva.
Monica Rebeschini je predstavila zakulisje upravne strukture Zavezniške vojaške uprave ter zlasti na zapletene odnose med Pokrajinskim narodnoosvobodilnim odborom za Slovensko primorje in Trst ter anglo-ameriško upravo.
Slednja se je zrcalila tudi pri vprašanju radijskih oddaj tržaškega radia, ki ga je predstavil Gorazd Bajc. Prve slovenske oddaje na tržaškem radiu so šle v eter že 5. 5. 1945 pod vodstvom partizanskega majorja Antona Novaka. O delovanju Radia svobodni Trst je kritično poročala poleg italijanskega bloka tudi angleška obveščevalna služba SOE.
Drugo važno vprašanje, ki ga je izpostavil Bajc, je bila zadeva vodilne strukture radia. Anglo-ameriška uprava je pomenila za projugoslovansko strujo tudi izgubo vpliva na radio: povojni čas se je počasi prelevil v obdobje hladne vojne. Bajc se je dotaknil tudi vprašanja radijskega oddajanja iz cone B STO, ki pa je pričela kasneje oddajati, in sicer 25. 5. 1945, ter omenil tudi radijsko oddajanje iz sosednje Italije t.i. Radia Venezia Giulia, ki naj bi oddajal iz Benetk.
Tommaso Monanari se je v svojem posegu dotaknil vprašanja krajevnih uprav v Tržiču, to je v kraju, kjer je veliko delavcev podpiralo Jugoslavijo. Rešitev političnega vprašanja ne samo v Tržiču, ampak tudi na celem območju STO-ja, je predstavljala ekonomska politika. O obilnih sredstvih Marshallovega načrta in o skromnih rezultatih tega na območju STO-ja so razpravljali Giulio Mellinato, Aleksander Panjek, Stefano Balestra, Paolo Lancia in Alessio Marzi.
O vlogi italijanskih intelektualcev v povojnem Trstu je spregovoril Patrick Karlsen. Poljanka Dolhar je v svojem posegu izhajala iz dejstva, da ni mogoče govoriti o rojstvu slovenske kulture v povojnem času, saj se je slednja oziroma slovenska zavest ohranila tudi v najbolj mračnih časih fašizma. Njen prispevek je osvetlil na podlagi arhivskega gradiva del slovenskih naporov pri reorganizaciji kulturnega dela na podlagi dokumentacije Slovenske prosvetne zveze.
V razpravi, ki je zaključila posvet, pa je prišlo na dan še veliko zanimivih izzivov za nadaljnje raziskovanje.

Foto PR

PR

Nov zakon o mamilih

Nova norma je nasilne narave!

Izvedenki na področju sociale, se pravi pristojni pri tržaškem Podjetju za zdravstvene storitve (ASS), Roberta Balestra in Daniela Colomban, nimata dvoma: zakon o mamilih, ki ga je rimski senat pred nedavnim odobril v obliki popravka k t.i. odloku o turinskih zimskih olimpijskih igrah, je nasilne narave.

Foto Kroma

To je bila iztočnica, iz katere se je razvila debata delavcev zdravstveno-socialnega sektorja, ki je v sredo minulega tedna potekala v prostorih Podjetja za zdravstvene storitve, ki se nahaja na področju bivše umobolnice pri Sv. Ivanu.

Jasno stališče navedenih akterjev zariše gotovo pristransko podobo zapletenega mozaika problematike mamil; reči pa je treba, da vidik izvedencev, ki leta in leta snujejo najbolj prikladne terapije proti zasvojenosti z mamili in so dan za dnem ramo ob rami v stiku z zasvojenci in njihovimi družinami, velja veliko bolj kot odločitev političnih kadrov sedanje vlade.

Naj bralec sam odloči, ali so argumenti, ki so jih terapevti navedli na skupščini prepričljivi, ali ne.

Začnimo s prvim. Odslej bodo vsa mamila postavljena na isto raven, kar pomeni, da ne bo razlike med lahkimi in težkimi drogami; nov zakon bo imel hude posledice za občasne porabnike lahkih drog – večinoma mlade -, ki bodo dejansko enačeni in podvrženi istim sodnim ukrepom kot zasvojenci. Zakon postavlja obenem na isto raven zasvojence in prekupčevalce, oziroma tiste, ki na koži prvih služijo velike vsote denarja. Nove zakonske norme bodo posledično negativno učinkovale tudi na jetniški sistem, saj med razpečevanjem in lastno uporabo mamil ne bo skoraj več razlike, kar pomeni, da bodo že danes prekomerno nasičeni zapori podvrženi velikemu porastu števila kaznjencev. Dodaten problem bo torej postalo razmerje med javnimi in zasebnimi ustanovami, ki bodo preko 'stražarskega nadzora' zadolžene pri ponovnem družbenem usposabljanju zasvojencev: po novem naj bi odnos med enimi in drugimi potekal po režimu svobodne konkurence, pri katerem bodo nastradali ravno zasvojenci in njihove družine zaradi splošnega povišanja izdatkov. K vsem tem razlogom gre prišteti še navzkrižje pristojnosti med državo in posameznimi deželami glede zdravstvene politike.

Izredno zaskrbljujoča slika torej, pri kateri ima tudi del sodniške garniture, se pravi tiste, ki se prepoznava v načelih organizacije Magistratura democratica, marsikaj oporekati: sodnik Francesco Antoni, ki je bil prisoten na skupščini, je dejal, da je treba problem zasvojenosti uvrstiti zgolj v resor socialnih služb, ne pa sodstva.

Igor Gregori

Obvestila

Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus vabi na okroglo mizo, ki bo v torek, 14. februarja, ob 20. uri v veliki dvorani Visoke šole modernih jezikov za tolmače in prevajalce (bivši Narodni dom) v Trstu, v ul. Filzi 14, na temo Odpuščanje: pot srca. Sodelujejo msgr. Giampaolo Muggja, generalni vikar v Trstu, rabin za Slovenijo, Ariel Hadad, dr. Sergio Ujcic, predstavnik islamske skupnosti v Trstu, in psihoanalitik Paolo Fonda. Vljudno vabljeni.

Klub prijateljstva prireja v četrtek, 23. februarja, ob 16. uri, v Peterlinovi dvorani, v ul Donizzetti 3, prijeten in zanimiv popoldan. Prvi del bomo posvetili slovenski kulturi. Po krajšem govoru nam bodo mladi recitatorji pod vodstvom prof. Lučke Susič podali lep splet poezij Simona Gregorčiča. V drugem delu pa se bomo pozabavali na račun pusta pri obloženi mizi ob veselih zvokih harmonike, ki jo bo igral Dean Rebecchi. Zraven bomo lahko zapeli in morda tudi zaplesali. Vabljene vse generacije, od nonotov do vnukov.

Potovanje z Novim glasom v Armenijo od 21. do 29. junija 2006. Vabimo vse, ki bi se želeli pridružiti, naj pohitijo z vpisom, ker se bo vpisovanje zaključilo konec februarja. Akontacija ob vpisu 150,00 evrov. Prijavite se lahko na upravi Novega glasa v Gorici (0481 533177), na uredništvu v Trstu (040 365473) ali pri dr. Jožetu Markuži (040 229166). Potreben je potni list, ki mora biti veljaven 6 mesecev od datuma odhoda in pa 2 fotografiji za vizum.

Darovi

V spomin na tridesetletnico smrti moža Adrijana Franca daruje žena Milena Sinigoj 100,00 evrov za misijonarja Emesta Saksido in 50,00 evrov za Društvo Rojanski Marijin dom.

V spomin na duhovnika Franca Zlobca darujejo 150,00 evrov v dober namen Idine kolegice Boža, Vesna, Vilma, Lojzka, Silvana, Bonija, Majda, Norina. V isti namen darujejo Silvano 50,00 evrov, Ema Primožič 20,00 evrov in Zmaga Sedmak 10,00 evrov.

V spomin na dragega soseda g. Franca Zlobca daruje Lojzka Sosič 25, 00 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu in 25,00 evrov za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

V spomin na g. Franca Zlobca daruje N.M. 20,00 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

Ob deveti obletnici smrti nepozabnega moža prof. Gojmira Budala, človeka plemenitih čustev in občutljivega, nesebičnega srca, daruje žena Ksenija 50,00 evrov za skavte pri Sv. Ivanu v Trstu.

V spomin na pokojnega Karlota Grgiča darujejo soletniki Zora, Vilma in Ana 30,00 evrov za cerkev v Bazovici.

V spomin na pokojno teto Marijo Marc daruje Magda 40,00 evrov za cerkev v Bazovici.

V spomin na duhovnika Franca Zlobca darujejo 150,00 evrov v dober namen Idine kolegice Boža, Vesna, Vilma, Lojzka, Silvana, Bonija, Majda, Norina. V isti namen darujejo Silvano 50,00 evrov, Ema Primožič 20,00 evrov in Zmaga Sedmak 10,00 evrov.

DSI Predavanje in razstave

"Znamke, razpoznaven simbol države"

Znamke in pisemski papir so v vsakdanjem sporočanju skorajda nadomestila SMS sporočila in elektronska pošta. Prav zaradi tega se vsakič, ko dobimo frankirano pismo v roke, še dodatno razveselimo, saj si lahko poleg samega sporočila pisma ogledujemo še samo znamko ter žige.

O slovenskih znamkah sta v ponedeljek, 30.1.2006, v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu, spregovorila član slovenskega Državnega zbora, poslanec Josip Bajc, in bivši poslanec Vojko Čeligoj. Obiskovalci ponedeljkovega večera v Peterlinovi dvorani so si lahko vse do sedaj izdane znamke Republike Slovenije lahko tudi ogledali.

Po mnenju poslanca Josipa Bajca so znamke, kot himna, grb in zastava, razpoznaven simbol države, saj se na motivih njenih znamk pojavlja tisto, kar bi lahko imenovali samoupodobitev narodne biti in zgodovine. Posamezna znamka je na reč pričevalka časa, v katerem je nastala.

Slovenija je svojo samostojnost razglasila 25. junija 1991, naslednji dan pa se je začela vojna, ki se je formalno končala 26. oktobra 1991 z odhodom jugoslovanske vojske. Pot do prve slovenske znamke pa je bila še dolga. Mednarodno priznane poštne znamke namreč lahko izdaja le samostojna in mednarodno priznana država, ki je tudi članica svetovne poštne zveze UPU. Čeprav Slovenija še ni imela statusa, je izdala prvo znamko že dan po razglasitvi samostojnosti. Na njej je bil motiv sedeža slovenskega parlamenta, kakor si ga je bil zamislil Jože Plečnik. Toda mednarodni opazovalci so prepovedali uporabo znamke ves čas moratorija tako v mednarodnem kot v notranjem prometu. Tako so jugoslovanske znamke ostale v veljavi vse do 25. aprila 1992.

V tem vmesnem času so se na frankiranih kuvertah pojavljale

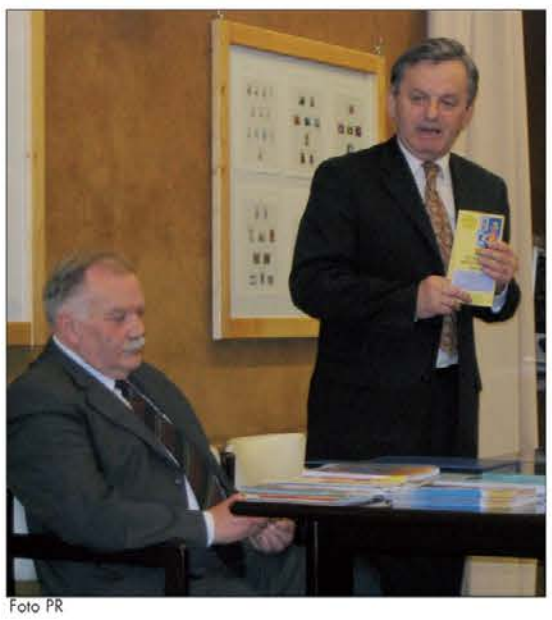
Foto PR

tako slovenske kot jugoslovanske znamke, kar je za filateliste nedvomna redkost, saj se to pojavlja le v izrednih zgodovinskih obdobjih.

Doslej je Pošta Slovenije izdala 550 znamk, in sicer tretjino za redni promet, ostalo pa kot priložnostne izdaje. Prav slednje seveda najbolj nagovarjajo zbiralce.

O samem načinu zbiranja znamk oziroma motiviki slovenskih znamk je spregovoril Vojko Čeligoj. Zbiralci se opredeljujejo tako za zbiranje znamk posamezne države kot tudi za tematsko dovršene zbirke, npr. za športno motiviko. Med razstavljenimi znamkami je bilo mogoče opaziti stalne tematske sklope, in sicer od znamk, ki jih izdaja Pošta Slovenije za valentinovo do znamk z etnografskimi motivi ter seveda znamk s športno tematiko. Obiskovalci ponedeljkovega večera so bili presenečeni, ko so zvedeli, da bodo slovensko olimpijsko znamko tiskali v Bahreinu! Med prisotnimi je bilo tudi nekaj zamejskih zbirateljev, članov društva Lovrenc Košir iz Trsta, ki so s svojimi posegi dodali še nekaj zanimivih pogledov in izkušenj iz sveta zbiranja znamk.

PR

PREDAVANJE Mitja Volčič predaval v Trstu

Usodno leto 1956

Televizijska javljanja iz Moskve Mitje Volčiča so bila za vsakega gledalca italijanske televizije neposredna vez med domačim naslanjačem in dogajanjem na drugi strani železne zavese, ki se je začela sicer rušiti že pred dobrimi petdesetimi leti. Prav o usodnem letu 1956 je Volčič govoril v torek, 31.1.2006, v Gregorčičevi dvorani v Trstu. Kot je sam ugotovil, je šlo za njegovo prvo predavanje pred slovensko publiko v Trstu.

Volčič je prisotnim napovedal, da se je s temo leta 1956 ukvarjal tudi za radijsko oddajo, ki jo bo predvajala italijanska druga mreža RAI.

Leto 1956 je bilo leto usodnih odločitev, med katerimi je seveda izpostavil dvajseti kongres KP SZ, na katerem se je začela destalinizacija. Volčič je svoj poseg obogatil z zanimivimi podatki in osebnimi pričevanji, s katerimi je plastično opisal glavne akterje sovjetske politike od Molotova do Gorbačova.

Leto 1956 ni bilo samo leto kongresa KP SZ, ampak tudi leto Sueške krize, zamenjave vodstva na Poljskem ter invazije Madžarske.

V zvezi s tem je Volčič pripovedoval o skrivnostnem potovanju na Brione sredi močne burje, kar je povzročilo ruski delegaciji nemajhne preglavice. Vprašanja občinstva so se seveda dotikala tudi tem, kot je bila sovjetska invazija Afganistana ter sedanjega stanja v Putinovi Rusiji, kar je potrdilo vodilo v večer, da je leto 1956 vplivalo tudi na dogodke, ki se odvijajo še danes.

OZN Podtajnik OZN Dieng v Trstu

"Humanizirajmo mondializacijo!"

V četrtek, 2.2.2006, se je na tržaški univerzi mudilo več uglednih gostov, s katerimi se je vodstvo univerze pogovarjalo o aktualnih vprašanjih, povezanih s pojmom globalizacije. Vrhunec srečanj je potekal v glavni dvorani nekdanjega Narodnega doma. Rektor tržaške univerze Domenico Romeo je na začetku omenil, da bo 2.2.2006 ostal v analih tržaške univerze kot dan OZN, in to ne le zaradi teme pogovorov, temveč tudi zaradi dejstva, da se je v Trstu mudil podtajnik OZN, Senegalec Adama Dieng, katerega sta spremljala pisatelj Boris Boubacar Diop ter predsednik Centra za usmerjanje afriških študij Baye Ndiaye.

Prav slednji je po pozdravu tržaških organizatorjev spregovoril in dejal, da je zanj velika čast ter obenem težko predstaviti oba sogovornika, saj gre za dve ugledni osebnosti - Dieng na političnem področju, Diop pa je v Senegalu ter nasploh v Afriki zelo priznan kulturnik, ki si mdr. prizadeva tudi za popularizacijo in uporabo afriških jezikov v književnosti. Ndiaye z obema izredno dobro sodeluje kot predsednik milanskega centra, s katerim želi približati afriško kulturo in ustvarjalnost tudi italijanski stvarnosti.

Podtajnik OZN Adama Dieng je v svojem posegu govoril o revščini in o človečanskih pravicah. Že v uvodnih besedah je poudaril, da gre za vprašanje, ki zahteva razjasnjenje nekaterih pojmov, med katerimi tudi zmotne predstave, da je revščina le afriški problem. Dejal je, da je to globalen pojav, ki se zrcali ne nazadnje tudi na cestah bogatih ameriških mest, kjer ljudje nimajo hrane za preživetje. Prav tako pretresljiv pa je podatek, da več kot polovica človeštva živi z manj kot dolarjem na dan. Boj proti uboštvu je istočasno boj proti vsakovrstnim diskriminacijam, ki postavljajo človeka na rob preživetja. Dieng je v svojem govoru poudaril, da je boj proti lakoti in revščini tudi boj za vse odtujene pravice. Naštel je npr. pravico do dela, do socialne varnosti, zdravja, izobraževanja ter ne nazadnje do pravice razvoja v različnosti. Samo skladen razvoj ekonomije s teritorijem lahko pomeni splošno rast. Dieng je seveda omenil tudi vprašanje zadolženosti Afrike ter poudaril, da je boj proti revščini stvar politične volje. Revščino dobršnega dela planeta bi lahko odpravili že leta 2015, če bi bila politična volja za to. Liberalizem pa po svetu prinaša le model, ki temelji na fleksibilnosti trga in proizvodnje, ki se seli v vedno bolj poceni kraje, s tem pa narašča brezposelnost. Dieng se je zavzel za solidarnost med severom in jugom, kar je označil kot humanizacijo mondializacije. Dieng se ni izognil v svojem govoru tudi vprašanju kratenja človečanskih pravic v vojnih žariščih v Afriki.

Foto PR

Na koncu svojega posega je Dieng omenil pomen priseljencev tudi v Italiji, saj slednji pripomorejo k razvoju italijanske družbe.

Pisatelj Diop se je v svojem posegu dotaknil vprašanja globalizacije kulture. Omenil je t.i. medijsko iluzijo, ki človeku le navidezno omogoča preko interneta in televizije stik s celim svetom, v bistvu pa ne pozna ozadja dogodkov. Zanimiv je bil njegov pogled na zgodovino, saj je poudaril, da je naše gledanje na slednjo zelo evrocentrično: od odkrivanja (ali kolonizacije) drugih kontinentov vse do svetovnih vojn je zgodovina le produkt zahodnih ideologij. Tudi Afričani so za časa hladne vojne imeli na razpolago le dve ideologiji - komunizem in kapitalizem -, ki sta nastali na zahodu. Vprašanje globalizacije je lahko pozitivno samo, če to pripomore k boljši vidnosti in prepoznavnosti lokalne kulture. V ta namen je omenil afriško kinematografijo, ki tudi tako opozarja na ustvarjalnost kontinenta, ki ga Evropejci odkrivajo le kot turisti v naravnih rezervatih ali pa na plaži.

Peter Rustja

ŠOLSTVO Kugyjev razred

Šola za življenje v Evropi brez meja

Znotraj zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu deluje tudi inovativen projekt Kugyjev razred, ki je odprt vsem interesentom območja nekdanje tromeje, ki postaja vse bolj skupen kulturni prostor tudi po zaslugi takih pobud. Ob vpisovanju smo se pogovorili z ravnateljem dr. Miho Vrbincem, ki nam je rad postregel z informacijami o organizaciji pouka ter o možnostih za vpis ter bivanje v Celovcu.

Kaj pomeni šolanje v Kugyjevem razredu?

Kugyjev razred – poimenovan po alpinistu Juliusu Kugyju, ki je bil doma v treh jezikih in narodih – je šolski model na splošnoizobraževalni srednji/višji šoli (od 10. do 18. leta starosti, z maturo). Prizadeva si za širjenje obzorja učenk in učencev, pa tudi staršev, učiteljic in učiteljev; označuje ga načelo odprtosti. Učna načela so naslednja: v vsakem predmetu doživijo učenci jezikovni in kulturni pouk. Učenci se naučijo sporazumevanja v štirih jezikih; sporazumevanje pomeni (tudi) živeti toleranco in sprejemanja različnosti, saj se lahko počutijo učenci v več jezikih in kulturah doma. Cilj je, da si učenke in učenci Kugyjevega razreda pridobijo trdno izhodišče za študij ali delo v regiji, v kateri živimo.

Kako se učijo učenke in učenci iz različnih pokrajin jezike sosedov?

Učenke in učence iz sosednih pokrajin Koroške, Furlanije in Slovenije poučujemo v slovenščini, nemščini, italijanščini in angleščini – slovenščina je pretežni učni jezik, v drugih jezikih pa poučujemo v izbranih predmetih. Učenci pomagajo drug drugemu ob učenju drugega jezika. Taka je zamisel, uresničujemo pa jo v razredu samem – z učenkami in učenci iz regije – in predvsem tudi s sodelovanjem s partnerskimi šolami, tako da podpiramo jezikovni in kulturni razvoj naših dijakinj in dijakov. Velja pa, da je Kugyjev razred dolgoročno izobraževanje, v katerem se jezikovno znanje različno razvija, vsekakor pa kot učiteljice in učitelji poskrbimo za kontinuirano učenje v vseh jezikih z asistenčnimi učitelji (za italijanščino, angleščino) in drugimi delovnimi jeziki (nemščina, italijanščina, angleščina).

Miha Vrbinc (foto PR)

Zaradi različnega osnovnošolskega izobraževanja – v Avstriji 4 leta, v Italiji 5 let – omogočamo v dogovoru s starši in učitelji tudi vstop v 2. razred (= 6. šolska stopnja), kar ima prednost, da so se sošolke in sošolci že naučili osnove italijanščine in je skupno delo potem uspešnejše, seveda pa si je treba za take, ki kasneje vstopijo, vzeti čas za učenje nemščine in angleščine.

Katere predmetne in obšolske dejavnosti nudi Kugyjev razred?

Kugyjevi razredi so gimnazijski razredi, kar pomeni, da nudijo splošno izobrazbo (s težiščem medregionalnega vidika), na višji stopnji se pridruži še latinščina. Posebnosti Slovenske gimnazije v Celovcu pa so še socialno učenje (z vrstniško medijacijo, t. j. medsebojno pomočjo starejših in mlajših učenk in učencev), pospeševanje branja in preizkušanje testov za odkrivanje ključnih sposobnosti glede učnih osnov v nadaljnjem izobraževanju. Intenzivna jezikovna izmenjava s partnerskimi šolami v Kugyjevih razredih omogoča učenkam in učencem spoznavanje neposrednih sosednih pokrajin in doživljanje (jezikovnih) kultur. Projekti kot izmenjave, medpredmetni pouk ali jezikovni asistenti spremljajo učenke in učence vseskozi. Kugyjevi razredi imajo vsako leto jezikovno ali drugo predmetno težišče – italijanščino, slovenščino, nemščino, angleščino, izbirne obvezne predmete. Na izbiro pa so seveda še ponudbe s področja glasbe (zbor in ansambel) in športa (skupaj s slovenskimi športnimi društvi – odbojka, košarka, nogomet, atletika, šah).

Kakšne so možnosti za bivanje v Celovcu med študijskim letom?

V Kugyjevih razredih se še posebej trudimo za tesno sodelovanje vseh: starši – otrok – učitelj – dom (za otroke, ki prihajajo od daleč v šolo) – dva domova sta na voljo: Slomškov dom (v mestu, 0043/ 463/ 594264) in Mladinski dom (blizu šole, 0043/463/35651). Vsi skupaj skrbimo za dobro počutje otrok.

Kako in kje se lahko interesenti javijo za vpis?

Če se zanimate za to izobraževalno ponudbo, lahko dobite več informacij na spletni strani www.bgslo.at, po telefonu 0043/ 463/33353 in faksu 0043/ 463/ 33353. Kontaktni osebi: vodja projekta mag. Olga Gallob/ravnatelj dr. Miha Vrbinc. Prijavni rok: od 12. 2. 2006 dalje (prvo prijavno obdobje do 1. 3. 2006). Zelo priporočamo, da se zmenite z nami za obisk pouka. Tedaj se lahko podrobneje pomenimo o vseh vaših vprašanjih.

Hvala za pogovor

Peter Rustja

NABORJET Pogovor z županom Aleksandrom Omanom

Preprečiti je treba ošibitev rabe jezika

Kanalska dolina je multikulturno in večjezično območje na tromeji. Predvsem njeni starejši prebivalci obvladajo in govorijo po več jezikov. Pred dvema letoma in pol nas je presenetila trbiška občinska uprava, ki je kot prva v naši deželi aktivirala okence za slovenski in druge jezike na podlagi in s sredstvi zakona 482/99. Tudi krajevna gorska skupnost v okviru svojih dejavnosti namenja svojo pozornost temu zakonu.

V možnosti, ki jih daje ta zakon, se je vključila tudi Občina Naborjet-Ovčja vas, ki je 1. februarja tudi uradno začela izvajati zakonska določila, predvsem tista, ki se nanašajo na možnost komuniciranja z upravo v svojem maternem jeziku. O tem smo se pogovarjali z naborješkim županom, sicer domačinom iz Ukev, Aleksandrom Omanom. Naj spomnimo bralce, da je župan pred letom dni izdal zanimivo knjigo v ukovškem narečju z naslovom "Po našem". Postavili smo mu nekaj vprašanj.

Aleksander Oman (foto DPD)

Gospod župan, kakšno je trenutno jezikovno stanje v občini, ki jo Vi upravljate?

Naša občina je večjezična in na njenem teritoriju bivajo pripadniki jezikovnih skupin, ki so značilne za Kanalsko dolino. Tako najdemo Slovence ali slovensko govoreče, Nemce, Furlane in italijansko govoreče.

Slovenci so v naši občini naseljeni v manjšem številu v Ovčji vasi, glavno in zgodovinsko jedro pa se nahaja v vasi Ukve; nemško govoreči bivajo v Naborjetu, v Lužnicah in Sv. Katriji; furlansko govorijo v vseh naseljih naše občine. Prihod, naselitev in zgodovina teh jezikovnih skupin so različni.

Vi osebno in občina, katero upravljate, si prizadevat za ohranjevanje avtohtonih jezikov. Katere so dejavnosti, ki potekajo na ozemlju Vaše občine?

Poleg prisotnih ustanov, ki skrbijo za slovenski in nemški jezik v Kanalski dolini, tudi na ozemlju same občine skušamo ovrednotiti jezike. Tako šola v sklopu programov multikulture posveča svojo pozornost slovenskemu jeziku, nemški jezik se poučuje v sklopu kurikularnega programa že dolga leta. Svojo vlogo imajo tudi razne publikacije, ki občasno izhajajo v Kanalski dolini. Seveda tak večjezičen prostor je morda bolj podvržen asimilaciji kot drugje, toda moramo ljudem vliti občutek pripadnosti in identitete. Vztrajati moramo pri našem delu in preprečiti ošibitev rabe jezika, tako knjižnega kot krajevnega narečja.

Od 1. februarja vaši občini sta na razpolago dva svetovalca , eden za slovenski, drugi za nemški jezik. Morda nekaj več o tem?

Občina, katero upravljam, je deležna prispevka iz zakona 482/99. Odobrili so nam prispevek za odprtje okenca, ki je s 1. februarjem na razpolago občanom, ki se ga hočejo posluževati. Zaposlili smo za določen čas in z omejenim urnikom dve osebi, ki bosta skrbeli za slovenski in nemški jezik. Na natečaj občine se je prijavilo kar nekaj oseb izvedli smo selekcijo, kjer smo upoštevali med drugim izobrazbo in znanje jezika. Razveseljivo je dejstvo, da svetovalka za slovenski jezik obvlada tudi krajevno različico narečja, kar bo verjetno tudi olajšalo delo predvsem s starejšimi občani. Zaradi tega pričakujem tudi nadaljnje zbliževanje in sodelovanje občanov z občinsko upravo.

Kdaj se občani lahko obrnejo na omenjene svetovalce?

Prebivalci občine Naborjet Ovčja vas se lahko poslužujejo izvedencev za slovenski in nemški jezik trikrat tedensko, in sicer ob ponedeljkih, sredah in petkih. To bo možno do konca tega leta z upanjem, da bo naša dežela ugodila prošnji, da obnovimo uslugo tudi v naslednjem letu.

Gospod župan hvala za prijazen pogovor, hkrati želim Vam veliko uspehov.

Rudi Bartaloth

Zveza cerkvenih pevskih zborov

Nastop zbora v Portorožu

Zadnjo nedeljo v januarju je združeni zbor ZCPZ s ponovitvijo božičnega koncerta (Prosek 6. jan.) v Portorožu zaključil božično praznovanje. Mraz in slabo vreme prejšnjih dni, ki je nasulo kar nekaj snega na kraško planoto, je popustil, a nedeljsko popoldne je bilo še ovito v sivino oblakov, iz katerih je rahlo deževalo. Ob poti z Občin so travnate površine prekrivale bele zaplate snega, ki so spremljale potovanje avtobusa do Bazovice, kjer je čakala druga skupina pevcev z dirigentom Edijem Racetom. Pot je vodila naprej proti meji, kjer je vstopila še zadnja skupina pevcev z organistom prof. Simčičem. Prosojna nizka meglica je ovijala istrske grape in hiše, ki so se v daljavi vsebolj utapljale v polmraku zahajajočega dne. Ko se je spuščal avtobus po vijugasti poti proti morju, se je nad ostrešjem hiš v globeli prikazal križ, ki je kazal na smer tega potovanja.

Portorož, mesto turizma z visokimi hotelskimi zgradbami ob morju, skriva v nedrjih na pobočju hriba svojo cerkev, posvečeno Devici Mariji rožnovenski. Novejši stil zgradbe (1985), okrogle oblike z zasteklenim preddverjem, daje prijeten vtis domačnosti. Vrata v samo cerkev pa odpirajo drugačno razsežnost, ki diha iz notranjosti ob pogledu na glinasto kompozicijo z Marijo in trpečim Jezusom na križu. Ta duhovna dimenzija se osredotoča okrog nenavadnega okroglega oltarja, ki ga obdajajo pletrske jaslice. Poseben vtis dajejo tudi barvne vitraže, delo Mire Ličen Krnpotič, in postaje križevega pota. Pozornost pritegne tudi izpisano geslo na steni zadnjega novomašnika v tej cerkvi "Tlečega stenja ne bom ugasnil". Po tem bežnem ogledu svetišča je sledila krajša vaja pred sv. mašo, ki jo je s petjem sooblikoval združeni zbor ZCPZ pod vodstvom zborovodje Edija Raceta ob orgelski spremljavi prof. Tomaža Simčiča. Župnik g. Franc Prelc se je v pridigi navezal na knjigo pokojnega vietnamskega kardinala Van Thuana – Pričevalci upanja, iz katere je prebral nekaj odstavkov trnjeve poti, katere je bil deležen kot zapornik. To pričevanje zapornika se v nekem smislu navezuje na to, kar bo vodilo v prihodnjem letu, ki bo leto Svetega pisma. Pri kraju se je spomnil še sv. maše, ki jo je imel kot novomašnik v Rodiku; ob tisti priložnosti je spodbudil komaj 12-letnega Edija, da je vodil otroški zborček; to je bil tudi začetek neke poti, kateri je še danes zapisan petju in glasbi.

Koncert božičnih pesmi, ki se je odvijal po maši, se je pričel z dvema pesmima iz stare ljudske zakladnice – Jožef, prileten mož in Poslušajte, vsi ljudje, v Vrabčevi priredbi. Kot je povedala napovedovalka in povezovalka tega koncerta gdč. Jana, je prav na današnji dan pred štirinajstimi leti sklenil svojo življenjsko pot v izolski bolnišnici skladatelj in vsestranski kulturni delavec, Ubald Vrabec. V nadaljevanju so sledile tri skladbe: Gregorja Riharja, Leopolda Cveka in Stanka Premrla. Nato sta prišli na vrsto skladbi Frana Venturinija in Josipa Ziherla. Na kraju pa še Zori noč vesela Petra Potočnika in Svet iz češke maše, imenovane Vanočna maša. Po tem pevskem nastopu so se pevci ogreli ob toplem čaju in sladicah v župnijskih prostorih. Čas je preganjal in avtobus je odpeljal v Beli križ nad Piranom, kjer je ZCPZ poskrbela za primerno pogostitev zvestih pevcev ob izteku božičnih koncertov. Med vračanjem je bil še krajši postanek v cerkvi na Markovcu pri dekanu g. Kržišniku, ki je razkazal izjemno umetniško delo p. Marka Rupnika. Njegov največji mozaik v Sloveniji, ki zajema celoten prezbiterij in ponazarja prigode iz evangelija po sv. Marku. Po prikazu in obrazložitvi sklopov tega umetniškega dela je zbor zapel še nekaj pesmi in se spet podal na pot proti domu. Tudi v letu, ki se je izteklo, je združeni zbor ZCPZ odigral pomembno vlogo pri ohranjanju slovenske pesmi, še posebno v tistih okoljih, kjer je slovenska beseda najbolj izpostavljena.

Pavel Vidau

Na dnu ...

V domovini Sloveniji več prireditev v znamenju Prešerna

Veliki pesnik in Slovenec je za vedno zaznamoval našo dušo

V Sloveniji, pa tudi v sosednjih državah, kjer žive naši rojaki, smo včeraj, 8.februarja, počastili kulturni praznik, ki spominja na Franceta Prešerna, našega največjega pesnika in pokončnega Slovenca. Njegova vloga in misli, ki jih je razvijal in utemeljeval v svojih stvaritvah, so še zmerom žive in aktualne, ker pomenijo tudi branik pred težnjami t.i. globalizacije, ki grozi narodnim jezikom in kulturam. Kulturnik Doro Hvalica je ob slovenskem kulturnem prazniku v časniku Delavska enotnost zapisal tudi naslednje: "Pesnik France Prešeren je v šepetu z ljubeznijo zaznamoval človeško dušo, jo za spoznanje približal smislu bivanja, tudi zato, da bi nesmisli velikih dogodkov, vojn in klanja bili manj boleči in hitreje pozabljeni. Takšni posamezniki se potem izkažejo za bistvo človekovega razvoja. Nanje se lepijo stoletja in tisočletja, postanejo središče skupne zavesti, občutka pripadnosti in smisla življenja."

Slovensko vsakdanjost pa čedalje bolj zaznamuje predsednik države dr. Janez Drnovšek. V svojih nastopih in delovanju daje izjave, ki jih v javnosti in politiki doslej ni bilo pogosto slišati. Pojasnjuje, "da pišem pisma, tudi svetovnim voditeljem, ki jih opozarjam na probleme in ponujam rešitve. Ukvarjam se z reševanjem problemov, z ozaveščanjem ljudi in skušam s svojimi nastopi, dejanji in pobudami pomagati, da se tudi sami prebudijo. Dobivam zelo veliko odzivov, pisem. Pišejo ljudje, ki prej tega niso delali, ki so bili že kar ravnodušni in so izgubili upanje, da se da kaj spremeniti. So pa tudi skeptiki, torej ljudje, ki razmišljajo po ustaljenih vzorcih."

Državni poglavar ima namero, da bi v veliki humanitarni akciji v sudanski pokrajini Darfur povezal Slovenijo in celotno mednarodno skupnost. Ponovno je presenetil z izstopom iz stranke LDS in z ustanovitvijo Gibanja za pravičnost in razvoj. Sklical je nekatere poslance in druge politike iz stranke LDS, ki jo je dolgo obdobje vodil, in jih povabil, naj vstopijo v omenjeno civilnodružbeno Gibanje. Predsednik stranke Jelko Kacin je ostro (po mnenju nekaterih žaljivo) reagiral, v LDS pa se je kriza še poglobila. Iz nje sta izstopila diplomat Ivo Vajgl, ki je na nedavnem kongresu LDS celo kandidiral za njenega predsednika, ter Bogdan Biščak, nekdaj izvršni direktor stranke. Možnost, da bo izstopil iz LDS, napoveduje tudi Črtomir Špacapan, nekdanji slovenski generalni konzul v Trstu in dolgoletni župan mestne občine Nova Gorica. Glavni in odgovorni urednik tednika Mag Janez Markeš je v komentarju z naslovom Misijonar z Zaplane, objavljenem v novi številki tednika, zapisal, "da je predsednik države Janez Drnovšek z ustanovitvijo Gibanja za pravičnost in razvoj, kot se zdi, prvič prestopil prag svoje funkcije oz. se je že približal njeni zlorabi." Stopeti člen slovenske ustave namreč določa, "da je funkcija predsednika republike nezdružjiva z opravljanjem druge javne funcije ali poklica."

Veliko odmevov, ocenjevanja in tudi nasprotovanja javnih občil in javnosti je vzbudila odločitev predsednika države o pomilostitvi Danila Kovačiča, ustanovitelja in nekakšnega "očeta" igralniške družbe HIT v Novi Gorici. Za pomilostitev Kovačiča, ki ga je zaradi domnevne zlorabe položaja Okrožno sodišče v Novi Gorici obsodilo na tri leta in osem mesecev zaporne kazni, se je odločil kljub nasprotovanju pristojnih organov, med njimi tudi ministra za pravosodje dr. Lovra Šturma in generalne vrhovne tožilke Barbare Brezigar. Dr. Drnovšek se je za dejanje milosti odločil spričo slabega zdravja tvorca novogoriškega igralništva (zdravi se v psihiatrični bolnišnici v Polju pri Ljubljani), bolne žene in tudi zaradi zaslug Danila Kovačiča pri razvoju igralništva in turizma na Goriškem. S pomilostitvijo je prestajanje kazni v zaporu Danilu Kovačiču pogojno odloženo za pet let.

Napovedano izredno zasedanje državnega zbora o napotitvi slovenskih vojaških inštruktorjev v Irak

Državni zbor bo najbrž v ponedeljek, 13. t.m., imel izredno zasedanje, na katerem bodo obravnavali sklep vlade o napotitvi štirih vojaških inštruktorjev v Irak, kjer bodo usposabljali tamkajšnje varnostne organe. Seja bo na zahtevo opozicijskih strank LDS in Socialdemokratov, ki napotitvi omenjenih podčastnikov ali častnikov odločno nasprotujejo. Premier Janez Janša je ob tem izjavil, da vlada svoje odločitve ne bo preklicala, ker je omenjeni sklep del obveznosti, ki jo ima Slovenija kot članica zveze Nato. Parlament je na rednem zasedanju, ki še poteka, sprejel tudi odlok o plačah državnih funkcionarjev in novelo zakona o plačah v javnem sektorju, ki omogoča uveljavitev odloka. Prvega marca bodo tako znižali tudi plače predsednika države, predsednika vlade in večine drugih visokih državnih funkcionarjev. Plača predsednika države, predsednika vlade in predsednika ustavnega sodišča bo po novem znašala 1,357.000 tolarjev bruto na mesec, kar pomeni znižanje za nad 158 tisoč tolarjev. Poslancem bodo znižali plače povprečno za 40 tisoč tolarjev mesečno.

Marijan Drobež

Proslava v Solkanu

Prešernov dan 2006

Krajevna skupnost Solkan in Pevsko kulturno društvo Slavec sta 3. februarja priredila slovesnost v počastitev slovenskega kulturnega praznika, in sicer v novi dvorani kulturno športnega centra Solkan.

Slovesnost se je pričela s slovensko himno v izvedbi Mešanega pevskega zbora Slavec, ki je zapel še pesmi na besedilo Simona Gregorčiča. Pevski program so na proslavi oblikovali še instrumentalno vokalni duo Matej Faganel in Ana Faganel ter Oktet Simon Gregorčič iz Kobarida. Celotni spored je povezovala Martina Kodelja.

Pozdravni nagovor je imela predsednica Sveta KS Darinka Kozinc, ki je poudarila pomen prireditve, letos posvečene Prešernu in Gregorčiču. Nato je Lojzka Bratuž v svojem govoru najprej izpostavila pomen in aktualnost Prešernovih proslav. V nadaljevanju je spregovorila o Prešernovem in Gregorčičevem življenju in pesniškem delu ter med pesnikoma nakazala nekaj vzporednosti. V zvezi s Prešernom je še opozorila na odmevnost njegove poezije v 19. stoletju v goriškem prostoru. Omenila je Valentina Staniča in Matija Vertovca, Matevža Hladnika in njegov sonet o Prešernu, Frančiška Sedeja kot sedmošolca, navdušenega za "genialnega pesnika", in profesorja Frana Levca. Omenila je tudi veliko Prešernovo bésedo iz leta 1872, o kateri je poročevalec v Soči napisal, da Gorica kaj takega še ni doživela.

Bratuževa je sklepni del svojega razmišljanja posvetila Simonu Gregorčiču, ki se je zapisal v srce slovenskega človeka in ki se še vedno dotika naših misli in čustev.

Prireditev je povzdignil tudi dramski igralec Radoš Bolčina s temperamentno interpretacijo dveh Gregorčičevih poezij (Življenje ni praznik in Soči). Lepo zaokroženi spored je sklenil Oktet Simon Gregorčič z vrsto pesmi na Gregorčičeva besedila.

A.B.

SNG Nova Gorica

Pester spored predstav za mesec februar

V začetku meseca so se na novem odrskem prizorišču v Kotu zvrstile abonmajske ponovitve slovenske praizvedbe melodrame ameriškega dramatika Davida Raba Tisti, ki jih reka ne izpusti v režiji Mateje Koležnik. Predstava bo na programu še v petek, 10., ob 19.00, v soboto, 11., in v petek, 24., ob 20. uri. Pomenljivo delo Srečka Fišerja Medtem (Po motivih romana Prima Levija Premirje) v prodorni režiji Janusza Kice so si gledalci lahko spet ogledali v torek, 7. t.m. V petek, 10., ob 20.30 bo ponovitev tragične komedije o izgubljenih iluzijah Kobilice ali Moj oče igra loto srbske avtorice Biljane Srbljanović v režiji Eduarda Milerja. V četrtek, 23., ob 20. uri bo novogoriška premiera slovenske praizvedbe dela Radoslava Zlatana Dorića Kako smo ljubili tovariša Tita, ki je nastala pod režijsko roko Marjana Bevka, v prevodu Darka Komaca, kot koprodukcija SNG Nova Gorica in Kosovelovega doma - Kulturnega centra Krasa, Sežana. V njej nastopajo Gojmir Lešnjak-Gojc, Teja Glažar, Miha Nemec in Branko Ličen. Za abonma Sreda in Izven bo predstava na ogled že v sredo, 22., sobotni abonenti pa jo bodo spremljali v soboto, 25. t.m. ob 20.00.

Srednješolski študentje bodo v februarju imeli dve različni predstavi. V ponedeljek, 13., (ob 11.00) in v četrtek, 16., (ob 10.00) jim bo na voljo svojevrstni musical Alica A. Annecchina, R. de Ceccattya, J. Kice, v režiji slednjega. V torek, 14., ob 11. uri. bo zanje na odru spet oživela Cankarjeva drama Kralj na Betajnovi v izbrušeni režiji Jaše Jamnika.

Dobro je poskrbljeno tudi za najmlajše gledalce. Milina in nežnost otroške igrice Modro pišče Maje Aduše Vidmar v režiji Katje Pegan se je z odra v veselje osnovnošolskih otrok razlila že v torek, 7., srčeca malčkov iz vrtcev pa bo ogrela v četrtek, 9., ob 10. uri. V petek, 10., se bo na Goriškem vrtiljaku v Šempetru za Polžkov abonma zavrtela igrica o Treh mišjih princeskah, ki jo bo izvajalo Lutkovno gledališče Jesenice. Za Velike Polžke bo 11. t.m. na sporedu sugestivna igrica Lepotica in zver z igralci Lutkovnega gledališča Maribor. Mali Polžki bodo v SNG Nova Gorica v soboto, 18., ob 10.30 in 16.00 lahko zasanjali ob izvajalsko izvrstni in kostumsko bogati uprizoritvi Andersenove pravljice Pastirica in dimnikar v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj.

Lahkotni Mehurčki Otona Župančiča v režiji Primoža Beblerja bodo očarali otroke v Kulturnem domu Krško v sredo, 15., kar s tremi ponovitvami. Koprodukcijska predstava Kako smo ljubili tovariša Tita bo gostovala v petek, 17., ob 19.30 v Rudniški dvorani v Idriji, v soboto, 18., ob 20.00 v Avditoriju Portorož, v petek, 24., ob 20.00 v Izoli, v ponedeljek, 27., ob 20.00 pa v Gledališču Koper. Umetniški ansambel SNG Nova Gorica bo z delom Kobilice ali moj oče igra loto v gosteh v KC Janez Trdina v Novem mestu v ponedeljek, 20., in v torek, 21., ob 19.30; 3. t.m. pa je gostoval v Cankarjevem domu na Vrhniki s Cankarjevo dramo Kralj na Betajnovi.

V nedeljo, 5. t.m., je v abonmaju ljubiteljskih gledaliških predstav Nedeljska gledališka srečanja gostoval v SNG Nova Gorica dramski odsek PD Štandrež s svojo zadnjo odrsko postavitvijo, Hamlet v sosednji vasi, hrvaškega avtorja Iva Brešana, v režiji Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica.

IK

Kratke

Priprave na ustanovitev nove občine Renče - Vogrsko

V Sloveniji se je okoli 51 tisoč upravičencev na posvetovalnih referendumih odločilo, da naj bi v državi ustanovili trinajst novih občin, to je organov krajevne samouprave. Predloge naj bi potrdil oz. o tem sprejel zakon parlament, nove občine pa naj bi začele delovati v začetku leta 2007. Na Primorskem, kjer so v razpravah na zborih volilcev ugotovili tudi nekaj incidentov, so na referendumu zavrnili predlog za ustanovitev občine Ankaran - Hrvatini. Pobudi poslanca Zmaga Jelinčiča-Plemenitega je nasprotovalo 1944 volilcev oz. 66.3% upravičencev. Zaradi tega bo območje Ankarana in Hrvatinov ostalo v koprski občini, razen če ne bo Državni zbor odločil drugače. Volilci pa so na referendumu podprli ustanovitev občine Renče - Vogrsko, ki se bo izločila iz mestne občine Nova Gorica. Ustanovitev omenjene občine je podprlo 1470 volilnih upravičencev, to je 61,9% volilcev, proti pa je bilo 878 oz. 37,0% upravičencev. Nova občina bo imela nad štiri tisoč prebivalcev in približno milijardo tolarjev prihodkov na leto. Sedež občine Renče - Vogrsko bo v zadružnem domu v Bukovici, predlog za ustanovitev te nove občine pa je dala poslanka Eva Irgl, iz Slovenske demokratske stranke.

Nove priložnostne poštne znamke v Sloveniji

Pošta Slovenije je izdala prvi sklop novih priložnostnih poštnih znamk v tem letu. V seriji Znamenite osebnosti je upodobljen dr. Anton Trstenjak, naš znani psiholog, filozofski antropolog in teolog. Letos bo minilo sto let od njegovega rojstva in deset let od njegove smrti.

Psiholog, filozofski antropolog in teolog se je rodil v Rodmoščih pri Gornji Radgoni. Gimnazijo je končal v Mariboru, študiral pa je na univerzi v Innsbrucku, kjer je leta 1929 doktoriral iz filozofije, štiri leta pozneje pa še iz teologije. Po izpopolnjevanju v Parizu se je specializiral v eksperimentalni psihologiji v Milanu. Od 1935 do 1939 je bil katehet na realni gimnaziji v Mariboru, potem je do leta 1973 predaval psihologijo in filozofijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, občasno pa tudi drugod. Bil je redni član Mednarodnega združenja za aplikativno psihologijo v Parizu, od leta 1983 redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter od leta 1993 član Evropske akademije za znanosti in umetnosti, od leta 1993 član Evropske akademije za znanost in umetnost v Salzburgu.

V slovenskem in tujih jezikih je dr. Anton Trstenjak napisal 47 knjig in več kot 500 znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov. Posebno odmevna so bila njegova dela o psihologiji in človeku kot celostnem duhovnem bitju.

Primorski pedagogi razstavljajo v Štanjelu

Na razstavišču Stolp na vratih v Štanjelu na Krasu se s prikazom svojih umetniških del predstavljajo člani društva likovnih pedagogov Primorske in nekateri njihovi gosti. Svoje stvaritve, napravljene v različnih tehnikah in z raznimi motivi, prikazujejo likovniki Barbara Demšar, Lucijan Lavrenčič, Mojca Lenardič, Vesna Marion, Vlasta Markočič, Mateja Melan, Vasja Nanut, Jasna Perinčič, Ksenija Pfeifer, Ervin Pregelj, Tanja Samec in Urška Tušar.

Društvo likovnih pedagogov Primorske je bilo ustanovljeno leta 1998. Zdaj šteje okoli 50 članov. Delujejo zlasti na prostoru južne Primorske. Ukvarjajo se s projekti za otroke in mladino, izobraževalno dejavnostjo predvsem na likovnem področju in s svojo likovno aktivnostjo.

Omenjena razstava del članov društva likovnih pedagogov Primorske bo na razstavišču Stolp na vratih v Štanjelu odprta do 28. marca.

Okrogla miza o zamejstvu v Ljubljani

V sredo, 1. t.m., je bilo v zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani srečanje, ki so ga priredili tamkajšnji gimnazijci in nanj povabili avstrijskega veleposlanika v Ljubljani dr. Zdravka Inzka, visokega uradnika Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije Rudija Merljaka in našega odgovornega urednika Jurija Paljka, da bi spregovorili vsak s svojega zornega kota o stanju v zamejstvu in seveda odnosu domovine Slovenije do Slovencev, ki živijo zunaj meja matične države.

Prijetno srečanje, na katerem so udeleženci spregovorili vsak s svojega vidika o tem, kaj pomeni danes biti Slovenec zunaj domovine, je potekalo v lepem vzdušju predvsem zato, ker so bili vsi trije udeleženci mnenja, da je danes izjemno bogastvo to, da znaš več jezikov, ker se v današnjih evropskih integracijskih procesih

še kako pozna, če si odprt do drugega in drugačnosti, če se zavedaš svojih korenin, a poznaš soseda, če si svetovljan šele potem, ko si Slovenec, če spoznavaš svet šele takrat, ko poznaš svoje korenine in svojo domovino, svoj jezik in svojo kulturo.

Mladi gimnazijci so postavljali številna vprašanja, dr. Inzko, Merljak in Paljk pa so orisali svoje izkušnje, predvsem pa prikazali stanje v narodnih manjšinah na Koroškem in pri nas v Furlaniji - Julijski krajini, Paljk pa je predstavil tudi delovanje našega tednika in Goriške Mohorjeve družbe.

Odločno zoper projekt o zgraditvi t.i. mega igralniškega središča

O ustanovitvi odbora za razvoj Nove Gorice

V Novi Gorici in drugod na Goriškem, pa tudi v vladnih krogih v Ljubljani, odmevajo stališča in sklepi, sprejeti na razgovoru ob okrogli mizi z naslovom Prihodnost na kocki, igralništvo na Goriškem. Priredilo ga je Goriško društvo za kakovost bivanja, razgovora oz. posvetovanja pa se je udeležilo veliko število ljudi iz vseh socialnih slojev. V razpravi ni nihče podprl projekta o t.i. mega igralniškem centru, ki bi ga bodisi na Ajševici, v Šempetru pri Gorici ali pa na Vogrskem skupaj zgradila HIT, največje slovensko igralniško podjetje, in Harrah Entertainment, največja družba za igre na srečo v ZDA. Rečeno je bilo, "da igralništvo v Novi Gorici sicer prinaša in zagotavlja dohodek, vendar gre za dejavnost, ki povzroča predvsem škodo in posledice, tudi kar zadeva zdravje in socialno stanje prebivalstva." O tem so razpravljali Andrea Bellavite, časnikar in urednik tednika Voce Isontina v Gorici, ki je poslal pisni prispevek, psihater Bernard Spazzapan iz Gorice, nekdanji novogoriški župan Črtomir Špacapan, psiholog Tomaž Torkar, psiholog in član Goriškega društva za kakovost bivanja, Bogdan Žorž, psiholog in psihoterapevt, pa svetovalec Škofijske Karitas Koper, ter dr. Zdenka Čebašek - Travnik, specialistka psihiatrije.

Goriško društvo za kakovost bivanja je pridržke in nasploh negativna stališča zoper predvideno t.i. mega igralnico na območju Nove Gorice utemeljilo v pismih, ki jih je poslalo predsedniku vlade Janezu Janši, finančnemu ministru dr. Andreju Bajuku in vodstvom političnih strank v Sloveniji. Premiera Janšo opozarjajo, "da moramo spregledati ozke in kratkoročne gospodarske koristi igralništva. V kolikor bomo sprejeli ponudbo ameriškega kapitala, ki v svojem bistvu išče izključno ekonomske koristi, bomo sprejeli tudi vse negativne posledice, ki bodo seveda ostale tu, v Sloveniji, pri nas v Novi Gorici, in pri naših prijateljih čez mejo v Italiji. Država naj bi odstopila davke in dobiček za zlo, ki ga bodo prinesle igre na srečo." V pismu finančnemu ministru dr. Andreju Bajuku pa so predstavniki Goriškega društva za kakovost bivanja poudarili, "da kot delček civilne družbe nimajo prav nobene možnosti v boju proti "industriji", ki z "legalno krajo" prinaša milijardne dobičke. Ko se dobiček deli, so že vsi ob koritu pozabili, da je vse te milijarde nekdo zakockal, ne da bi dobil v zameno kaj drugega kot razočaranje, žalost in obup."

Bogdan Žorž (foto DPD)

Med vprašanji o škodljivih vplivih igralništva, ki jih je Goriško društvo za kakovost bivanja poslalo političnim strankam, je navedena tudi naslednja ugotovitev: "Samo v Novi Gorici vsako leto išče pomoč štirinajst do petnajst zasvojencev z igrami na srečo, večina samo enkrat. Če je tistih, ki iščejo pomoč, samo petina, potem je v Novi Gorici vsako leto 50 novih zasvojencev. Od leta 1984, ko je bila pri nas odprta prva igralnica, je torej ta svet zabave proizvedel preko tisoč odvisnikov od iger na srečo."

Družbo HIT je vlada izločila iz pogajanj o morebitni ustanovitvi t.i. mega igralnice v Novi Gorici. Zaradi tega o projektu ni znana nobena nova podrobnost. Vendar so udeleženci javne tribune ob tem sprejeli zanimivo pobudo, ki jo je utemeljil Joško Štrukelj, funkcionar v civilno-družbenem gibanju na Goriškem. Z glasovanjem so se obvezali, da bodo v okviru Goriškega društva za kakovost bivanja ustanovili Odbor za razvoj Nove Gorice. Sestavljalo naj bi ga 21 izvedencev z raznih področij, med katerimi bi bili tudi arhitekti in predstavniki Cerkve. Društvo naj bi usmerjalo nadaljnji razvoj Nove Gorice, "mesta, ki naj bi postalo vzor sposobnosti in uspehov slovenske države ob meji z italijo." Joško Štrukelj je ob tem kritiziral sedanje občinske upravitelje v Novi Gorici in tudi politiko na občinski ravni, češ "da niso sposobni in dovolj odgovorni pri svojem delu."

M.

Nasveti varčevalcem

Perspektive obvezniških trgov v letu 2006

V zadnjem tednu minulega leta so obvezniški trgi prinesli investitorju dokaj skromne rezultate. Z rahlo boljšimi donosi so se sicer predstavile obveznice, bodisi državne kot podjetniške, s fiksno obrestno mero (+ 3,271 %, 3-5 letna dospelost, glej tabelo). Za ročnosti krajše od enega leta je bil uspeh take oblike varčevanja razumljivo manjši. Pri upoštevanju davka na donos (12,5 %) in letne inflacijske stopnje 2,00 % obveznice v sedanji finančni konjunkturi težko ohranjajo realno vrednost deponiranih sredstev. V primerjavi s koncem minulega leta so se sicer pogoji za vlagatelje državnih vrednostnih papirjev na kratek rok v začetku tega leta nekoliko izboljšali. Zadnja emisija "BOT-ov" (16-01-2006) z letno zapadlostjo prinaša namreč vlagatelju letno bruto obrestno mero 2,715 % (dec. in nov. 2005: 2,641 % oziroma 2,567 %).

Kako bo v tekočem letu? Donosi obvezniških trgov so odvisni od denarne politike osrednjih bank. Restriktivnost slednje oziroma višanje ključne obrestne mere namreč prinaša nižanje cene obveznic, kar se negativno odraža na donos vrednostnega papirja. Prva letošnja anketa neodvisnega mednarodnega podjetja za ocenjevanje in analize investicijskih skladov "Morningstar" kaže na deljena mnenja upraviteljev skladov predvsem glede bodočih potez ECB. Po napovedih dela kontaktiranih upraviteljev naj bi ECB zaradi strahu pred porastkom inflacije ter pretiranih cen na nepremičninskem trgu nadaljevala z višanjem osrednje obrestne mere tudi v tekočem letu. Po mnenju ostalih naj bi ključna obrestna mera v evro območju do nadaljnjega ostala nespremenjena, ker inflacijska stopnja ni tako grozeča ter gospodarska rast ostaja še skromna. Za obvezniški trg v ZDA nasprotno prevladuje med upravitelji skladov dokaj enotno prepričanje, da ameriška osrednja banka "Federal Reserve" zaključuje periodično dviganje ključne obrestne mere. V tem finančnem okviru naj bi se cene na evropskem obvezniškem trgu postopoma pocenile ali ostale stabilne, na ameriškem pa obratno podražile. Zaradi take perspektive postane smotrno za evropski trg vlaganje v obveznice s kratkoročno zapadlostjo. Slednje namreč v zelo omejeni obliki občutijo nihanje cen. Vlagatelj se lahko poslužuje tudi monetarnih skladov (it. fondi monetari), pri katerih upravitelj-delniška družba vlaga premoženje varčevalcev v obveznice, predvsem državne (BOT, BTP, CCT), z zapadlostjo do 1 leta. Obvezniški skladi za evro območje predstavljajo nasprotno (it. fondi obbligazionari) višjo stopnjo tveganja, ker v premoženjski masi vsebujejo obveznice s srednjeročno zapadlostjo (3–5 let). Ob upoštevanju morebitnih sprememb na valutnem trgu ostaja zanimivejše ameriško obvezniško tržišče.

Vlagatelj se mora vsekakor zavedati, da sta donos in obrestna mera obveznice istočasno ločena in povezana pojma. Za donosnost te vrste vrednostnega papirja se namreč smatra dobiček, ki je odvisen od cene, ki jo je varčevalec plačal, ter dodeljenih obresti. Skratka za varčevalca, ki kupi obveznico ob emisiji (nominalna vrednost papirja enaka nakupni ceni) in ohrani slednjo v portfelju do dospelosti, dilema o spreminjanju ključnih obrestnih mer odpade.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

SREDNJA BRUTO DONOSNOST OBVEZNIC (%)

PODATKI "MEDIOBANCA" ZADNJI TEDEN LETA 2005	ZAPADLOST		
	3-5 LET	5-7 LET	NAD 7 LET
OBVEZNICE - FIKSNA OBRESTNA MERA	+ 3,271	+ 4,399	+ 3,928
OBVEZNICE - SPREMENLJIVA OBRESTNA MERA	+ 2,501	+ 2,509	+ 3,511

S 3. strani

Človek brez ...

Nekateri pravijo, da slovenska etnična obala gre od Milj do Štivana. Kaj pa tista, ki gre od Ankarana do sečoveljskih solin?

Menim, da naša obala sega vsaj do reke Dragonje, kjer danes teče meja med slovensko in hrvaško Istro. Kolikor vem, so Benečani že tedaj odrivali naše ljudi od obale, če že ne, vsaj za 50 metrov. To le zato, da se ne bi naši ljudje naseljevali do morja. Naši Istrani so se zato posvečali bolj kmetijstvu kot pa ribolovu. Le zato je polagoma prevladala ideja, da obala ni bila nikdar slovenska. A tudi to je vse premalo raziskano. Konec 18. stoletja je Beneška republika razpadla; tedaj je nastopila Avstro - Ogrska, vendar uprava in ostali visoki položaji so ostali v rokah Italijanov in tudi uradovalo se je v italijanskem jeziku. V času pomladi narodov so tudi naši nastopali s svojimi zahtevami. Leta 1870 so na taboru v Kubedu izdali spomenico, v kateri so zahtevali pravico do uporabe slovenskega jezika v uradih, znižanje davkov in ustanovitev slovenske šole v Kopru. Borili so se za svoje pravice, a italijanska iredenta je temu močno nasprotovala in se krčevito upirala.

Kdo so bili zanesenjaki, ki so prišli živet v Istro, in pripomogli , da je prišlo do druge istrske prebuje?

Najprej bi omenila pisatelja Marijana Tomšiča. Bil je učitelj v osnovni šoli v Gračišču in živel pri gospe Mariji Franca, ki je bila prava zakladnica istrskih 'štorij'. Tako je Tomšič spoznaval bogastvo istrskega podeželja in prepričal gospo Franca, da je svoje zgodbe zbrala v knjižni izdaji. Tudi sam je začel pisati o istrski zemlji in kulturi in vzpodbujati domače literarne ustvarjalce k pisanju o Istri. Pozabiti pa ne gre na zgodovinarko Nado Morato, doma iz Repentabra, ki veliko raziskuje Istro in je izdala že več knjig. Dve zelo zaslužni kulturni ustvarjalki sta tudi Milka Pucer, ki je oživila kulturno življenje v Pučah in Koštaboni, in Marija Knez, ki je nenadomestljiva kulturna ustvarjalka v Movražu . Od Istranov, ki se zavedajo svojih korenin, pa bi omenila publicista Milana Gregoriča in Rafaela Vidalija in seveda člane našega študijskega krožka. V vsej tej družčini pa ne gre pozabiti na Vekoslava Batista, ki je prava slovanska duša.

NOVI GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - **Odgovorni urednik** Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednik** dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.it**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, **e-mail trst@noviglas.it**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.it**
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

To številko smo poslali v tisk v torek, 7. februarja, ob 14. uri.

VIDA VALENČIČ **KO SE DOTAKNEŠ OSEBE**

Nož v hrbet

Sinoči sem po dolgem času srečala slovensko pevko, ki si s svojo skupino načrtovano in vztrajno dan za dnem utira pot tudi na tujem. "Dokler ni kaj res gotovega, ti raje ne omenim ničesar, taka pač sem" in pripomne, da bi njen fant, ki je tudi sam v skupini, nasprotno zelo rad kar takoj vsem zdrdral svoje veselje.

Kakorkoli že.."Saj veš, da si zaslužiš vse to, po vseh teh letih garanja, kajne?" Ob teh besedah se nasmehne: "V teh dneh držim ne le pesti, pač pa prekrižano čisto vse: kolena, noge, roke. Če gre, kot zgleda, potem sem res izredno zadovoljna, predvsem po tistem nožu v hrbet pred nekaj leti".

Mogoče je tako, da skoraj vsakogar enkrat v življenju kdo močno zabode v hrbet. To so tisti trenutki, ko se ti dokončno pretrga tudi tista milimetrska popkovina, ki te je lahko še vezala na vse lepo in idilično in čisto in iskreno in pošteno in svetlo in predrojstveno v materinem trebuhu. Nekaj se zgodi, kar te dokončno pahne v spoznanje, da obstajajo lahko v življenju tudi osebe, ki tvoje zaupanje strpajo v robček in si z njim obrišejo nos.

Njej se je to zgodilo tam okrog leta 2000. Spominjam se še zahvale, ki mu jo je pred leti zapisala na ovitek CD-ja: "Hvala, da si mi pokazal, da za glasbo obstaja človek. V čast mi je, da lahko delam s tabo". Kot producent jo je vodil skozi vsa leta eksperimentiranja in iskanja lastne ustvarjalne poti, dal ji je ves svoj neizmerni talent, energijo in organizacijske sposobnosti. Ona pa na stotine ur igranja brez najmanjšega znaka trudnosti, ves svoj talent in predvsem vse svoje zaupanje.

In, ko zdaj zavrtim njene zadnje pesmi, razumem, zakaj so tako radikalno različne od tistih izpred šestih let. Danes je v njih neko spoznanje zla v svetu, ki ga takrat ni bilo. Takrat je on nenapovedano pustil na cedilu njo, snemanje novega CD-ja, vse predhodno domenjene obveznosti, koncerte, intervjuje, gostovanja, ker je tako od njega zahtevala njegova danes že stalna zaročenka, takratna vzhajajoča mlada protagonistka pop scene. In ji je tako skočilo vse. Za več kot leto dni, do trenutka, ko si je nabrala dovolj moči v sebi, da se je zopet postavila na noge in sklenila, da bo svoje neomajno zaupanje namenila le sami sebi in tistim, ki so ji najbližji.

Pred poldrugim letom sem doživela psihološko nasilen prerez popkovine. Do takrat sem verjela, da lahko zaupam malodane vsakomur, da zlo ne obstaja. Potem sem odkrila, da sem v tisto osebo položila stoodstotno zaupanje, ker je dejansko nisem videla take, kakršna je. Verjela sem bolj besedam, kot pa dejanjem, in, če pomislim, da so mu besede vsakdanji kruh, ki ga strpa v danes že oguljeno usnjeno aktovko in ga zna po mili volji mesiti na sto in več načinov na zelo uspešen način, potem je na dlani, kako je bilo zmotno opirati se ravno na besede.

Sinoči me je mlada pevka spomnila na to, kako zaskeli, ko te v hrbet zabodejo, predvsem pa mi je nesluteno pokazala, kako mora vsak potem sam prehoditi neko strmo pot, ki je potrebna, da lahko spet uzreš možnost zaupanja.

Spominjam se stavka prijateljice, da sem takrat bila kot popolnoma zbegano izvenzemeljsko dekle iz enega Bessonovih filmov, ki ga pahnejo na Zemljo in prvič vidi tudi vse to, kar ni čisto in iskreno. Če je življenje pač grajenje neke osebnosti skozi vse padce in vstajanja, potem so tudi skelenja v hrbtu potrebna, da se ti tisti hrbet utrdi in da razločiš bilko trave od plevela.

Občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije

Ob poletnem jamboreeju še številne pobude

Slovenska zamejska skavtska organizacija se je v nedeljo, 19. januarja, sestala na rednem januarskem občnem zboru v Slomškovem domu v Križu. Občni zbor je bil v prvi vrsti namenjen pregledu delovanja organizacije v zadnjih mesecih, odkar je bilo na prejšnjem občnem zboru izvoljeno novo deželno vodstvo.

Občni zbor sta odprla načelnika SZSO Franc Biancuzzi (Zamišljeni nosorog) in Alessandra Posillipo (Radovedna sova). V svojem posegu sta izpostavila delovanje organizacije v letošnjem skavtskem letu. Predstavila sta tudi program in cilje deželnega vodstva na področju formacije voditeljev, metodologije v posameznih vejah in vzpostavljanja tesnejših stikov s sorodnimi organizacijami. Posebno poglavje je bilo namenjeno skorajšnjemu Jamboreeju, poglavitni pobudi, ki jo letos prireja SZSO. Načelnika sta se v svojem nagovoru zaustavila tudi pri Jamboru, glasilu organizacije. Načelniškemu poročilu so sledili pozdravi gostov, organizacije Rodu modrega vala ter ZSKSS, sorodne skavtske organizacije v Sloveniji. Pisni pozdrav je poslala še italijanska skavtska organizacija AGESCI.

Foto P. Špacapan

Na nedeljskem občnem zboru je bilo izvoljeno novo vodstvo Jambora, glasila SZSO. Novi urednik je postal Aleksij Ferlez, ki se bo lahko zanašal na uredniško ekipo z Goriškega in Tržaškega. Uredništvo bo glasilu dalo novega zagona in potrebne energije.

Na dnevnem redu je bilo tudi glasovanje o sklepih, ki so bili predstavljeni pred samim občnim zborom. Najprej je bil govor o potrebi po honorarni zaposlitvi uslužbenca, ki naj bi opravljal tajniško funkcijo. Sklep, ki je bil odobren, predvideva možnost zaposlitve fizične osebe ali iskanje osebja preko ustrezne pravne osebe. Skavtski voditelji in voditeljice so nato razpravljali še o možnosti zniževanja članarine v primeru, da je v organizaciji več članov iste družine. Sklep ni bil sprejet. Zadnja točka na dnevnem redu je bila odobritev obračuna za leto 2005 in proračuna za leto 2006. Oba dokumenta sta bila sprejeta.

Popoldanski program je predvideval še sv. mašo, s katero so se voditelji zahvalili za dosedanje delovanje organizacije. Mašni obred je daroval p. Mirko Pelicon, ki je v svoji pridigi poudaril pomen skavtske organizacije in njene vzgojne formacije, ki jo nudi vsem članom. Po sv. maši se je dan sklenil s pomembnim obredom. Skavtska organizacija je namreč z obredom imenovanja pridobila štiri nove voditelje: Jasno Košuta in Metko Sinigoi na Tržaškem ter Erika Ferfoljo in Slavico Radinja na Goriškem. S podpisom zaveze so vsi štirje postali voditelji, potem ko so kot pripravniki zaključili svoj formacijski iter.

Skavtsko srečanje se pravzaprav ni odvijalo samo v nedeljo. Nekateri voditelji so se srečali že v soboto zvečer. Deželno vodstvo je namreč pripravilo posebno presenečenje, priložnost za prijetno in sproščeno druženje.

Navihani tiger

Zgodba

Mucek

Mama je imela sina Jerneja. Bila pa je že ustaljena navada, da ga je klicala: mucek. Pravzaprav Jernej je bil njen "mucek".

Seveda tega ni storila, ko se je nanj jezila, ker je razgrajal, ji delal zgago ali pa ušpičil kaj drugega. Potem pa ko se je Jernej pomiril in razumel, vsaj za nekaj časa, da tako se ne sme obnašati, so se v hiši slišale ljubkovalne mamine besede: "Mucek, kako je kaj s tabo?" In bil je zopet vzpostavljen spokojni medsebojni odnos.

Z muckom Jernejem, ki je bil že deček, se je mama borila vsak dan. Neštetokratno ponavljanje vedno enih in istih besed, v upanju, da jih ta mucek razume ali da jih bo prej ali slej razumel. Morda pride do nesporazuma, ker Jernej ne posluša, ima pozornost osredotočeno na druge stvari, ki ga bolj zanimajo. Njegova mati vztraja v bitki, včasih pa ima velike dvome v zvezi s tem, če je ta primeren način vzgoje ali ne.

Poslušam kdaj, kako bije srce mojega sina?

Jernejev oče ga ni klical "mucek". Z njim se je bojeval samo v igri in Jernej se je te bitke nadvse veselil, ne glede na to, kdo je bil premagan. Tudi takrat, kadar je brezupno ležal na tleh in bil poražen, se je presrečen smejal. Njegov oče pa ne, kajti zelo dobro ve, da se bo jutri moral zopet spoprijeti s težavami, ki jih ima na delovnem mestu.

Težave so povsod.

Mamina prijateljica Jasna pričakuje otroka. Rekli so ji, da otrok, če se bo rodil, ne bo zdrav. Naj razmišljata. Mož svetuje njej in samemu sebi splav. Toda ona že dobro ve, kaj bo storila.

Bila je še noseča, ko je na cesti videla zapuščenega mucka. Smilil se ji je in ga vzela s seboj domov. Mož ni bil zato, da bi živalca ostala v hiši. Živali so mu všeč, toda skrbeti za mucka, ki bo popraskal lepo leseno skrinjo, grizel ljubeznive roke gospodarja, skakal, se sprehajal po divanih. Nikar! In poleg tega, z njim ne bo mogoče pogovarjati se in niti sporazumevati se. Nerazumevajoče bitje, ki bi pogojevalo njuno življenje!

Mar ne živimo zato, da sebe obogatimo s tem, da posvečamo pozornost drugim, bodisi tistim, ki so nam bližnji, bodisi tistim, ki so nam manj bližnji, naj si bo to otrok ali katerokoli drugo živo bitje in neživi svet, ki nas obdajajo?

Končno sta prišla do odločitve, da ga držita. Kadar skoči gor na mizo in potem sunkoma spet dol, prevrne to, kar je na mizi. Jasna, potrpežljiva, pobere, kar je padlo, in spravi vse, kar je prej bilo na mizi, v zaprto omaro. Mož daje živali hrano. Mucek, hvala bogu, samostojno je in pije. A ni mogoče se z njim sporazumevati. Če mu rečeš, pojdi dol z mize tudi neštetokrat, ne bo šel. Šel bo, ko bo hotel on. Morda ima osredotočeno misel na kakšno drugo stvar ali enostavneje hoče počivati na mizi. Naj počiva na mizi?

Njegov nežni, sladki pogled včasih prav očara, njegovo toplo telesce, utrip njegovega srčeca segreje dušo obeh. Jasna zna ljubiti tudi muckove krempeljčke, ki ji ne dajejo nobenega zadoščenja. Tudi mož se je tega naučil.

Prišla sta do odločitve, da bo Jasna rodila.

Elena Cerkvenič

Vesna Benedetič, akvarelirana risba, detajl

Človek je pristal na Luni? Da, da, nedvomno...

Cankarjanstvo ni za danes!

Dr. Janez Rugelj je nekoliko ekscentrična osebnost. Pravzaprav je najbolj popularen psihiater v Sloveniji. Doktor, da ga nima para. Medijsko gledano, zelo prijeten obraz. Dr. Janez Rugelj se v medijih zelo rad pojavlja. Pa saj mu pozornosti ni potrebno iskati. Njega iščejo sami mediji. Njegova minutaža pred kamerami in na straneh revij in časopisov je le nekoliko manjša od vseobsegajoče in vseprisotne pojavnosti Atomik harmonik in Natalije Verboten. No, in treba je podčrtati, da dr. Janez Rugelj ni brhko dvajsetletno dekletce z bujnimi oblinami... Ne, on je gospod, ki je že zelo blizu osemdesetih. Pravo nasprotje privlačnosti slovenskih turbodeklic, o katerih fantazira dobršen del slovenskih dečkov.

In zakaj je tako zanimiv za medije? Ker je doktor? Ker je psihiater? No, tudi! Le kako, saj so navadno doktorji in zdravniki vse prej kot zanimivi. Ne, dr. Rugelj je prava pop zvezda. V zadnjih letih je dosegel status, na katerega navadno lahko računajo samo na pol goli mladci. In dr. Rugelj se ni ne slekel, niti se ni zaročil s playboyevo zajčico, ki sta jo narava in kasneje kirurg bogato obdarila. Zvezda je postal, ker je... opravljal svoj poklic. Dokaj nenavadno, a ne? Svoj poklic pa dr. Rugelj opravlja malodane čudno. Zelo rad nastopa pred mediji in si je zato ustvaril poseben imidž. Svojevrsten primer pop zvezdnika v doktorski halji. Kot bi paramente zdravnika oblekel Mick Jagger. No,da ne bo pomote. Dr. Rugelj svojo stroko pozna zelo dobro, njegov pristop pred javnostjo pa je nadvse popovski. S svojim nastopom medije naravnost vleče nase. Poglejmo nejgov intervju, ki ga je objavil tednik Mladina v eni izmed prejšnjih številk. Tako npr. dr. Rugelj obravnava ženske: "Ja, mama je bila krasna služabnica svojega moža in dobra gospodinja. Dobra kmetica..." ali pa "Moj oče je ni nič kritiziral (govor je o materi). On je bil Mount Everest, ona pa..." ... "ena taka... pritlikava gospa." O ženskah je dejal tudi: "A pravi cesar stvarstva je samo moški. Ni je ženske na svetu, ki bi se lahko primerjala z mojo pozicijo moževskega delovanja." Tudi homoseksualcem je naprtil pomemben delež: "Homoseksualec ni polnoveljaven človek. Ne more biti voditelj, ker mora skrivati bistvo svoje spolnosti." Izjave take vrste so zanj vsakdanje. S temi privlači medije. In zaradi njih je postal taka pop zvezda. Medije torej ne privlači njegov doktorski naziv, ampak njegova medijska homofobija in mizoginija. Doktorski naziv izjave samo legitimira, ni pa bistven. Če bi ne bil dr. in bi ne nosil halje, bi ne bil tako zanimiv. Zanimiv postane zaradi svojih pop izjav, ki jih medijem daje kot doktor psihiatrije. Pomislite na ubogo mamico, če bi ga slišala. Bogve če bi si pritlikava mamica drznila ambicioznega sinčka našeškati s šibo po riti. Bi morda tako ogrozila sinovo "pozicijo moževskega delovanja"?

Dr. Janez Rugelj ni edini primer pop zvezdnika, ki se ovija v doktorski in znanstveni sij. Dva čisto italijanska primera. Oriana Fallaci? Le zakaj se je mediji spomnijo samo še ob žolčnih izpadih proti islamu? In Panella? Eden od italijanskih politikov z najdaljšim stažem. Za medije je zanimiv samo še, ko napove novo gladovno stavko ali si v javnosti zvije džojnt. Mediji se ne ukvarjajo z njimi in z njuno dolgoletno kariero, ampak samo z njunimi "ekscentričnimi" in komercialnimi dejanji.

Uboge pritlikave matere današnjih velikih doktorjev! K sreči je dobrohotna usoda prizanesla Cankarju, da mu ni treba biti sodobnik dr. Ruglja.

Andrej Černic

Vremenska napoved ARPA-OSMER za Furlanijo - Julijsko krajino

SPLOŠNA SLIKA:

Proti nam dotekajo hladni severni tokovi, pred katerimi nas bodo delno obvarovale Alpe.

ČETRTEK, 9. februarja 2006:

Zmerno oblačno bo do spremenljivo. V ravninskem pasu bodo temperature v nočnih urah padle pod ledišče. V visokogorju bodo pihali dokaj močni zahodni vetrovi, zvečer bo zapihal severozahodnik. Podnevi bo topleje.

PETEK, 10. februarja 2006:

Večinoma bo zmerno oblačno ali prehodno spremenljivo. V gorah bodo pihali zmerni severozahodni vetrovi, ki bodo v visokogorju mrzli in močni.

OBETI ZA KONEC TEDNA:

V soboto bo zmerno oblačno. Spet bo nekoliko hladneje.

Deželna meteorološka opazovalnica F - Jk
www.meteo.fvg.it, slovensko@osmer.fvg.it, tel. 0432 934111

ČETRTEK

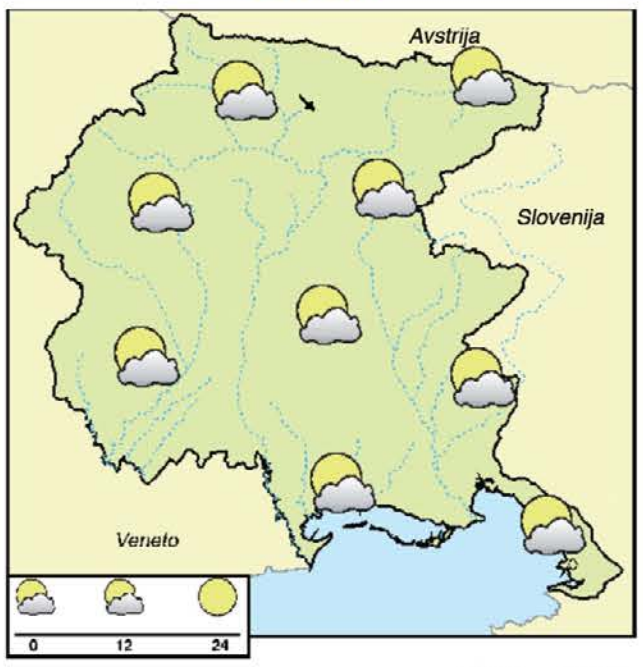

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	-5/-2	2/4
Najvišja temperatura (°C)	6/9	6/9
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	-3	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-7	

PETEK

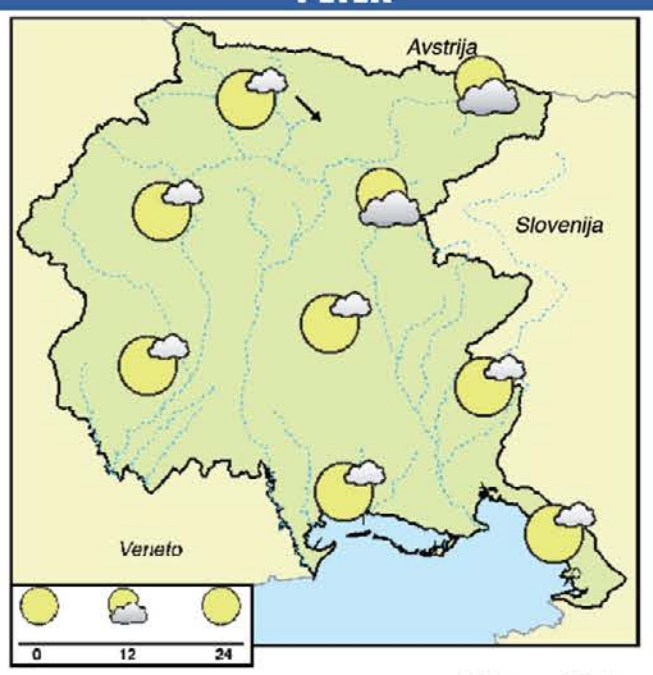

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	-5/-2	1/3
Najvišja temperatura (°C)	6/9	6/9
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	-4	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-10	

Plesna delavnica in občni zbor MOSP-a

MOSP ponuja bogato izbiro dejavnosti za mlade

Foto Kroma

Minuli konec tedna, 4. in 5. februarja, je društvo Mladi v odkrivanju skupnih poti (Mosp) priredilo dve novi plesno-gibalni delavnici. Kot že večkrat v prejšnji in enkrat v tej sezoni je delavnico priredilo zato, da bi mladim in manj mladim ponudilo nekoliko različno dejavnost od tiste, ki jo običajno imajo mestna društva. Delavnici je kot vedno doslej vodila Raffaella Petronio, ki je diplomirana na dunajski poklicni šoli za sodobni ples in gledališče Spirale, trenutno pa študira koreografijo v Barceloni. Zadnji delavnici sta bili prav zaradi sedanjega študija voditeljice precej usmerjeni v vaje za plesno kompozicijo in iskanje plesne izraznosti vsakega posameznika. Sicer pa sta delavnici kot običajno zaobjemali osnove sodobnega plesa z raznimi vajami raziskovanja lastne telesnosti, z vajami za sprostitev, za izboljšanje lastnega dobrega počutja, telesnih spretnosti, za raziskovanje komunikacijske in ustvarjalne moči gibov.

Plesno-gibalni delavnici sta bili prvi pobudi MOSP-a po občnem zboru društva, na katerem so člani prenovili svoj odbor. Občni zbor je potekal v nedeljo, 29. januarja, v Peterlinovi dvorani v Trstu. Odborniki so najprej podali poročila o delovanju društva v sončnem letu 2005.

V minulem letu je MOSP deloval v okviru različnih krožkov, oziroma interesnih skupin, nekaj pa je bilo tudi skupnih pobud. Člani mednarodnega krožka so se udeležili dveh mednarodnih seminarjev evropskih manjšin, spomladi na Južnem Tirolskem in jeseni pri Retoromanih v Švici ter ene poletne mednarodne izmenjave – in sicer pri nemški manjšini na Madžarskem. Časnikarski krožek sestavlja uredniški odbor mladinske revije Rast (priloga Mladike). Od lani sta odgovorna urednika Rasti Andrej Černic in Ambrož Peterlin. Gledališki krožek pripravlja novo celovečerno igro. Jeseni sta začela redno delovati tudi likovni in debatni krožek, MOSP pa – kot rečeno - občasno prireja tudi plesno-gibalne delavnice. Največja in najzahtevnejša lanska podviga MOSP-a sta bili priprava in organizacija Drage mladih ter festivala Drage mladih.

Glavna točka občnega zbora je bila izvolitev novega odbora. Po dolgoletnem predanem delu je Štefan Pahor odstopil od funkcije predsednika, nasledil pa ga bo Matteo Feruglio, ki je že vrsto let aktiven predvsem v mednarodnem krožku MOSP-a, sodeluje pa tudi v časnikarskem krožku in pri pripravi Drage mladih. Dosedanjo podpredsednico Vuokko Antonini bo nasledil Ivo Lachi, tajnik bo odslej Boštjan Romano, ki bo na tem mestu nasledil Bredo Susič, ki pa je prevzela v roke blagajno društva in na blagajniškem mestu zamenjala Danila Pahorja. V odboru bodo še Mirjam Malalan kot predstavnica mednarodnega krožka, Štefan Pahor kot predstavnik likovnega krožka, Saša Žerjal kot predstavnik debatnega, Sara Magliacane kot predstavnica uredništva Rasti in Matjaž Jaklič, ki bo skrbel za organizacijo rock koncertov. Nadzornika sta Martin Maver in Danilo Pahor.

Novoizvoljeni odbor je že osnoval program za leto 2006, tako da bo društvo v novem letu nadaljevalo z delovanjem po krožkih, še bo prirejalo delavnice, Drago mladih (poletni del bo letos v Tinjah na Koroškem) ter se udeležilo srečanj z drugimi predstavniki manjšin (prvo bo že aprila pri nemški manjšini na Madžarskem).

Prva skupna pobuda pa bo marca meseca Praznik mladih ustvarjalcev. Kot je že tradicija, razpisujeta MOSP in Slovenski kulturni klub tudi letos ob dnevu slovenske kulture likovni fotografski in literarni natečaj za mlade iz zamejstva. Udeleženci natečajev so lahko stari največ 30 let. Tema in tehnika sta prosti za vse tri natečaje, kdor želi, pa lahko ustvarja na temo: "Srce mi je biserna školjka, udarcev prepolna in ran; a v njem pa iz rane mi slednje nov biser rodi se na dan." (Simon Gregorčič 1844 – 1906). Dela morajo biti podpisana le s šifro ali psevdonimom; ime, datum rojstva in telefonska številka avtorja pa naj bodo v priloženi zaprti kuverti, na kateri mora biti napisana ista šifra ali psevdonim. Dela lahko mladi oddajo v uradih Slovenske prosvete od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure ali po pošti na naslov ul. Donizetti 3, 34133 Trst. Rok zapade v ponedeljek, 13. marca 2006. Literarne prispevke je možno poslati po e-mailu na naslov rast_mladika@hotmail.com. Razglasitev zmagovalcev in nagrajevanje bosta v nedeljo, 19. marca.

BS

Novi knjigi

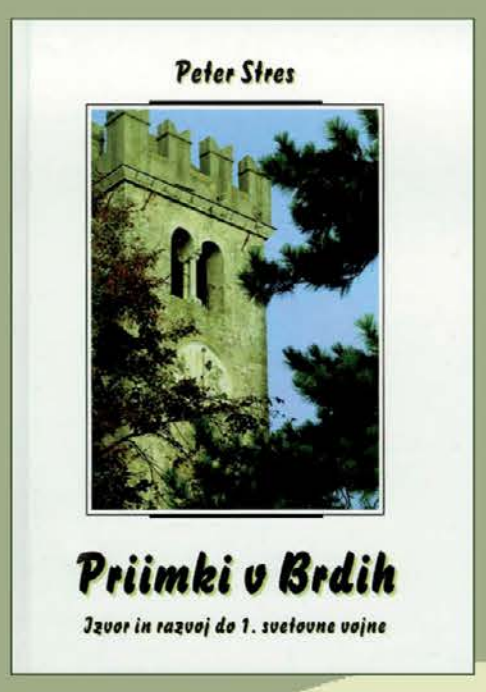

Goriške Mohorjeve družbe

Prejeli smo

Odgovor primorskemu duhovniku Ambrožu Kodelji o TIGR-u

V primorski preteklosti so bila zlata obdobja miru, ko je na Krasu in v Brdih grozdje zorelo v vročem soncu, da je pod svojo sladko težo šibilo akacijeve latnike. Kraševci in Brici so po svojih borjačih in dvoriščih prešali golide grozdja, da je omamno dišeče curljalo v temne vijolične hrastove čebre. Znosili so jih navzdol, po kamnitih klesanih štengah globoko v hladne temne kleti, kjer so sladki temni mošt zlivali v doneče sode. V njih so poslušali zamolklo glogotanje in pljuskanje trtinih, zemeljskih, sončnih in človeških moči in energij. Vse te energije in snovi, spočete v svetlih dneh in toplih poletnih nočeh so nato zorele v opojni teran, žametni merlot, rezki laneni kabernet, zlato rebulo. In vse te darove so Kraševci in Brici hvaležno poklanjali tako svojim duhovnikom kot tudi oblastnikom in vsem ljudem dobre volje, ki so se ga zaželeli in ga imeli s čim plačati.

In v tem istem času so Tolminci po svojih trdih skalnih pečeh vlekli iz kravjih sesov toplo dišeče mleko, ga hladili, prelivali, sirili in iz njega izdelovali kot rumenjak žlahtna, okrogla kolesa sočnega planinskega sira. Pa čebelarili po razprostrtih soških travnikih in cvetočih travnikih ob mlačni Idrijci, sveži Bači, smaragdni Tolminki, ledeni Zadlaščici, topli Nadiži. Ob vseh rekah, ki so se stekale s skalnih prepadov Julijskih Alp.

In Tolminci so ta opojni med, ki se imenuje življenje, pretakali leto za letom, dan za dnem, kot razvlečene jantarne sanje, iz katerih se niso hoteli prebuditi. Vdano so delali, delali v tisti trudni, omamni ljubezni do življenja samega. Niso le ocenjevali življenja, moralizirali, ga s filozofsko etičnimi ali religiozno mističnimi tenčicami sejali in se distancirali od njega. Bili so del življenja samega. Kreirali in ustvarjali so ga, Tolminci kot utripajoči kozmos, ki zaznava utrip boga in pod seboj zemeljskega pekla, v svojih vročih globinah...

In ta isti slastni sir in med so poklanjali svojim domačim duhovnikom. Pa tudi oblastnikom in vsem ljudem dobre volje. Vsem, ki so jim ga bili zmožni plačati s svojim delom in jih niso odirali. Tako in drugače. Namreč lenuhe so Tolminci od nekdaj prezirali. Njihovo življenje gorjanov, hribovcev, poseljenih po strmih gorah, je bilo od pamtiveka polno preizkušenj. Trdo, v objemu krute narave visokih gora. In lenuhe, te nemarnike, poležuhe, razvratnike, niso le prezirali, celo trmasto so se jim upirali, če je bilo potrebno. Pa najsi so bili kralji ali cesarji, prelati ali gvardijani. Zelo so bili občutljivi na medčloveški enot, zakaj med gorami so morali preživeti sami, kot so vedeli in znali, kot ptice pod nebom. Tolminci so edini poznali poledeneli zimski sneg, nevarne hudourniške vode in poplave, potresne gorske premike, zemeljske plazove, žled. Ni jim bilo prizaneseno. Bila jim je znana marsikatera skrivnost zemlje, neodkrita in privarčevana ljudem, živečim po okoliških primorskih ravninah.

In v tem istem času so tam za Kolovratom, Matajurjem in za Briškimi griči in kraškimi gmajnami, Italijani in Furlani po razprostrti Furlanski nižini in Benečiji želi svoja ravna, zlata pšenična polja, zorana med nasadi drevoredov visokih topolov. Okopavali vinograde, obrezovali trto, furmali s konjskimi vpregami tovor iz Benetk v Videm, Čedad, proti Ljubljani, Celovcu, na Dunaj, v Prago in Pešto in bog ve kam...

In prav nič se niso od njih razlikovali Istrani, ta nacionalno mitološka bitja, pol Hrvati, pol Slovenci, pol Italijani. Bili so kot vsi ostali: po potrebi tudi ribiči, mornarji, zidarji, krošnjarji, popotniki, trgovci, gozdarji, rudarji... Vse, s čimer so si lahko zaslužili vsakdanji kruh in so lahko preživeli svoje družine.

A bila so tudi obdobja najglobljih človeških, svetovnih preizkušenj. Vojna neurja niso pometla le z ljudmi. Apokalipse so pometle s celimi vasmi in mesti, skupaj s cerkvami, gradovi in samostani, tovarnami, mostovi, vinogradi, njivami in pašniki. Celo skozi družinske grobove na tolminskem pokopališču so bili skopani globoki jarki prve svetovne vojne. Še mrtvi niso imeli miru...

Ti isti pridni ljudje, Kraševci in Brici, Tolminci in Benečani, živeči v slogi in bratstvu, so bili odtrgani od svojih čebrov, odtrgani od čebelarskih kadilnic, pregnani od srpov in vprežnih konjskih vozov. So bili česa krivi? So kaj krivičnega, zlega storili? Nič. Nič in še enkrat, nič.

Tem istim ljudem so dali puške in sablje v roke in jih prisilili k pobijanju enega in drugega. Naščuvani so bili od oblasti. Vsi, Slovenci in Italijani smo imeli oblast, ki je v svojem programskem cilju hotela osvojiti svet. Zagospodariti svetu je omama znana le tiranom, ne navadnim politikom. In tirane smo imeli oboji. Pred njimi nismo bili varni ne Slovenci in ne Italijani. In v tem krutem, črno belem svetu, se je kot posledica teh hudih družbenih muk in težav, lakote in revščine, bede in kataklizme, ponižanj in prepovedi, degradacij in zaničevanj, izobčenj in nizkotnosti, spočel tudi primorski TIGR. In marsikaj drugega, o čemer še ne učijo v šolah.

In moralo je biti nekaj hudo narobe, da so ti ljudje, Tolminci in Brici, Kraševci in Notranjci, Furlani in Benečani, Italijani in Istrani, zapustili svoje vinske kleti, zapustili svoje sladke čebelje panje, se ločili od žen in deklet, se ločili od blagohotnih besed duhovnikov ter morali po moško stopiti skupaj, da so se obvarovali pred tem sejanjem strahu. Sejanjem strahu, ki se je kazal iz razpoznavnih znakov na kapah črnosrajčnikov, značke snopa palic s sekiro ali mrtvaške glave, prodprte z dvema kostema, menda nožnima golenicama

Proti tej bedi, proti temu pohlepu, pogoltnosti, šemastemu nastopaštvu veličini človeškega stvarstva so se uprli Rutar, Brovč, Bidovec, Valenčič, Čermelj, Jelinčič, Besednjak, Rejec..., in drugi člani TIGR-a. Vsi so imeli svoje poklice, svoja zanimanja, svojo ljubezen, svoje drage. Če bi jim bilo v letih 1918-1941 dopuščeno, da na svojih rodnih domačih tleh počnejo to, kar so sami počeli pred tem, brali Gregorčiča, Prešerna, Cankarja in Levstika, stiskali teran in pretakali med, ne poznam ga med njimi, ki bi to pustil, in bi se raje zatekel k nasilju. Nasilju, mi je v tistih krutih časih pomenilo preživetje in ohranitev osebnega in nacionalnega dostojanstva.

Kar pa se pisanja o TIGR-u tiče, v enem odstavku: po 12 letih pisanja sem kot avtor sedmih knjig in brošur o TIGR-u, to je zamolčani slovenski nacionalni zgodovini, lačen in bos, rešujem kot vem in znam, podobno kot tigrovci pod fašizmom, le da na tej strani meje, v samostojni Sloveniji leta 2006. Pri svoji raziskavi primorske preteklosti sem odkril mnogo vznemirljivih človeških usod, skovanih na nakovalu dveh svetovnih vojn. A po 12 letih pisanja se vprašam, ali to še koga zanima? Mi je kdo za napisano čestital? Iskreno spil kozarec terana ali rebule v spomin na TIGR-a? Ja, so. Tisti obsojenci na 10 do 30 let ječe. S tistimi sem kosil in večerjal. Tudi vino smo pili, kolikor pač mogli, pri svojih 90. letih. A z drugimi, dandanašnjimi Slovenci? Bolj malo. Neiskreno. Mlačno. Ljubosumno. Zahrbtno. Raje prisegajo na maše borčevskih proslav. Veliko, veliko, bi se o TIGR-u dalo napisati in objaviti, o Petru Šorliju in Štefanu Tonkliju, Josipu Vodopivcu, padalcu Ivanu Božiču, ker smo dočakali čas, da se sme objaviti, brati in se svobodno pogovarjati.

Borut Rutar